

Čtenář

časopis pro knihovny

2025 / číslo
ročník 77
cena 95 Kč

6

Téma:

Udržitelnost a knihovny

- Udržitelnost v knihovnách jako cesta k mezinárodní spolupráci
- Dle zelených pravidel
- Rozhovor s Wanjiru Koinange
- Deset důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel

Rozhovor s Michaelou Mrázovou

Události:

Česko: země na pobřeží
Knihovny jako hybatelé změny
Knihovna roku 2025

DOTYKOVÉ PANELE PRO MODERNÍ KNIHOVNY

Dotykový panel ÁMOS umožňuje knihovnám sdílet s návštěvníky důležité informace jednoduše a přehledně. Napojením na knihovnické systémy, například online katalog Tritius nebo další webové stránky knihovny, získají návštěvníci veškeré potřebné informace efektivně a bez zbytečného hledání.

Díky webové aplikaci si knihovna sama spravuje obsah, který chce zveřejnit:

- Služby knihovny
- Novinky a aktuality
- Programy a kurzy
- Pozvánky a kalendář akcí
- Fotografie a videa z událostí
- Užitečné dokumenty
- Online katalog

Komunikace s návštěvníky probíhá moderně, přehledně a bez zbytečné administrativy – na jednom místě a na jeden dotyk.

Ing. Radomíra Kodetová, ředitelka Krajské knihovny v Pardubicích

Naše knihovna začala využívat dotykový panel ÁMOS v červnu 2025. Máme ho umístěný přímo u vstupu do budovy knihovny, tudíž ho nikdo nepřehlédne. Naši návštěvníci si na panel velice rychle zvykli a je vidět, že ho aktivně využívají. Jsme rádi, že panel snadno zvládají obsluhovat senioři i malé děti. Pomáhá nám šířit povědomí o tom, co se u nás v knihovně aktuálně děje a jsme nadšení, že se to daří.

**VŠE, CO POTŘEBUJETE
NÁVŠTĚVNÍKŮM KNIHOVNY
SDÍLET, UKAŽTE NA ÁMOSCE!**

www.amosvision.cz
office@inpublic.cz
 +420 608 862 863

Milé čtenářky, milí čtenáři, vážené čtenářstvo,

šestým, závěrečným číslem sedmasedmdesátého ročníku časopisu *Čtenář* uzavíráme první rok jeho nové podoby. Ačkoli za posledních dvacet let, jak se můžete sami přesvědčit v archivu tištěných čísel na webu časopisu, prošel jeho layout několika dílčími úpravami, ta letošní jistě patří k nejvýznamnějším v celé historii časopisu.

Že se moderní vzhled i pojetí časopisu povedly, potvrzují nejen kladné ohlasy na sociálních sítích a přízeň, již časopisu věnujete (za obé vám všem patří díky), ale především jedna událost, jež nás všechny, kteří se na přípravě *Čtenáře* podílíme, potěšila.

V soutěži Knihovna roku 2025 získala Středočeská vědecká knihovna v Kladně diplom v kategorii Významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, a to za koncepční proměnu odborného časopisu *Čtenář*.

Pane jo, to je naprostá paráda. Jelikož jsem naskočil do rozjetého vlaku a největším oceněním pro mne je, že mohu dbát o obsahovou stránku *Čtenáře*, velmi rád vyzdvihnu tým, díky němuž je dnes časopis tím, čím je. Vedle Romana Hájka, jenž měl sen a zhmotnil ho, a Pavly Vlkové, bez níž by soukolí redakčního stroju netikalo správně, se sluší pográtulovat

i studiu Datle. Jana Jebavá pečuje o to, aby všechna písmenka správně lícovala a Anežka Součková vše šperkuje ilustracemi, které si vás získaly. Skvělá práce, díky.

Tématem tohoto čísla je udržitelnost a knihovny. Vedle cílů udržitelného rozvoje se, stručně řečeno, příspěvky věnují ekologicko-architektonickému aspektu problematiky s přesahem do wellbeingu. Pootevřávají se tak pomyslná vrátka pro příští číslo, v němž bychom se rádi věnovali především zaměstnancům knihoven a jejich pracovní pohodě.

Předsazený rozhovor se tentokrát zaměřuje na plány nové ředitelky Knihovnického institutu. Krom jiného by v tematickém bloku vaší pozornosti neměl uniknout rozhovor s keňskou spisovatelkou a knihovnicí, která se spolu se svými kolegy věnuje obnovování knihoven. A možná nejvýznamnější události českého knihovnictví, která se udála od posledního čísla, již zmíněné Knihovně roku 2025, se věnujeme v jednom z příspěvků rubriky Události.

Za pár dnů začíná advent. Protože se k vám další číslo *Čtenáře* dostane až v lednu, dovoluji si pár slov k Vánocům a do nového roku už teď.

Je jedno, jak a jaké svátky slavíte v závěru kalendářního roku, hlavně buďte v pohodě, zdraví a ideálně obklopeni příjemnými bytostmi a prožitky. A do stránek kalendáře roku 2026 zapisujte s grácií, vervou a úsměvem. :-)

KRYŠTOF
ČEŘOVSKÝ

Čtenář 6/2025

Vydává: Středočeská vědecká knihovna
v Kladně, příspěvková organizace,
Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (print)
ISSN 1805-4064 (online)

Šéfredaktor: MgA. Kryštof Čerovský
Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková
Grafická úprava a sazba: studio Datle
Ilustrace: Anežka Součková / studio Datle

Tisk: TISKÁRNA PROTISK, s. r. o.,
Rudolfovská tř. 617
370 01 České Budějovice

Středočeský kraj

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky
na předplatné):
Středočeská vědecká knihovna v Kladně, p. o.
Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
tel.: 312 813 154
cerovsky@stredoceskaknihovna.cz
vlkova@stredoceskaknihovna.cz

Redakční rada: Mgr. Roman Hájek (předseda),
Bc. Kateřina Bajo, Mgr. Jana Bednářová,
Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D.,
Mgr. Lenka Dostálová, PhDr. Klára Ehrlich, Ph.D.,
Mgr. Martina Košanová,
PhDr. Renáta Krejčí Salátová,
PhDr. Radek Liška, Mgr. Lucie Macháčková,
Mgr. Petra Miturová, Mgr. Michaela Mrázová,
PhDr. Marie Otavová, PhDr. Vít Richter,
Mgr. et BcA. Kristýna Kavíková

Distribuce: První novinová společnost, a. s.,
Paceřická 1, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
tel.: 725 438 406, jan.hofman@pns.cz;
MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ, spol. s r. o.

Cena jednoho čísla 95 Kč
Roční předplatné 570 Kč

Předplatné pro Slovensko:
Heršlová Dana, L. K. Permanent, spol. s r. o.,
Hattalova 12, 831 03 Bratislava,
tel.: 00421-02 49 111 203,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 4,6 €
roční předplatné 27,3 €

Časopis vychází s podporou dotace
z programu MK ČR Knihovna 21. století.

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit
publikované materiály i na internetu.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Číslo odevzdáno k tisku 18. 11. 2025,
vyšlo 27. 11. 2025.

Obsah

- 4 Vnímat impulsy a udávat směr: rozhovor s Michaelou Mrázovou / ptal se ROMAN HÁJEK

Knihovny v pohybu

- 6 U nás / připravil ROMAN HÁJEK
- 8 Za humny / připravil ROMAN HÁJEK

Téma: Udržitelnost a knihovny

/ sestavili: MICHAELA DOMBROVSKÁ,
KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

- 10 Udržitelnost v knihovnách jako cesta k mezinárodní spolupráci / ELIŠKA BARTOŠOVÁ
- 13 Udržitelný rozvoj (a knihovny) v roce 2025. Globální pohled / ONDŘEJ HUDEČEK
- 16 Inovace českých knihoven ve 21. století / MICHAL KUZMIČ
- 19 Dle zelených pravidel / RENÁTA PANNEKOUCKE
- 22 Knihovny renovujeme, abychom zemi vrátili její příběhy: rozhovor s Wanjiru Koinange / ptala se MICHAELA DOMBROVSKÁ
- 29 Udržitelnost pro wellbeing / MICHAELA DOMBROVSKÁ
- 32 Deset důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel / ZUZANA ŠIDLICHOVSKÁ
- 35 Začít, co nejdřív to jde: rozhovor s Tomášem Štefkem / ptal se KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

Ze zahraničí

- 39 Knihovní kartičky z celého světa / KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

Historická periodika

- 40 Dikobraz – s úsměvem jde všechno líp / KATEŘINA SPURNÁ
- 41 Časopis Matice moravské / JUDITA MATĚJOVÁ

Děckaři děckařům

- 42 Příběh jako systém / PAVLÍNA LIŠOVSKÁ
- 43 Udržitelnost a příroda: Tipy na deskové hry / TEREZA HŘIBOVÁ

Události

- 44 Česko: země na pobřeží / JIŘÍ SEDLÁK
- 45 Knihovny jako hybatelé změny / PETRA KUBÁLKOVÁ
- 47 Malé knihovny, velké příběhy: ocenění Knihovna roku 2025 / MICHAELA STAŇKOVÁ

Využití nových technologií

- 50 Podpora zavádění perzistentních identifikátorů v ČR v rámci projektu CARDS / HANA HERINGOVÁ

Vzdělávání

- 52 Knihovny.digital: eGovernment jako další kapitola v digitálním příběhu knihoven / KAMILA PLISKOVÁ

Právní poradna

- 53 I kouzelná hůlka má svá pravidla: používání AI / LUCIE MALÁ

Malé malým

- 55 Tradice – generace – komunita / BLANKA KŘÍŽOVÁ
- 56 **Ze světa** / ROMAN GIEBISCH
- 58 **Literární výročí**
prosinec – leden / MILAN VALDEN
- 60 **Rejstřík Čtenář 2025 / ročník 77**

Contents

- 4 Sensing the impulses and setting the direction:
Michaela Mrázová interviewed by ROMAN
HÁJEK

Libraries in motion

- 6 Over here / compiled by ROMAN HÁJEK
- 8 Over there / compiled by ROMAN HÁJEK

Topic: Sustainability and libraries

/ compiled by: MMICHAELA DOMBROVSKÁ,
KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

- 10 Sustainability at libraries as a path to
international collaboration / ELIŠKA
BARTOŠOVÁ
- 13 Sustainable development (and libraries) in 2025.
Global summary / ONDŘEJ HUDEČEK
- 16 Sustainability at Czech libraries in
the 21st Century / MICHAL KUZMIČ
- 19 Following green guidelines / RENÁTA
PANNEKOUCKE
- 22 We're renovating the libraries to give the country
its stories back: Wanjiru Koinange interviewed
by MICHAELA DOMBROVSKÁ
- 29 Sustainability for well-being / MICHAELA
DOMBROVSKÁ
- 32 Ten reasons a library is a good employer
/ ZUZANA ŠIDLICHOVSKÁ
- 35 Starting as soon as possible: Tomáš Štefek
interviewed by KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

From abroad

- 39 Library cards from around the world
/ KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

Historical periodicals

- 40 *Dikobraz* – everything goes better with a smile
/ KATEŘINA SPURNÁ
- 41 *Časopis Matice moravské* / JUDITA MATĚJOVÁ

Child specialists to child specialists

- 42 The story as a system / PAVLÍNA LIŠOVSKÁ
- 43 Sustainability and nature: Tips for board games
/ TEREZA HŘIBOVÁ

Events

- 44 Czechia: a land on the coast / JIŘÍ SEDLÁK
- 45 Libraries as agents of change
/ PETRA KUBÁLKOVÁ
- 47 Library of the Year 2025 / MICHAELA
STAŇKOVÁ

Using new technologies

- 50 Support for persistent identifiers
/ HANA HERINGOVÁ

Education

- 52 Knihovny.digital: eGovernment jako další kapitola
v digitálním příběhu knihoven / KAMILA PLISKOVÁ

Legal advice

- 53 Even a magic wand has its rules I
/ LUCIE MALÁ

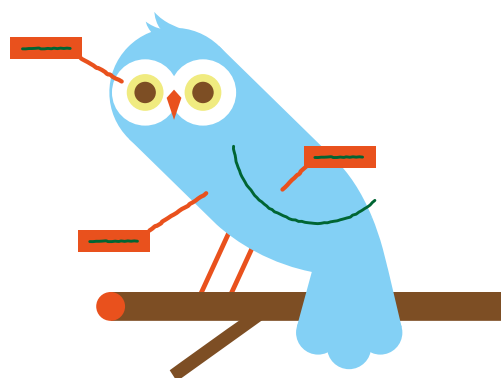
Little ones to little ones

- 55 Tradition – generation – community / BLANKA
KŘÍŽOVÁ

- 56 **From the world** / ROMAN GIEBISCH

- 58 **Literary anniversaries**
prosinec – leden / MILAN VALDEN

- 60 **Čtenář 2025 / Volume 77 index**

Vnímat impulsy a udávat směr

S Michaelou Mrázovou o budoucím směřování
Knihovnického institutu

Ptal se ROMAN HÁJEK / roman.hajek@stredocesaknihovna.cz

Knihovnický institut má od 1. listopadu novou ředitelku. Po Vítu Richterovi převzala vedení klíčového metodického a koordinačního centra českého knihovnictví Michaela Mrázová. Jak vidí jeho současnou roli, kde vnímá hlavní příležitosti a s jakou vizí do funkce nastupuje? S ohledem na uzávěrku Čtenáře proběhl rozhovor krátce předtím, než byla Michaela Mrázová oficiálně uvedena do funkce.

Součástí podkladů pro výběrové řízení na ředitelku Knihovnického institutu bylo zhodnocení současného stavu. V čem vidíte jeho silné stránky, a v čem naopak rezervy?

Knihovnický institut je i díky osobnosti dosavadního ředitele Víta Richtera důvěryhodnou institucí, má přirozenou autoritu, a to nejen v rámci Národní knihovny, ale v českém knihovnictví obecně. Má za sebou spoustu kvalitní práce při přípravě metodických dokumentů, příruček a dalších výstupů, které tvoří solidní základ pro metodickou práci. Stejně tak si Institut vybudoval respektované postavení při vyjednáváních s kolektivními správci autorských děl nebo při zastupování knihoven směrem k ministerstvu kultury a dalším řídicím orgánům. Je tedy řada věcí, na které lze navázat, je možné se opřít o dobré jméno instituce, což je na jednu stranu příjemné, ale také zavazující.

Přece jen by mě zajímalo i to, kde z vašeho pohledu vidíte oblasti, kterým byste chtěla věnovat větší pozornost.

V tento moment vnímám jako nejpodstatnější výzvy uvnitř Institutu. Jednou je personální situace, kterou je třeba stabilizovat. Asi nemá smysl zabíhat do přílišných detailů, nicméně

z mého pohledu si rozložení jednotlivých agend mezi různé součásti Institutu zaslouží revizi. Druhou oblastí, kde vidím výraznější rezervy, je komunikace a struktura komunikačních kanálů, které Knihovnický institut používá. Tím myslím zejména portál Informace pro knihovny, který úplně neodpovídá požadavkům na přehledný web, kde by zejména noví lidé v oboru mohli získat potřebné informace. A pojí se s tím i poměrně roztržitá komunikace, kdy máme velké množství e-mailových konferencí, které se zčásti vzájemně překrývají. To někdy vede k zahlcení e-maily a k tomu, že i podstatné informace někdy zapadnou.

Jakou cestou byste se tedy chtěla v oblasti komunikace ubírat?

Vidím příležitost v tom, naše komunikační kanály lépe strukturovat, dávkovat a filtrovat informace podle typu knihoven, protože pro malou obecní knihovnu je relevantní něco jiného než pro knihovnu s pověřenou funkcí nebo knihovnu krajskou. Jak přesně to uchopíme, je ještě na diskusi, je to nicméně jedna z věcí, na které bych chtěla začít pracovat co nejdříve.

Tím se lehce dotýkáme obecnější problematiky toho, jakou roli má vlastně Knihovnický institut v českém knihovnictví hrát. Kde ho vidíte?

Především by měl mít schopnost formulovat vize budoucího vývoje knihovnictví, iniciovat odbornou diskusi a otvírat nová témata. Měl by umět spojovat různé aktéry v rámci knihovnictví a pomáhat koordinaci toho, abychom dosahovali společných cílů. Já si to pro sebe definuji tak, že by Institut měl být zároveň mapovatelem trendů i katalyzátorem změn. Měl by knihovny podporovat v adaptaci na potřeby současné společnosti, být jim oporou a průvodcem například v digitální transformaci.

V té souvislosti považuji za důležité, aby se více zapojoval na mezinárodní úrovni. A také aby uměl ten světový pohyb oboru lépe přenášet do české praxe.

MICHAELA MRÁZOVÁ vystudovala knihovnictví na Slezské univerzitě v Opavě, na Ostravské univerzitě pokračuje v doktorském studiu oboru informační a komunikační technologie ve vzdělávání. Pracovala jako lektorka, akademická pracovnice, v letech 2019–2023 působila jako koordinátorka vzdělávání v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě, od roku 2024 do října 2025 působila jako metodička a koordinátorka interního vzdělávání v Národní knihovně. Je členkou předsednictva výkonného výboru Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR, spoluzaložila a vede sekci Mladý SKIP. Působí také v Education and Training Section IFLA a v redakční radě časopisu *Čtenář*.

To samé se v podstatě dá říct i o metodické práci. Metodický standard také potřebuje svůj výklad, jak s ním v daném kontextu pracovat...

Určitě. I to je jedna z výzev, kde právě můžeme navázat na to, že standardy už máme a že jsou poměrně funkční. Teď jde o to pomoci knihovnám je co nejlépe naplňovat. Dobré knihovny určitě neuděláme jen tím, že budeme hlídat číselné indikátory. V rámci metodického působení musíme umět předat i to, co se číslky podchytit nedá, řekneme smysl a hodnoty, na kterých práce knihoven stojí. Tvoříme standardy, publikujeme příručky pro knihovníky i starosty. A k tomu bychom měli tvořit něco jako kuchařky, které na konkrétních příkladech ukážou, jak obecné ideje přetavit do praxe.

Neměli bychom zapomínat na to, že Knihovnický institut slouží i jako servisní vzdělávací instituce pro interní potřeby Národní knihovny. Chystáte nějaké změny také v této oblasti?

Oddělení vzdělávání Knihovnického institutu má v tuto chvíli dvě role a výhledově by mělo mít ještě roli třetí. Tou první úlohou je právě působení dovnitř Národní knihovny, kde se oddělení vzdělávání stará o interní vzdělávání i související servis.

Druhou úlohou je organizace vzdělávání směrem ke knihovníkům, což je role v minulosti velmi silně propojená se Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR. Tady myslím, že bychom se za Institut měli víc zaměřit na aktuální potřeby knihovníků, na měkké dovednosti a věci, které aktuálně v knihovnách řeší. A také víc využít znalostí a práce odborníků z Národní knihovny a posílit tím metodickou roli Národní knihovny ve všech aspektech práce knihoven.

A tou zamýšlenou třetí rolí je vzdělávání uživatelů Národní knihovny ve spolupráci s odborem služeb, kde bychom chtěli zájemcům nabídnout vzhled například do elektronických zdrojů a dalších moderních knihovnických služeb.

Naznačila jste historickou spolupráci se SKIPem, stejně tak Knihovnický institut intenzivně spolupracuje i se Sdružením knihoven. Jak vidíte budoucnost vztahu s knihovnickými spolky?

Jak SKIP, tak SDRUK odvádějí pro české knihovnictví množství potřebné práce. Pro mě je klíčové, abychom spolu hledali synergie a uměli se dohodnout na rozdělení našich rolí tak, aby to co nejlépe sloužilo celému oboru. V případě SKIPu to možná bude o něco náročnější, protože vzájemné napojení Knihovnického institutu a SKIPu bylo historicky dost výrazné. Já chápu, proč k tomu došlo, ale myslím si, že i s ohledem na změny, které se udály ve SKIPu, je právě teď čas na nové nastavení spolupráce. Třeba proto, že řada vzdělávacích aktivit, které zajišťuje SKIP, by vlastně měla vycházet spíš z Knihovnického institutu. Pro SKIP i SDRUK vidím smysl v rozvoji aktivit, které podporují jejich členy, pomáhají inspirovat a přinášet něco navíc.

Máte stanoveny nějaké mety, na jejichž základě budete posuzovat úspěch své práce v Knihovnickém institutu?

Stanovila jsem si takové čtyři hlavní cíle. Interně je to personální stabilizace, což se týká zejména oddělení vzdělávání, a posílení pozice oddělení vzdělávání jak dovnitř Národní knihovny, tak navenek v rámci metodické práce. A směrem ven jsou to dva cíle. Jednak už zmíněné zlepšení komunikační infrastruktury. A také bych chtěla posílit práci Institutu s daty, zejména je aktivně využívat pro advokaci. Sbíráme množství dat, ale neumíme s nimi úplně dobře pracovat, využít je pro argumentaci, ať už na úrovni ministerstva, nebo jednotlivých samospráv.

Jaké první kroky ve funkci chystáte?

Nejprve mě čeká postupné převzetí agendy, mapování pracovních procesů, zapojení do již běžících činností a s tím související řešení personálních otázek. Kromě toho bych chtěla podniknout, s nadsázkou řečeno, inaugurační tour po krajských knihovnách, kde se chci potkat s řediteli, krajskými metodiky a ideálně i metodiky z pověřených knihoven, abychom si řekli, jak vnímáme potřeby v regionech a kam by měly v budoucnu směřovat aktivity Knihovnického institutu. ●

U nás

připravil: ROMAN HÁJEK

Vláda schválila Státní kulturní politikou 2026–2030+

Dosluhující vláda schválila na začátku října po více než devíti měsících příprav strategický dokument vymezující základní rámec vývoje české kultury v následujících letech. V reakci na aktuální geopolitické a technologické výzvy je v něm kultura nahlížena novou perspektivou – jako klíč k odolnosti a stabilitě společnosti. K tomu ostatně odkazuje i její ústřední motto: odolná kultura = odolná společnost. Strategie vymezuje tři prioritní oblasti: 1) Kultura jako přirozená součást života, 2) Sebevědomý kulturní a kreativní sektor a 3) Spolupráce a připravenost na změny.

Knihovny mají podle strategie sehrát významnou úlohu pro posilování mediální a informační gramotnosti společnosti. Dokument předjímá potřebu investic do kulturní infrastruktury včetně knihoven s cílem budovat regionální kulturní a kreativní centra a komunitní prostory. Mezi opatřeními strategie pak najdeme mimo jiné novelizaci knihovního zákona a souvisejících zákonů v reakci na vzrůstající počet knih i tiskovin vydávaných elektronicky nebo vytvoření nového dotačního podprogramu pro knihovny zaměřeného na digitální gramotnost. ●

Státní
kulturní
politika
2026–
2030+

Ministerstvo kultury
České republiky

↑ [ke stažení](#)
[zde](#)

Broumovská knihovna byla oceněna v soutěži Nového evropského Bauhausu

Na východ Čech putuje prestižní ocenění. Městská knihovna v Broumově, respektive projekt její adaptace na kulturní a kreativní centrum, získala jako jeden z 20 projektů z celé Evropy ocenění New European Bauhaus v rámci nové iniciativy NEB Boost for Small Municipalities. Smyslem této iniciativy je podpořit menší města a obce v raných fázích přípravy kvalitních veřejných projektů, které usilují o harmonii mezi udržitelností, inkluzí a estetickou kvalitou. Autorkou adaptace interiérů broumovské knihovny je Jana Ticháčková. Součástí ocenění je i finanční odměna ve výši 30 000 eur. Gratulujeme!

Rozhovor s vedoucí broumovské knihovny Martou Lelkovou vyhlížíte na webu Čtenáře. ●

Vizualizace: Vivid Architects

Ústřední budova Městské knihovny v Praze zahájila víkendový samoobslužný provoz

Týden knihoven přinesl dobrou zprávu pro pražské studentky a studenty i další zájemce, kteří o víkendu hledají klidné zázemí. Hlavní budova Městské knihovny v Praze na Mariánském náměstí totiž rozšířila svůj provoz: nově má vedle sobotních odpolední otevřeno také v sobotu dopoledne a celou neděli. V tyto časy knihovna funguje v samoobslužném režimu „bez knihovníků“. Do výpůjčních prostor se dostanou jen registrovaní uživatelé, kteří při vstupu musí načíst platný čtenářský průkaz, fond je vedle kontroly vstupu a RFID technologie chráněn ještě kamerovým systémem. V prvním týdnu využilo rozšířené otevírací doby přes 500 lidí. ●

Moravská zemská knihovna pozvala učitelky a učitele ke kulatému stolu

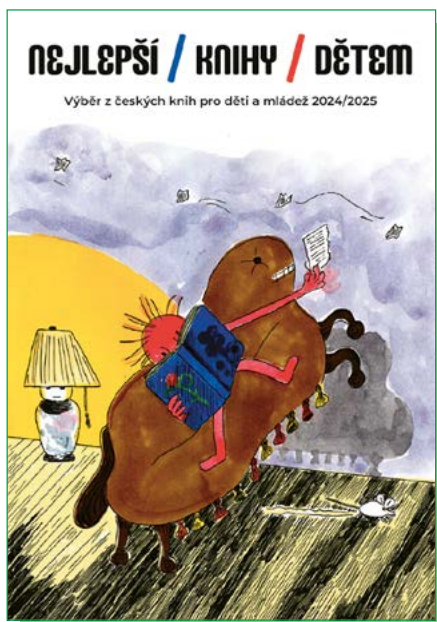
V rámci rozvoje spolupráce knihoven a škol zkouší v MZK nový formát diskusních setkání s učiteli a učitelkami *Kulatý stůl: Knihovna jako partner pedagoga*. Na pilotní debatě 24. září hledali knihovníci s učitel(kami) možnosti, jak může knihovna naplňovat reálné potřeby škol například ve vztahu k revizím RVP, využívání umělé inteligence atd. Součástí byla i prezentace s ukázkou vzdělávacích aktivit knihovny. ●

Napínavé příběhy i encyklopedická alba: vyšel výběr Nejlepší knihy dětem 2024/2025

Svaz českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY a SKIPem vydal čtrnácté pokračování výběru nejlepších knih pro děti a mládež. Ke 32 knihám tentokrát přibýlo také šest zmínek o pokračováních úspěšných knižních sérií. Autoři Jana Čeňková, Pavel Kořínek a Jitka Nešporová kladli důraz na pestrost, v katalogu jsou tak tituly od lepoprel pro nejmenší přes naučnou literaturu až po čtení pro nácitileté. ●

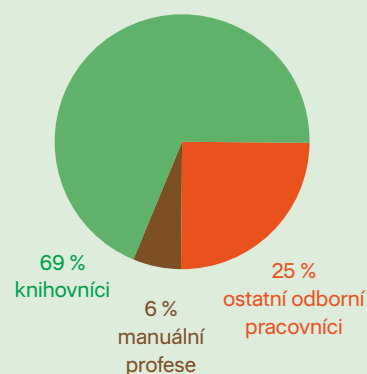
← publikace [ke stažení zde](#)

V knihovnách klesá podíl klasických knihovnických pozic a přibývá mužů

Knihovnický institut zveřejnil výstupy aktuálního průzkumu *Analýza věkové, vzdělanostní a platové struktury pracovníků knihoven v České republice 2025*, který pravidelně jednou za čtyři roky nahlíží na zaměstnaneckou strukturu knihoven. Vyplývá z něj mimo jiné sílící zastoupení neknihovnických odborných pozic v knihovnách (pracovníci komunikace, projektoví pracovníci atd.) a stále větší podíl lidí s jiným než knihovnickým vzděláním na knihovnických pozicích.

Struktura zaměstnanců knihoven, 2025

Překvapivé není ani postupné stárnutí zaměstnanců knihoven, přetrvávající vysoká loajalita k oboru nebo srovnání platů, které je výrazně pod celostátním mediánem i průměrem.

O něco zajímavější je skutečnost, že v oboru mírně přibývá mužů: v knihovnách, které dotazník vyplnily, je jich 17 % (v roce 1998 to bylo jen 7 %, v roce 2021 pak 15 %). Ve čtvrtině knihoven podle dotazníku pracují s AI. ●

← Celá analýza je [dostupná zde](#).

Za humny

V amerických školních knihovnách čelí zákazům nejvíce knihy Stephena Kinga

Americký PEN klub zveřejnil ve své zprávě *The Normalization of Book Banning* přehled nejčastěji zakazovaných knih v amerických školních knihovnách ve školním roce 2024–2025. Organizace zaznamenala 6 870 případů stažení „závadných“ titulů ve 23 z 50 amerických států, celkem v 87 školních okresech. Oproti předchozímu roku 2023–2024 jde sice o pokles případů, zneklidňující je však podle autorů zprávy skutečnost, že se stahování knih stává normou.

V hledáčku novodobých cenzorů, kteří se zpravidla označují za strážce morálky, jsou především knihy s LGBTQ+ tematikou, případně knihy s explicitním násilím či sexuálními scénami. Také proto je možná překvapivě nejvíce zakazovaným autorem hororový král Stephen King, nejčastěji vyřazovanou knihou je pak Mechanický pomeranč Anthonyho Burgesse.

Obdobný trend sleduje americká knihovnická asociace ALA ve veřejných knihovnách. Také tam došlo v roce 2024 k mírnému poklesu případů vyřazování knih, i tak je ale podle ní 821 zaznamenaných pokusů o cenzuru alarmující. ●

Zprávy jsou dostupné na:

pen.org/report/the-normalization-of-book-banning | ala.org/bbooks/book-ban-data

Foto: archiv IFLA

Světová knihovna roku je v Kanadě

Mezinárodní knihovnická organizace IFLA ve spolupráci s Baker & Taylor vyhlásila na své výroční konferenci v Astaně vítěze soutěže *Public Library of the Year 2025*. Tím se stala Knihovna Gabrielle-Roy v kanadském Québecu. Nedávno rekonstruovaná knihovna je podle poroty soutěže inspirativním příkladem, jak kompletně přestavět budovu knihovny s ohledem na potřeby komunity i princip udržitelnosti. Koncept rekonstrukce rozdělil knihovnu na deset tematických center, jako jsou hudba a kino, mládež nebo kuchyně (vaření), knihovna zároveň obsahuje různé typy prostředí umožňující plnit různé funkce – od imerzivního vzdělávacího prostředí po prostory pro relaxaci či kreativní činnosti. Projekt byl navržen s ohledem na minimalizaci vzniku stavebního odpadu a na udržitelné využití nerostných surovin při dostavbě. ●

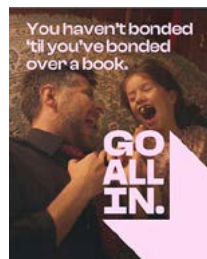
Investice do kvalifikovaných knihovníků je investicí do budoucnosti každého dítěte.

„Knihovníci dělají mnohem víc než jen práci s knihovním fondem – podporují zvědavost, budují sebevědomí a rozvíjejí kreativitu. Knihovníci mění životy k lepšímu.“ (Generální ředitel CILIP Louis Coiffait-Gunn k roli knihovníků v britském Národním roku čtení 2026)

Britská vláda vyhlásila letos v červnu prostřednictvím ministryně školství Bridget Phillipsonové na příští rok celostátní, vládou podporovanou kampaň *National Year of Reading 2026* (Národní rok čtení 2026). Jejím cílem je oživit radost ze čtení, posílit čtenářskou gramotnost a zvýšit šance dětí na lepší životní uplatnění; navazuje přitom na nejnovější vládní výzkum, z něž vyplývá, že děti, které na konci základní školy aktivně a pravidelně čtou, si během svého života vydělají v průměru o 65 000 liber (asi 1,8 milionu korun) více než ty, které nečtou.

Kampaň pod heslem „Go all in“ (Pojďme do toho), na jejíž podporu britská vláda vyčlenila 27,7 milionu liber (775 mil. Kč), by měla propojit knihovny, nakladatele, neziskové organizace i vzdělávací instituce. Jak uvedla ministryně Phillipsonová: „Tohle nemůže být jen vládní mise. Musí to být mise národního rozsahu.“ Vedle knihoven, které připravují nové čtenářské programy, se do aktivit chystá zapojit také knihovnická asociace CILIP. Ta se zaměří především na vzdělávání knihovnic a knihovníků v oblasti

měkkých dovedností a práce s uživateli. ●

↑ [více info zde](#)

Udržitelnost a knihovny

Udržitelnost v knihovnách je chápána především v kontextu s jejich zapojením do naplňování Cílů udržitelného rozvoje OSN. Knihovny lze vnímat jako udržitelné primárně z povahy základní služby, kterou nabízejí – půjčování knih. Podporují tak sdílení a omezují spotřebu. Knihovny mohou být však udržitelné i samy o sobě – jako budovy, v nichž se nacházejí. Na druhou stranu udržitelnost lze chápat i směrem ke komunitám, společnosti a veřejnosti v tom nejširším smyslu ochrany sdíleného prostoru okolo nás.

Tematické příspěvky tohoto čísla *Čtenáře* přibližují vztah knihoven k naplňování Cílů udržitelného rozvoje a různým aspektům udržitelnosti. Jejich souhrn si nenárokuje být komplexním materiálem, snažili jsme se téma pojmout pestře, z různých úhlů a hledisek.

Téma sestavili:
MICHAELA DOMBROVSKÁ
KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

Udržitelnost v knihovnách jako cesta k mezinárodní spolupráci

ELIŠKA BARTOŠOVÁ / eliska.bartosova@sdruck.cz

Od Veřejné knihovny v Hovězí až po Národní knihovnu ČR – 26 knihoven s podporou Sdružení knihoven ČR a k tomu 15 knihoven ze Slovenska pod taktovkou Spolku slovenských knihovníků a knižnic se letos v dubnu pilotně připojilo k mezinárodní kampani Týden 17 / Týždeň 17 / Week 17 za Cíle udržitelného rozvoje.

Cíle udržitelného rozvoje

Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals, SDGs) jsou konkrétním plánem na období 2015–2030, k němuž se zavázaly všechny státy OSN. Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby. Více informací naleznete na webu osn.cz.

Rolí knihoven v naplňování Cílů udržitelného rozvoje se v roce 2019 začala zabývat pracovní skupina Udržitelnost v knihovnách. V letech 2021–22 byla udržitelnost hlavním komunikačním tématem knihoven. Více informací naleznete na webu udrzitelna.knihovna.cz.

V týdnu od 21. do 27. dubna knihovny různorodými aktivitami připomněly Cíle udržitelného rozvoje. Pod hlavičkou Týdne 17¹ v nich probíhaly lekce, besedy, čtení, tvůrčí dílny, výstavy, bazárky i komentované procházky, jichž se účastnili dospělí, děti i senioři.

Knihovny z principu přispívají k cílům 4 a 10 – kvalitní vzdělání a méně nerovností. Ty zapojené vedle toho připomněly také například cíl zdraví a kvalitní život (cíle 3), odpovědná výroba a spotřeba (cíle 12) a další environmentální cíle.

Například Krajská knihovna v Pardubicích zapojila do Týdne 17 aktivity na podporu digitální gramotnosti seniorů; Městská knihovna Benešov vyrazila ven na komentovanou procházku o historii, přírodních lokalitách, literárních zajímavostech a životě a tvorbě Josefa Lady; v Městské knihovně Kuřim

ochutnávali při zážitkové přednášce jaro na talíři; s Knihovnou města Ostravy se sázela motýlí louka a tvořily se látkové tašky; ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně stavěli z LEGO® kostiček hravé Kladno; Národní knihovna ČR uspořádala online debatu na podporu obětem domácího násilí a věnovala Záchraně stanici hl. m. Prahy pro volně žijící živočichy staré noviny jako podestýlku ježkům a další drobné zvířena.

22. duben je navíc Den Země, jenž je v ČR celkem tradičně oslavovaný, takže knihovny s programem k tomuto mezinárodnímu dni měly o obsah pro Týden 17 postaráno. Případně se mohly spojit s dalšími organizacemi. Takto byl například stánek Knihovny města Ostravy jedním z nejvytíženějších na Dni Země v Bělském lese, který pořádalo Středisko volného času Ostrava-Zábřeh. Knihovna Petra Bezruče v Opavě nabízela návštěvníkům a návštěvnicím oslav Dne Země na Dolním náměstí možnost připomenout si, jak důležité je vědomé a citlivé soužití s přírodou, a to ve spolupráci s Hnutím Duha, Záchranou stanicí Bartošovice nebo Magistrátem města Opavy a dalšími.

Dánové sází na spolupráci a synergie

V Dánsku, kde kampaň vznikla, a kde jsme vloni měli možnost její průběh – díky projektu krátkodobé mobility Erasmus+ Sdružení knihoven – zažít se skupinou manažerů a manažerek, pracujících s podobnými synergii a navazujících spolupráce na úrovni celé země.

Dánská vláda před pár lety vydala Národní akční plán pro Cíle udržitelného rozvoje, ve kterém deklarovala, že posílí

Díky projektu Erasmus+ Sdružení knihoven ČR měli možnost UGE 17 v Dánsku zažít na vlastní kůži zástupci českých knihoven / Foto: Radek Haňka, Krajská knihovna

v Pardubicích

práci knihoven na ukotvování SDGs u široké veřejnosti. Hlavními nástroji jsou certifikace, rozvoj kompetencí knihovníků a knihovnic a události/aktivity v knihovnách.

Certifikaci knihovnám nabízí Chora 2030 – organizace, která v Dánsku spolupracuje s různými aktéry vzdělávání na tom, aby se Dánové všech věkových skupin mohli zapojit do přechodu na udržitelnou společnost. Její model certifikace posuzuje knihovnu z hlediska vlastního fungování, cílů a zapojení personálu a současně z hlediska jejich rolí navenek – poskytování informací a facilitace zapojování veřejnosti a komunity.

Z aktivit v knihovnách je nejvýraznější Uge 17 / Week 17 – kampaň, která vzešla z iniciativy skupinky nadšenců. Hned v prvním roce zapojila více než 70 dánských knihoven a v druhém roce už se k ní přidaly i knihovny z dalších severovýchodních zemí. Institucionálně si ji vzala na starost Danmarks Biblioteksforening (Dánská asociace knihoven) a jako koordinátora zaměstnala Thomase Sture Rasmussena, jednoho ze zakladatelů. To bylo vloni. Letos se spolu se severními státy, Českou a Slovenskou republikou připojily po jedné knihovně v Itálii, Slovinsku, New Yorku. Na konferenci Next Library® vyjádřily svůj zájem o zapojení do příštího ročníku knihovny z Brazílie, Chile, Německa, Francie, Španělska, Itálie, Belgie, Thajska, Jižní Koreje, Ukrajiny.²

Dánský přístup sází na zapojování veřejnosti a komunit, synergie a partnerství s dalšími organizacemi. Už po novém roce začínají odpočet, každý týden věnují jednomu z Cílů a koordinovaně přebírají a šíří zprávy The World's Best News – organizace, která se zaměřuje na dobré zprávy v oblasti plnění Cílů udržitelného rozvoje. Místo Dne Země mají ve čtvrtek tzv. Climate Action Day (Den akce pro klima), což je událost

organizovaná externí organizací – Democracy X. Letos se v rámci Climate Action Day čtvrt milionu Dánů zavázalo k tomu, že něco na ochranu klimatu udělají. Další partnerství na národní úrovni mají s Danish Society for Nature Conservation (Dánskou společností pro ochranu přírody), která organizuje kampaň podobnou našemu Uklidíme Česko. V průběhu Uge 17 jsou díky tomu v knihovnách k zapůjčení pytle a „chmatátka“ na sběr odpadků, některé knihovny s místní komunitou organizují společný sběr.

Craftivismus – kutilství s přesahem

Něco udělat – přesvědčení, že nestačí jenom mluvit, ale je zapotřebí konkrétních, hmatatelných činů – stojí v centru velké části aktivit, které v Dánsku v průběhu Uge 17 probíhají. Většina jich spadá do kategorie tzv. craftivismu, což je termín vzniklý spojením slov craft a activism (řemeslo a aktivismus) a je to vlastně takové kutilství s přesahem. Díky další celonárodní spolupráci – s organizací Repair café – v některých knihovnách organizují v průběhu Uge 17 vlastní opravnu, kam si lidé mohou přijít opravit nejrůznější věci namísto toho, aby museli nakupovat nové. Šetří tím nejen zdroje, ale také svou peněženku.

Thomas ve své prezentaci na loňském webináři Nordic Libraries for Sustainability, vol. 2 (Severské knihovny pro udržitelnost, č. 2) do craftivismu řadí i různé hry s tematikou SDGs a také spolupráci s firmou LEGO® na projektu Build the Change. Díky němu se děti za pomoci oblíbených kostiček stávají designéry řešení reálné existujících problémů a dostávají prostor své nápady prezentovat a být slyšeny. Mimochodem, Městská knihovna v Praze byla mezi prvními třemi knihovnami, kam se projekt z Dánska pilotně rozšířil.

Další inspirace ze severu

Pro inspiraci a vhled do toho, jak k Week 17 přistoupili v dalších severovýchodních zemích, je webinář Nordic Libraries for Sustainability, vol. 2 ideálním odrazovým můstkem. Jeho záznam je ke zhlédnutí na finském knihovnickém kanálu [Kirjastokaista.fi](https://www.kirjastokaista.fi).

Hrönn Soffíu Björgvinsdóttir z městské knihovny v Akureyri na Islandu vysvětluje, jak v tradiční akci našli prostor a propojení s Week17. Duben je na Islandu totiž tradičně věnován dětské kultuře. Nejen v knihovnách probíhá Měsíc dětské kultury, s jehož přípravami mají spoustu práce. První reakce na nabídku zapojit se do Week 17 byla tedy logicky odmítavá – na další akce nemáme prostor. Po hlubším zvážení však došli v Akureyri k tomu, že aktivity plánované pro měsíc dětské kultury vlastně podporují i Cíle udržitelného rozvoje, že to spolu souvisí, jde to spojit a není potřeba kvůli tomu vymýšlet nové věci, stačí se jen nad těmi chystanými zamyslet z trochu

Johanna Sandberg
z knihovny ve švédském
Örnsköldsviks popsala,
jak v rámci pilotního
Vecka 17 zapojili místní
recyklační centrum
a vytvořili v knihovně
„green studio“. Své
zapojení vnímají jako
příležitost pořádat víc
aktivit, které přinášejí
čtenářům i personálu
dobrý pocit.

Zdroj: Kirjastokaista.fi

jiné perspektivy. Hosté, které měli pozvané na akce v rámci měsíce dětské kultury, vyšli novému zadání vstříc, a tak se jim s minimálním úsilím povedlo uspořádat Week 17.

Perspektivu akademické knihovny přináší Mari Lundevall z Univerzitní knihovny v Oslu, která vysvětluje, proč považuje jejich zapojení za zcela samozřejmé a jak jim pomohlo posílit vztahy napříč institucí a budovat neformální síť v knihovně.

V posledním příspěvku pak Jane Ibsen Piper, koordinátorka dánského Climate Action Day z již zmiňované organizace Democracy X, mluví o tom, jak se snaží oslovit a zapojit lidi, pro které udržitelnost nebo klima nejsou tím hlavním motivem pro akci, ale slyší na jiné argumenty – ať už je to finanční úspora, nebo životní styl. Sama je autorkou knih o minimalismu a snižování spotřeby a jednou z jejích kampaní je také Hug your clothes, kde se lidé mohou pochlubit se svými oblíbenými kousky oblečení, přičemž ty mohou být i pěknou řádku let staré. Pointa opět směřuje k posilování vztahu ke kvalitním věcem, které vydrží, a tím k materiálové úspoře.

Pro české knihovnictví nejmateriatelnějším výstupem této podpory je skutečnost, že se příští konference EBLIDA uskuteční v průběhu Week 17 (tedy konkrétně 20.–23. dubna) v Praze. Máme tak velkou příležitost ukázat se evropské knihovnické špičce jako průkopníci udržitelnosti a navázat nová partnerství a spolupráce (například na mezinárodní výměně know-how skrze akreditaci konsorcia Erasmus+, již letos získalo Sdružení knihoven ČR). Součástí příprav, které již započaly, je samozřejmě také hledání cest, jak umožnit českým knihovnám se konference EBLIDA 2026 zúčastnit. Protože v době, kdy globální spolupráce na politické úrovni chladne, jsou to – alespoň zatím – právě knihovny, které ji mohou držet, upevňovat a připomínat. ●

Poznámky:

- 1 udrzitelna.knihovna.cz/tyden17-s-knihovnami-pro-sdgs
- 2 db2030.dk/week17
- 3 udrzitelna.knihovna.cz/week17-webinar-nordic-libraries-for-sustainability-vol-3

Výkop Week 17 2026

V pořadí třetí webinář severských knihoven pro udržitelnost, který je – stejně jako minule – výkopem pro Week 17 2026, připadl letos na 11. listopadu, tedy do mezidobí mezi uzávěrkou a vydáním tohoto čísla.³ Touto dobou je již velmi pravděpodobně možné na webu Kirjastokaista.fi shlédnout jeho záznam.

Letos se organizátoři rozhodli zaměřit na to, jak knihovny prosazují udržitelnost prostřednictvím inovativních strategií vztažených ke globálním dohodám a manifestům. Úvodním slovem byl proto pověřen Andrew Cranfield, ředitel EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations / Evropská kancelář knihovnických, informačních a dokumentačních sdružení), aby popsala, jak EBLIDA pracuje v oblasti udržitelnosti a jak podporuje Week 17.

ELIŠKA BARTOŠOVÁ vystudovala Environmentální studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Je spoluzakladatelkou neformální pracovní skupiny Udržitelnost v knihovnách, pracuje jako projektová manažerka Sdružení knihoven ČR, kde má na starosti projekt Digitální odysea v knihovnách a akreditaci Erasmus+. Témata udržitelnosti v knihovnách nadále rozvíjí prostřednictvím kampaně Týden 17 a webu udrzitelna.knihovna.cz.

Udržitelný rozvoj (a knihovny) v roce 2025

Globální pohled

ONDŘEJ HUDEČEK / ondrej.hudecek@mlp.cz

Udržitelný rozvoj podle Agendy 2030

Základním rámcem, který v současnosti určuje směřování udržitelného rozvoje, je Agenda 2030 se svými **17 Cíli udržitelného rozvoje (SDGs)**¹ a 169 specifickými úkoly pokrývajícími oblast ekonomiky, životního prostředí a sociálního rozvoje. Cíle jsou univerzální, což znamená, že se vztahují na všechny země a aktéry s primárním záměrem zlepšit svět pro všechny lidi a zajistit, že nikdo nezůstane opomenut. Tento program byl oficiálně schválen státy OSN v září 2015 s platností na 15 let. U nás byly následně principy SDGs zapracovány do Strategického rámce Česká republika 2030, schváleného na vládní úrovni v dubnu 2017. Oba dokumenty stále i po zhruba deseti

letech od přijetí určují základní směřování udržitelného rozvoje na národní i globální úrovni. Zejména v posledních letech ovšem čelí silnému politickému a ekonomickému tlaku na zmírnění některých přijatých závazků, případně jsou tyto závazky některými politickými a dalšími aktéry ignorovány, a tak nedochází k jejich naplňování.

Naplňování SDGs v posledních pěti letech

Nejnovější zpráva OSN za rok 2025 odhaluje, že pouze 35 % cílů je na cestě k naplnění nebo vykazuje aspoň mírný pokrok. U zbytku cílů již nyní víme, že naplněny nebudou, přičemž téměř u pětiny ze všech stanovených cílů se situace

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

v průběhu let naopak v porovnání s rokem 2015 zhoršuje. Zlepšování vykazují obecně zejména ty, kde mohou pomoci technologie (zlepšování přístupu k elektrické energii, překonávání digitální propasti nebo zdraví dětí). Jsme tedy schopni relativně úspěšně řešit problémy, které nevyžadují hluboké systémové změny. Naopak komplexní výzvy, někdy označované jako tzv. zapletené problémy (wicked problems), tedy takové typy problémů (chcete-li výzev), jež jsou vzájemně propojené, v čase se dynamicky proměňují a zahrnují mnoho různých aktérů s rozdílnými zájmy, úspěšně řešit neumíme. Jedná se například o klimatické změny, chudobu nebo válečné konflikty.

Pokud přesuneme pozornost na Českou republiku, zjistíme, že se nám naplňování SDGs daří, aspoň to vyplývá z hodnocení roku 2025, kdy jsme se mezi 167 států umístili na desáté příčce. Dlouhodobě se ale Česku nedaří dosahovat cílů v oblasti SDG 2 (Konec hladu), a to konkrétně kvůli zhoršování ukazatelů obezity, energetické náročnosti potravin a vývozu nebezpečných pesticidů. Deficity máme i v zaměření na odpovědnou výrobu a spotřebu (SDG 12), což zapříčiňuje znečištění ovzduší, emise dusíku, a exportu plastového odpadu, což je problém většiny evropských států.

Jelikož je již v současnosti jasné, že cíle stanovené v roce 2015 naplněny nebudou, vede se intenzivní diskuse, kudy dál. Možná dojde k redukci počtu cílů, možná se změní celá logika hodnocení a namísto sledování pokroku budou průběžně identifikována rizika a udržitelný rozvoj bude nahlížen spíše z hlediska adaptačních opatření. Uvidíme. Každopádně nic nám nebrání si SDGs osvojit na lokální úrovni, ve svých komunitách a přemýšlet, jak k naplňování jejich principů mohou přispět třeba právě knihovny.

IFLA a Agenda 2030

Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA) dlouhodobě podporuje a podněcuje knihovny, aby se k podpoře plnění SDGs aktivně hlásily. Argumentuje tím, že

knihovny jsou v mnoha komunitách jediným místem, kde lidé mohou získat informace, které jsou nezbytné pro zlepšení jejich života. Kvalitní informace pomáhají nám všem dosáhnout na vyšší vzdělání, rozvíjet nové dovednosti, nalézt zaměstnání nebo obecně činit odpovědnější rozhodnutí. Bez rovného a univerzálního přístupu k informacím tudíž nelze efektivně dosáhnout žádného ze 17 cílů. Jelikož je jedním ze smyslů existence organizace IFLA i advokace knihoven a lobbying za jejich oprávněné zájmy, vyzývá IFLA pravidelně knihovnické spolky, aby se aktivně zapojovaly do tvorby národních dobrovolných přezkoumání plnění Agendy 2030, a tak se v nich mohl odrazit i přínos knihoven k naplňování SDGs na národní úrovni. Pravidelně IFLA také vydává přehlednou zprávu o tom, kolikrát a v jakém kontextu byly knihovny v nově prezentovaných přezkumech zmíněny, což následně slouží jako základ její advokační práce. Závěrečnou část tohoto příspěvku tudíž věnuji skutečnosti, že v třetím národním dobrovolném přezkumu ČR z roku 2025 jsou aktivity knihoven zmíněny vůbec poprvé.

Knihovny v národním dobrovolném přezkumu ČR

Národní dobrovolný přezkum je oficiální zpráva, kterou státy OSN dobrovolně předkládají pro posouzení stavu průběžného naplňování Agendy 2030 na národní úrovni. Česko letos předložilo svůj již historicky třetí přezkum². V takřka stostránkovém anglicky psaném dokumentu jsou knihovny zmíněny ve dvou kapitolách. Část Odolnost společnosti vyzdvihuje projekt #doknihovny³ jako příklad vzdělávací aktivity podporující mediální gramotnost. Kapitola Udržitelnost v každodenním životě v jednom odstavci shrnuje konkrétní činnosti, jimiž knihovny, zejména v letech 2021–2022, kdy byl udržitelný rozvoj naším společným komunikačním tématem, přispěly k šíření povědomí o SDGs. Konkrétně se jedná o iniciativu Udržitelnost v knihovnách a speciální weby

[Udržitelná knihovna](#)⁴ a [Co dokáže knihovna](#)⁵ a propsání tématu do vnitřních procesů řady knihoven i jejich vzdělávací nabídky. Z dalších kulturních oblastí se do zprávy prosadily pouze divadla a hudební festivaly.

V rámci celkového rozsahu zprávy poměrně konkrétní informace o aktivitách českých knihoven jsou výsledkem průběžného lobbingu neformální iniciativy Udržitelnost v knihovnách, k níž kromě autora tohoto textu patří mj. i Eliška Bartošová, jejíž příspěvek tento tematický blok otevírá. Uvádím to zde jako drobný konkrétní příklad práce ve prospěch knihoven. Třeba tím inspiřuji i někoho dalšího pro jiné oblasti, než je udržitelný rozvoj.

Lobbing na příkladu SDGs

Základem byla průběžná komunikace s pracovníky oddělení udržitelného rozvoje Ministerstva životního prostředí (MŽP), do jejichž gesce tato agenda spadá. Jsme s nimi v pravidelném kontaktu od roku 2021, zveme je na naše akce a účastníme se pravidelně jejich akcí pro (odbornou) veřejnost, především každoročního Fóra udržitelného rozvoje. Městská knihovna v Praze a Národní knihovna ČR také v roce 2023 hostily dvě setkání Koordinační platformy SDGs, iniciativy vzniklé z podnětu některých pracovníků Univerzity Karlovy s cílem propojit ty, kdo se podpoře udržitelnosti věnují. Na jednom místě se potkávali zástupci několika ministerstev, univerzity, neziskového sektoru a samozřejmě i knihoven. Přestože platforma již nějakou dobu není aktivní, byly to právě knihovny, jež ji po jistou dobu udržovaly v činnosti, což nám přineslo jak obecné uznání komunity organizací, které se podpoře udržitelnosti věnují, tak i zcela konkrétní spolupráce na bilaterální bázi. Mnohem snáze se nám potom oslovovali pracovníci oddělení udržitelného rozvoje MŽP s tím, že bychom rádi zařadili aktivity knihoven do chystaného 3. národního dobrovolného přezkumu. A jelikož jsme nebyli úplně spokojeni s textem, který obsahovala první verze dokumentu, napsali jsme ho nakonec pro ministerstvo sami (a oni ho pak s díky přijali).

Lepší budoucnost pro všechny

Celkově lze stav plnění závazků formulovaných v Agendě 2030 charakterizovat v době, kdy na jejich splnění zbývá už jen přibližně třetina plánovaného času, jako zásadně nedostatečné. Také už se vlastně dnes ani nikdo netají tím, že se většiny z nich dosáhnout nepodaří. Nemělo by to ale v nás vyvolávat rezignaci na úsilí pomáhat tvořit „lepší budoucnost pro všechny“, jak zní jedno z hesel spojovaných s SDGs. Globální knihovnické organizace (např. IFLA, EBLIDA) nás k tomu ostatně pravidelně vybízejí. Neděláme to ale kvůli nim nebo kvůli plnění technicistně pojatých indikátorů. Děláme to kvůli sobě i kvůli životu na Zemi, jemuž teprve posledních několik staletí lidstvo zcela dominuje. A především pro ty, kdo přijdou po nás a jimž naši planetu symbolicky zase předáme. ●

Green Library Award 2025

Vítězem IFLA Green Library Award 2025 se stala knihovna Jamese Baldwina v 19. pařížském obvodu, která je příkladem udržitelné a inkluzivní městské obnovy. Nachází se v hybridním, ekologicky navrženém zařízení, které sdílí s domovem pro uprchlíky, a slouží jako živé komunitní centrum podporující nápravnou spravedlnost a pomáhající marginalizovaným skupinám, včetně uprchlíků. Její ekologicky šetrný design zahrnuje zelené střechy, solární panely a biosurové materiály, díky čemuž získala označení jako E+ /C– a Rénovation BBCA. Knihovna nabízí inkluzivní programy pro různorodé komunity včetně neslyšících a LGBTQIA+ osob a spolupracuje s organizacemi jako Emmaüs a Singa. Přestože je možné dále zlepšovat její provozní fungování, knihovna představuje model nízko-uhlíkového designu a společenského zapojení.

Více informací na: ifla.org/news/10th-ifla-green-library-award-2025-results

Poznámky:

- 1 osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs
- 2 cr2030.cz/udrzitelny-rozvoj-ve-svete/svet
Voluntary National Review of the 2030 Agenda, Czech Republic 2025. Dostupné z: cr2030.cz/system/files/2025-06/VNR_2025_EN.pdf
- 3 doknihovny.eu
- 4 udrzitelna.knihovna.cz
- 5 codokaze.knihovna.cz

ONDŘEJ HUDEČEK, absolvent oboru obecné antropologie, je metodikem Městské knihovny v Praze. Zaměřuje se na mediální gramotnost, udržitelnost v knihovnách, environmentální dějiny, kulturní ekologii.

Inovace českých knihoven ve 21. století

MICHAL KUZMIČ / michal.kuzmic@cvut.cz

Nové veřejné budovy, zejména školy a knihovny, jsou ideální příležitostí k uplatnění stavebních i technologických inovací vedoucích k větší energetické efektivnosti. Iniciativa Nový evropský Bauhaus propojuje odborníky z oblasti architektury a designu se světem výzkumu a vzdělávání a podporuje projekty, které principy udržitelnosti přenášejí do praxe.

UCEEB (Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze) je výzkumný ústav v Buštěhradě, kam vás tímto srdečně zvu. Jedenáct let se tu věnujeme inovacím ve stavebnictví, energetice, senzorce a dalších oborech. Máme za sebou přes tisícovku projektů i medaile za globální inovaci (kolega Matuška ji získal za projekt získávání vody ze vzduchu na Expo v Dubaji).

Můj úkol je, aby nápady z výzkumu našly cestu co nejrychleji do praxe, ať už prostřednictvím průmyslových partnerů, nebo tím, že je sami realizujeme například s veřejnými investory, jako jsou česká města. Nejsem specialista na problematiku knihoven, ale po setkání s Lenkou Dostálovou z Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven jsem pochopil, že právě knihovny jsou přirozeným partnerem pro uplatnění inovací ve stavebnictví.

Nový evropský Bauhaus do každé knihovny

Před šesti lety předstoupila Ursula von der Leyen před Evropskou komisí s vizí, že i Green Deal potřebuje svoji duši. Teprve v průběhu následujících let se postupně odhalilo, co tím chtěla říct. Téma energetické transformace často není pro běžného smrtelníka srozumitelné. Slova jako dekarbonizace, decentralizace či energetická flexibilita nezní zrovna populárně, ale je za nimi určitá logika a lidé z technických oborů si postupně uvědomili, že zaspali v komunikaci. A tak se zrodil Nový evropský Bauhaus, ideový následník původního Bauhausu, rozšířený o důraz na kreativitu, diskuzi a hospodárné nakládání s přírodními zdroji. Zkráceně mu říkáme jen „NEB“.

Nedávno jsme se propojili s organizátory architektonických soutěží z [CCEA MOBA](#)¹, abychom navrhli, jak proces

soutěže zpřístupnit i malým zadavatelům. Tak vznikl koncept „NEB jako služba“, jehož součástí je i metoda, kde tři architektonické ateliéry soutěží v rámci zadání menších stavebních projektů. Stejným postupem jsme šli i kdysi v Buštěhradě a Postřekově a v obou případech šlo o legitimní náhradu za velkou architektonickou soutěž, kterou si malé obce nemohly dovolit. Metodu jsme v červnu představili na veletrhu pro města Urbis za přítomnosti ministra životního prostředí a více si o ní můžete přečíst ve stejnojmenné brožurě, kterou najdete na webu [UCEEB](#)².

Kdybych měl říct, u jakých investičních projektů je prosazení principů udržitelnosti vůbec na prvním místě, byly by

Škola Postřekov – Stavba roku 2024 Plzeňského kraje

Foto: archiv UCEEB

Vizualizace pohledu do foyer chomutovské knihovny / Zdroj: archiv města Chomutov

to školy. Za posledních deset let jsme jich řešili kolem desítky, což vyústilo i v publikaci *Metodika adaptace školských staveb na změnu klimatu* pro pražský magistrát. Začali jsme podporou nejbližšího souseda u nás na Kladensku. Už v roce 2015 tak mohli žáci v buštěhradské základní škole sledovat, kolik jim jejich fotovoltaika na střeše vyrobí elektřiny (dávno před solárním boomem posledních dvou let). Když jsme pak letos v září završili osmiletou spolupráci na rekonstrukci školy v Poštěřkově na Domažlicku oceněním „Stavba roku Plzeňského kraje“, došlo nám, jak moc může podpora malých veřejných investorů ze strany odborníků na udržitelnou výstavbu ovlivnit kvalitu výsledku. V pozici supervizora a průvodce starosty jsme nejprve v roce 2016 zmapovali různá potenciální využití nové budovy kromě vlastní výuky, abychom pak napříč mezioborovým týmem vydefinovali, co všechno má škola mít. Osm let jsme byli při ruce (to je u nás bohužel standardní doba pro stavební projekty) a vraceli projekt na koleje i lobbovali spolu s obcí za vícezdrojové financování. Po cestě jsme museli vyvracet předsudky obyvatel vůči využití dřeva, navrhnout energetické řešení i přesvědčit, že jídelnu lze navrhnout jako dvouúrovňové auditorium. Slavnostní otevření proběhlo v červenci 2024.

Vedle zmíněných školských staveb a snad také radnic a kulturních center jsou jasným kandidátem pro uplatnění mezioborových metod NEB právě knihovny. Už proto, že moderní knihovna je často fúzí celé řady veřejných funkcí. Kde jinde než u veřejných knihoven by se měl prosadit přístup, který kombinuje důraz na cirkularitu, přírodní materiály, efektivní hospodaření s energií a kvalitní vnitřní prostředí, participaci a kreativitu. Náš přístup ovlivňuje především severská inspirace. Když procházíte helsinskou ikonickou

knihovnou Oodi, získáte pocit, že dále už snad zajít nejde. Vedle čtoucí mládeže šijí babičky na stroji, zatímco v proskleném pokoji hraje rodina videohru a o patro níž probíhá hudební performance. A vy u toho sedíte v kavárně obklopení knihami a dobrou architekturou na bázi dřeva. Ostatně si můžete Oodi připomenout na webu časopisu *Čtenář* v příspěvku „[Jak se z finských knihoven stal obývací pokoj celého národa](#)“.³ Ale i v ČR jsme během posledních deseti let na UCEEB získali několik zkušeností s inovativním přístupem k rekonstrukci knihoven. Zmíním tady tři spolupráce, na kterých se ukazují klíčové momenty přípravy kvalitního projektu knihovny.

Slaný, Dobříš a... Chomutov

V roce 2017 se Královské město Slaný rozhodlo oživit dialog nad využitím historické budovy okresního domu (bývalého hejtmanství). Předchozí diskuze zastupitelů nevedly k jasnému rozhodnutí, co s budovou dělat. Na stole byly dvě varianty: knihovna nebo kulturní a komunitní centrum. Tábory zastánců se polarizovaly a náš participativní tým dostal za úkol vytvořit prostředí pro konsenzus. Průlom přineslo to, že facilitační tým zapojil nezávislé architekty a otevřel diskuzi se všemi klíčovými spolky. Bylo potřeba vyvracet haló efekty o nedostatečné statice a vytvořit konkrétní návrh, jak mohou být prostory využity. Výsledkem byla studie, která představila kombinovanou variantu. Univerzita tady de facto fungovala jako mediátor, který strukturoval a zklidnil vnitřní komunikaci ve městě. Nyní, po osmi letech od dokončení studie, se rozjíždí proces rekonstrukce právě s tímto záměrem.

Vizualizace celkového pohledu na budovu chomutovské knihovny / Zdroj: archiv města Chomutov

Dobříšský případ je zajímavý zájemem o energetické řešení. Příprava záměru postavit novou budovu dává větší prostor „hrát si“ se standardem výstavby. Analýza na základě hmotové studie porovnávala různé přístupy včetně možnosti využití u nás stále vzácného řešení GEOTABS (geotermální tepelné čerpadlo v kombinaci s tepelně aktivovanými stropy). V každém případě jako cílový stav byl zvolen pasivní standard, což by z dobříšské knihovny udělalo výjimečnou knihovnickou stavbu v našich podmínkách. V listopadu 2018 město Dobříš získalo díky projektu na stavbu Knihovna se spolkovou činností ocenění v celostátní soutěži Český energetický a ekologický projekt, stavba, inovace roku 2017. Navzdory ocenění se ale nakonec na stavbu nenašly zdroje a dodnes je v zásobníku městských investičních projektů.

Svým způsobem ukázkový je přístup Chomutova. O tamním záměru konverze městských lázní na knihovnu 21. století už se ve *Čtenáři* také psalo.⁴ S UCEEB jsme měli tu čest být v roli spoluautorů zadání a supervizora přípravy projektu. Město zorganizovalo v roce 2023 ve spolupráci s renomovanými architekty soutěž, jejímž vítězem se stal ateliér Boele. Aktuálně se finišuje se zpracováním dokumentace a už teď je jasné, že kromě vlastního procesu soutěže je projekt vzorem i v několika technických otázkách. Výzvou bude vestavba knihovny na bázi dřeva do železobetonového brutalistního pláště. Prosklená fasáda klade nároky na řešení letního přehřívání. Celá filozofie je zaměřena cirkulárně: „proč bourat objekt takového významu, když je možné ho inovativně konvertovat.“ Přístup architektů je kompetentní a jsme velmi zvědaví na výsledek v následujících dvou letech.

Tři přístupy ukazují, na co všechno nezapomenout při plánování udržitelných knihoven, od participace v začátku přes

stavebně-energetický koncept až po architektonickou soutěž a uplatnění moderních principů cirkularity a využití přírodních materiálů. Budeme rádi, když takové projekty budou v ČR přibývat s tím, jak se celý segment knihovnictví transformuje a zahrnuje nové služby. ●

Poznámky:

- 1 cceamoba.cz
- 2 CCEA Centre for Central European Architecture MOBA studio. Online. Dostupné z: uceeb.cz/cz/budova-uceeb-stavebne-energeticka-koncepce/. [citováno 2025-10-17].
- 3 Jak se z finských knihoven stal obývací pokoj celého národa. *Čtenář*, roč. 74, č. 2, s. 56–58. Dostupné také z: casopiscstenar.cz/2022/02/15/jak-se-z-finskykh-knihoven-stal-obyvaci-pokoj-celeho-naroda
- 4 Knihovna 21. století v Chomutově vznikla z bývalých lázní. *Čtenář*, roč. 75, č. 6, s. 236–237. Dostupné také z: casopiscstenar.cz/2023/06/21/knihovna-21-stoleti-v-chomutove-vznika-z-byvalych-lazni

MICHAL KUZMIČ je vedoucím obchodu a mezioborové spolupráce Univerzitního centra energeticky efektivních budov (UCEEB) ČVUT v Praze. Zaměřuje se na rozvoj partnerství mezi UCEEB a průmyslem, podporu technologického transferu a uplatnění výsledků výzkumu v praxi. Je také manažerem a odborným řešitelem řady projektů zaměřených na udržitelná města a městské inovace v oblasti energetiky a výstavby.

Dle zelených pravidel

RENÁTA PANNEKOUCKE / renata.pannekoucke@strasbourg.eu

Projektovat, zařídit a otevřít novou knihovnu a respektovat přitom přírodu? Příkladem je mediátéka Frida Kahlo, otevřená v roce 2024 ve francouzském Schiltigheimu, příměstské části Štrasburku, jenž je označován jako evropská metropole, jelikož zde sídlí Evropský parlament, Rada Evropy a Evropský soud pro lidská práva.

Plán štrasburských veřejných knihoven od roku 2008

Jaké jsou možnosti modernizace sítě veřejných knihoven na počátku nového tisíciletí? Tuto otázku si položili radní Štrasburku spolu s ředitelstvím městských veřejných knihoven na začátku roku 2000. Výsledkem byl rozsáhlý plán modernizace knihoven, který se postupně realizoval během dalších dvaceti let.

Evropská metropole Štrasburk sdružuje 33 měst včetně samotného Štrasburku. Tento administrativní model umožňuje vytvářet širší kooperativní celky a získat tak mimo jiné více finančních prostředků na správu různých oblastí. Jednou z nich je také provoz veřejných knihoven. Do roku 2007 tvořilo síť štrasburských knihoven osm městských knihoven a jeden „bibliobus“. K těm se postupně přidaly čtyři metropolitní knihovny¹: knihovna Simone Veil, knihovna André Malraux, knihovna Gisele Halimi a knihovna Frida Kahlo.

Výzva pro architekta i tým knihovníků

Jedním z důvodů, kvůli kterým si severní štrasburské předměstí muselo počkat na novou knihovnu téměř 20 let, byly i politické neshody. Koordinace zájmů více než 30 měst v rámci metropole je často náročná.

Klíčovou otázkou bylo, zda metropole postaví pro knihovnu novou budovu vlastními silami, či se raději uchýlí k delegaci stavby. Tato varianta se nakonec projevila jako nejsnazší. Novostavba knihovny se nachází v centru města Schiltigheim, první tři patra byla vyhrazena pro budoucí knihovnu, zatímco v dalších třech poschodích vznikly byty, do kterých se první nájemníci nastěhovali ještě před zahájením úprav interiéru knihovny. Knihovna nakonec zabírá plochu 2 500 m², k níž lze připočítat i terasu o rozloze 400 m².

Pohled na Mediátéku Frida Kahlo / Foto: ©EMS Strasbourg

Zadání na zařízení interiéru a veškeré hrubé práce získalo štrasburské studio architektů [DWPA architectes](#)². Jejich hlavním úkolem bylo proměnit prostředí budovy, která se spíše podobala parkovacímu domu, přivést do ní více světla, propojit vnitřní prostory s vnějšími a respektovat při tom co nejvíce kritérií ekologické stavby. Součástí zadání bylo také sestavit tým profesionálů a sehnat podniky, které se s nimi budou na vybavení knihovny podílet (elektrikáře, truhláře, obkladače, designera apod.).

Tým 11 knihovníků tři roky vylepšoval architektův návrh a proměňoval budovu v místo, které je praktické pro návštěvníky i pohodlné pro personál. Díky jejich zkušenostem vznikly chytré detaily: pomalé zavírání dveří, ergonomické rozmístění počítačů a RFID systému, praktické knihovní vozíky, kontejnery s kolečky a pohyblivým dnem či automaty na vracení knih. Do prostoru se podařilo zakomponovat i drobnosti, které zvyšují komfort – pračku na polštáře a látkové hračky nebo myčku do společných prostor.

Respekt k životnímu prostředí na prvním místě

V zadání projektu byl také kladen důraz na udržitelnost stavby včetně jejího vybavení. Hlavní roli v interiéru hraje dřevo, které pochází výhradně z obnovitelných zdrojů. Parkety i stropní obklady jsou vyrobeny ze zbytkového dřeva, stejně jako konstrukce, izolace a obložení přistavěné části budovy na terase. Izolační materiál je vyroben ze zbytkových pilin, což je recyklovaný, udržitelný materiál a zároveň levnější než nové dřevo. Díky použitým materiálům i technologiím je budova energeticky úsporná – beton uchovává teplo až osm hodin, vytápění a klimatizace jsou řízeny centrálně (přímotopem), k čemuž má budova několik čidel, která měří a regulují teplotu na 19 stupňů v zimě a na 24 stupňů v létě.

Velkou výzvou pro architekty bylo vyřešit dopad slunečního záření na budovu. Výsledkem je instalovaná síť drátů na fasádě, po kterých budou postupně růst popínavé rostliny. Kolem knihovny byly také vysázeny stromy, jež poskytnou stín a ochrání tak budovu před přehříváním.

Důležitým prvkem budovy je zahradní terasa, která je díky svému vybavení pro návštěvníky oázou klidu v centru města. Najdete zde slunečníky, sedací prvky s instalovanými zásuvkami pro dobíjení přenosných zařízení. Do vestavěných květináčů byly také vysazeny květiny a jedlé rostliny (maliny, fíkovník či aromatické byliny), jež slouží i k edukativním účelům. Teplotní výkyvy, hlavně ve velkých městech, jsou v současné době velkým tématem. Zelení obrostlá terasa knihovny se stromy a popínavými rostlinami tak umožňuje čtenářům uchýlit se do stínu. Ten v budově zaručují také stříšky nainstalované kolem okruhu terasy a venkovní závěsy s automatickým řízením fungujícím v závislosti na pohybu slunečního záření po fasádě.

Zvolené barvy – tóny zelené a žluté – přinášejí návštěvníkům kousek přírody uprostřed města. Stejnou funkci mají i kmeny bříz, které pocházejí z nedalekého pohoří Vogézy a jsou umístěné v přízemí tak, že budí dojem, jako by prorůstaly stropem do prvního patra až na terasu.

Vestavěný nábytek je celý ze dřeva – polovina zbytková a polovina z recyklovaného dřevního odpadu z evropských lesů. Doplnují ho hliník a recyklovaný plast. Stropní struktura kombinuje hrubý beton a dřevěnou izolaci, doplněnou kovovými laťkami potaženými látkou proti hluku. Osvětlení je řízeno čidly, která reagují na pohyb osob.

Méně sbírek a více místa pro aktivity ve volném čase

Z celkového rozpočtu 14 468 000 eur bylo 1 251 000 eur vyčleněno na nákup zhruba 50 000 dokumentů (knihy pro dospělé a pro děti, CD, DVD, stolní hry a videohry). To vzhledem k velikosti knihovny není mnoho. Jedním ze záměrů projektu je také omezit počet knih a zachovat více místa pro

jiné aktivity, jako jsou hry, práce v knihovně, koukání na filmy nebo setkávání se. Všechny nábytky jsou na kolečkách, což umožňuje kdykoli přestěhovat sbírky na jiné místo podle toho, jak se uživatelé po knihovně pohybují a co zrovna požadují. Při vstupu do knihovny návštěvník nenajde na první pohled téměř žádné knihy. Necítí se tak ohromen jejich množstvím, které může jakoby ubíjet k zemi. „Chceme, aby se zde každý cítil dobře, aby se rozhlédl a měl chuť v budově zůstat, prozkoumat ji, sednout si a dát si kafe“, řekl ředitel knihovny Guillaume Gast.

Jednou z otázek před otevřením budovy byl i nákup CD a DVD do sbírek knihovny. Chtějí si dnes uživatelé knihoven ještě půjčovat tato média? Od období covidu si lidé čím dál více zvykli na streamovací služby. Hudba i filmy jsou dostupné kdekoli, na telefonu i v počítači. Knihovny ale stále hrají určitou roli ve výběru filmů a hudby, které nabízí svým uživatelům, a tak se tým knihovníků rozhodl i nadále podporovat poslech hudby a projekce filmů ve skupině a dělit se tak o zážitek. V knihovně jsou proto nainstalované přehrávače CD a šest televizorů s přehrávači DVD, díky nimž si mohou návštěvníci poslechnout hudbu nebo shlédnout film na místě, bez použití výpůjční karty.

Bibliothèque verte – zelená knihovna?

Francouzské knihovny se před několika lety připojily k Agendě 2030 pro udržitelný rozvoj a k jejím [17 cílům udržitelného rozvoje](#)³. Knihovny se staví jako jeden z aktérů této agendy a zdůrazňují, že svými akcemi už několik let přispívají k plnění jejich cílů, jako jsou boj proti chudobě, konec hladu, zdravý a kvalitní život, kvalitní vzdělání, rovnost mužů a žen nebo

Dřevěný nábytek a vybavení / Foto: ©EMS Strasbourg

Dětské oddělení

Foto: ©dwpa-architectes-David Romero-Uzeda-EMS Strasbourg

i méně nerovností. Jednou z jejich rolí je informovat o tématech souvisejících s ekologií, přesvědčit uživatele o své důležitosti a svými akcemi přispívat k plnění cílů této agendy.

Během práce na projektu knihovny Frida Kahlo si tým knihovníků neustále kladl otázku: Co znamená pojem „udržitelná knihovna“ v roce 2024?

- Knihovna, která se přizpůsobuje vývoji klimatu svým vybavením, budovou?
- Knihovna, která podporuje politické pozice týkající se ekologie?
- Knihovna, která se vrací k základním otázkám a snaží se vzdělávat a informovat uživatele o aktuálních výzvách?

Zřejmě je to od každého trochu. Už samotná podstata činnosti knihoven je vlastně ekologická. Půjčování knih má menší dopad na životní prostředí než jejich nákup každým čtenářem. K tomuto konstatování knihovníci přidali pár detailů: na několika místech knihovny je k dispozici vodní kohoutek na mytí nádobí – i jako možnost naplnit si láhev s pitnou vodou. Hrncečky z druhé ruky věnovala knihovně asociace Emmaus, uživatelé si tak mohou vybrat mezi kelímkem, který vypadne z přístroje na kafe, a hrnečkem, který si pak po sobě na místě umyjí. Ve druhém patře knihovny byla nainstalována „trucotheque“, polička s věcmi, které nepotřebujeme. Jedná se vlastně o takový bazar s jednoduchými pravidly: nech tu věci, které nepotřebuješ (kromě jídla, oblečení nebo kosmetických výrobků) a za ně si vezmi jinou věc, která se ti hodí. I tím se snaží knihovníci podporovat alternativní způsob spotřeby: raději věci měnit než kupovat nové.

Také každodenní organizace knihovny se snaží respektovat pár „zelených“ pravidel. Většina zaměstnanců jezdí do práce na kole, k tomu mají v budově zařízenou místnost na jejich parkování. Tři z pěti dodavatelů dováží balíky do knihovny také na kole, což je výsledkem zelené politiky evropské metropole. Do veřejných zakázek vypisovaných městem jsou pravidelně zahrnutá ekologická kritéria a jednou z podmínek je také nakupování knih u místních dodavatelů.

Mezi různými odděleními metropole se zavedl zvyk nabízet staré kancelářské vybavení kolegům. Na vnitřních internetových stránkách je burza, na které se mohou zaměstnanci podílet a najít tam kancelářské vybavení, které se jim zrovna může hodit. Také odpad v kancelářích je tříděn do několika různých košů, včetně kompostu na potravinový odpad.

Celek pak doplňují kulturní akce, které se pravidelně týkají ekologických témat, jako jsou například konference o plastech a v nich obsažených škodlivých látkách, konference o kvalitě vody, organizování dne výměny sazenic a mladých rostlin nebo také účast knihovny na dnech přírody pořádaných městem Schiltigheim. Tyto aktivity se zapisují do širšího kontextu evropské metropole Štrasburk, která aktivně zapojuje své zaměstnance do akcí kolem ekologické střídmosti. Mezi zaměstnanci se vytvořila komunita jménem „les potes“, ve které se debatuje o otázkách týkajících se profesionálních aktivit a jejich dopadu na přírodní prostředí. Většina každodenních praktik je tímto způsobem pravidelně hodnocena a přemýšlí se o možnostech snížit v nich negativní ekologický dopad. Několik let už také ve Francii kulturní instituce uvažují o tom, jak být udržitelnější. Ke kulturním akcím se například zvou častěji umělci z blízkého okolí a díla do muzeí se už nepřeváží stovky kilometrů. I po otevření mediátéky zůstává společným jmenovatelem všech aktivit to, že by udržitelnost měla být vidět na všech úrovních. ●

Poznámky:

- 1 Internetové stránky štrasburských knihoven: mediatheques.strasbourg.eu/accueil-portal.aspx
- 2 Internetové stránky společnosti DWPA architectes s prezentací mediátéky Frida Kahlo: dwpa.fr/projects/mediatheque-frida-kahlo-2
- 3 osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs

RENÁTA PANNEKOUCKE od roku 2016 pracuje v síti štrasburských knihoven a mimo jiné se také podílela na zařizování nové knihovny Frida Kahlo. Po studiích Pedagogické fakulty v Plzni a knihovnictví na pařížské univerzitě Paris X v Nanterre pracovala 15 let v knihovnách na pařížském předměstí, ve městě Montreuil, kde se mimo jiné specializovala na práci s přistěhovaleckými komunitami.

A portrait of Wanjiru Koinange, a woman with dark curly hair, smiling and looking slightly to the left. She is wearing a bright red top and a black patterned garment underneath. She has a gold nose ring and a long gold earring. The background is a blurred outdoor setting with a textured wall on the right.

Wanjiru Koinange: Knihovny renovujeme, abychom zemi vrátili její příběhy

Ptala se MICHAELA DOMBROVSKÁ
michaela.dombrovska@slu.cz

Věřím v sílu umění a kreativity

Kdo je Wanjiru Koinange?

Jsem žena z Keni, je mi téměř čtyřicet let. Pocházím z velké rodiny, vyrůstali jsme na farmě na okraji Nairobi. Jsme si velmi blízcí, jsem nejmladší a mám mnoho sourozenců. Jsem dcera farmářů, mám silný vztah k půdě. Vyrůstala jsem s opravdu silným smyslem pro komunitu – a to je jádrem většiny věcí, na kterých mi záleží. Ráda se představuji jako spisovatelka a restaurátorka knihoven. Užívám si život a baví mě, že mě moje psaní zavádí na různá místa, a to jak obrazně, tak doslova.

Jste spisovatelka, aktivistka, restaurátorka knihoven, podnikatelka. Jak se vám daří najít mezi všemi těmito aktivitami rovnováhu?

Nemyslím si, že se mi to daří moc dobře. Ale všechny tyto činnosti, i když mají různé názvy, jsou pro mě součástí jednoho procesu. Instinktivně nepotřebuji rovnováhu, protože vše, co dělám, je součástí toho, kým jsem. Skutečnou krásu a sílu nacházím v rutině a struktuře. I když jsem tady v Praze, píšu. Moje dny jsou velmi volné, ale také velmi strukturované. Ráno vstanu, dám si notebook do tašky a jdu 20 minut pěšky. Najdu si lavičku a hodinu píšu. Pak jdu zase na procházku. Myslím, že jde o to najít rutiny, které slouží projektu daného dne. Ať už je to psaní, fundraising, publikování nebo sázení stromů, myslím, že rutina je moje spása. V jádru jsem však spisovatelka, a to především vypravěčka. Kdybych se musela zbavit všeho, co dělám, a dělat jen jednu věc, bylo by to psaní.

Hodně cestujete. Sbíráte zkušenosti jiných zemí a jejich knihoven?

Ne primárně. Moje práce v Book Bunk mimo jiné znamená, že jsem často zvána, abych mluvila o projektu. Pak mám možnost navštívit místní knihovny. V každé zemi, kam se vydám, vždy chodím do knihoven a také jazzových barů, což jsou pro mě dobré způsoby, jak poznat nové město.

Začínala jste v hudebním průmyslu, je to tak?

Ano, vystudovala jsem sice žurnalistiku, ale první zkušenosti jsem sbírala v hudebním průmyslu. Pracovala jsem pro Erica Wainaina, který byl v té době jedním z nejvýznamnějších keňských hudebníků a současně aktivistů. A myslím, že právě tehdy jsem objevila, nejen že je možné být kreativní, ale také že kreativita může něco změnit. Hudební průmysl mě v mnohém formoval. A stále ho mám velmi ráda. Ať jsem kdekoliv, najdete mě pravděpodobně na nějakém hudebním vystoupení.

Je to důvod, proč věříte, že umění může změnit společnost?

Rozhodně, viděla jsem to na vlastní oči. Viděla jsem to na začátku své kariéry a vlastně ve všem, do čeho jsem se od té doby pustila. Můžete vymýšlet nejrůznější letáky a reklamy, jaké jen chcete, nebo můžete prostě vyprávět opravdu krásný příběh o tom, co se snažíte změnit. Věřím v umění jako hlavní katalyzátor společenských změn v jakékoli komunitě. Když se daří umělcům, daří se i zemi.

Knihovny mají v našich srdcích zvláštní místo

Myslíte si, že knihovny, které jste pomohla obnovit, podporují tuto kreativitu a vnímání umění mezi lidmi?

Book Bunk přetváří knihovny na centra kulturní kreativity, a to zejména naší vlastní kulturní kreativity. Neříkám, že v keňských knihovnách není místo pro Kafku. Říkám, že Kafka má své místo vedle keňské literatury a umění. Jakmile nejprve pochopíme, kdo jsme, pak můžeme rozumět tomu, jak se vidíme ve světle Kafkových názorů. Problém s tím, jak knihovny v Keni dříve fungovaly, spočíval v tom, že přinášely cizí vlivy, aniž by nejprve shromáždily to, co máme doma.

Co si odnášíte z českých knihoven?

Jedna věc, kterou mají Keňa a Česká republika společnou, je to, že Česká republika má nejhustší síť knihoven v Evropě (*na světě – pozn. red.*) a my máme nejhustší síť knihoven na africkém kontinentu. To znamená, že lidé dávají prioritu znalostem a kreativitě. Když začnete propojovat lidi s informacemi, které potřebují ke změně svého života, nemusí toho vlády už dělat zase tolik. Lidé už mají to, co potřebují. Myslím si, že knihovny jsou velmi snadným způsobem, jak propojit lidi se znalostmi, jejich kulturou, uměním, kulturním dědictvím. A pak můžete jen sledovat, jak vzkvétají. Miluji knihovny. Upřímně řečeno, jsou jednou z nejmocnějších kulturních infrastruktur, které máme.

Zmínila jste Kafku, pravděpodobně proto, že se setkáváme v jeho rodném domě nedaleko Staroměstského náměstí v Praze. Co o něm víte?

Jako teenager jsem četla *Proměnu*, protože to byla součást doplňkové četby ve škole, a teď ji čtu znovu. Čtu také *Dopisy otci*. Cítím velkou zradu ze strany jeho přítele, který vydal jeho rukopisy. Pokaždé, když něco čtu, přemýšlím, jestli chtěl, abychom to četli. Mám pocit, že velmi pečlivě zvažoval, co zveřejní. Víím také, že měl velmi komplikovaný vztah se svým otcem a byl možná trochu melancholický. Přemýšlím, co by si asi myslel o dnešní podobě této země. Protože mi připadá jako kotva tohoto města a zajímalo by mě, jestli by se mu dnes líbilo, nebo jestli by se mu raději vyhnul.

Co dalšího víte o Česku? Co vás sem přivedlo?

Má návštěva souvisí s konferencí Knihovny současnosti. Byla jsem pozvána už loni. Nemohla jsem jet, ale mé kolegyně přijely. Byla to pro ně úžasná zkušenost. Letos jsem hostem Ministerstva kultury ČR, abych podpořila další tvůrčí výměnu. Myslím, že obě naše země si uvědomily, že knihovny mají v našich srdcích zvláštní místo. A chceme společně dělat mnohem víc. Příští týden strávím návštěvami knihoven, abych se dozvěděla, jak jste dokázali vyřešit věci jako digitalizaci archivních materiálů nebo restaurování historických budov. Budova, na které právě pracujeme, je totiž stará 97 let. Musíme přijít na to, jak ji zachránit.

Vše důležité v Keni řídí ženy

Ale jsou tu i rozdíly. Co je obvykle těžké pochopit pro ty, kteří nepocházejí z Afriky?

Uvedu vám velmi dobrý příklad z knihovního světa. Použijete Deweyho desetinnou soustavu. Je to nejrozšířenější klasifikační systém pro knihovny po celém světě, protože je nejflexibilnější. Ale já ho v našich knihovnách nepoužívám. DDS má kód pro všechny jazyky světa, konkrétní číslo pro každý jednotlivý jazyk. Ale pokud jde o africké jazyky, má jen jeden. Přitom máme více než 2 600 afrických jazyků. To mi vadí. Je důležité tyto rozdíly vnímat.

Když mluvíme o Africe, máme na mysli kontinent, který se skládá z mnoha různých zemí. Také vaše země sama o sobě je velmi rozmanitá. Jak byste popsala Keňu?

V Africe je více než 50 zemí a více než 2 000 jazyků, které jsou si všechny podobné, ale zároveň velmi odlišné. Keňa je často popisována jako jakási vstupní brána pro cizince, protože je uzpůsobena pro turistiky. Myslím, že jsme velmi vstřícní. Někdy jsme k cizincům vstřícnější než k sobě navzájem. Žiju v Keni, protože tam si chci vydělávat na živobytí. Vždy je tam spousta příležitostí, ale také spousta výzev. Je to neustálý pohyb, je tam rušno, je tam spousta kreativity. Ale také spousta korupce. Řekla bych vám, abyste byli v noci opatrní, řekla bych vám, abyste nechodili po ulicích a neukazovali svůj telefon, protože o něj můžete přijít. Ale také bych vám řekla, že jsme jednou z nejméně rozvinutých zemí na světě. Je to můj domov, miluji ho. Jsem díky němu připravena na vše.

Jaké je to být dnes ženou v Keni?

To je moje oblíbená otázka. Myslím si, že Keňa je jedním z míst, kde patriarchy stále funguje. Připomíná se nám každý den, ale ženám to ve skutečnosti nebrání v tom, aby dělaly, co potřebují. Všechno významné, co se v Keni děje, řídí ženy. Nedávno se mě někdo zeptal, proč v dokumentárním filmu *How to Build a Library* (měl premiéru na festivalu Sundance

Knihovna ve městě Kaloleni před a po úpravách

Foto: archiv Book Bunk

v lednu 2025 – pozn. red.), ve kterém vystupuji, nemluvíme o feminismu. Odpověděla jsem, že je to způsob života, že o tom nemusíme mluvit. Žijeme ho. Boj za feminismus je důležitý, ale ještě důležitější je žít feministicky. Neříkám, že neexistují žádné problémy; v Keni se odehrávají některé z nejhorších případů vražd žen. Muži zabíjejí ženy jen proto, že jsou ženy. Je to takový dvojsečný meč, kdy máme velkou skupinu velmi silných žen, které mění Keňu v mnoha ohledech, ale máme také mnoho mužů, kteří se tím cítí ohroženi, a proto jim ubližují. Taková je realita. Často se musíme rozhodovat, kdy zvednout hlavu a být silné, a kdy se naopak podřídít. S přibývajícím věkem si sama čím dál tím více uvědomuju, že to asi není něco, s čím bych někdy mohla přestat. V Keni všechno řídí ženy, jen o tom nemluvíme nahlas.

Píšu, o čem nechceme mluvit

Ve svém prvním románu *Havoc of Choice* jste se zabývala událostmi v Keni v roce 2007. Proč jste si vybrala tak obtížné téma?

Rozhodla jsem se o tom psát, protože jsem rok 2007 prožila. V Keni žije více než 40 kmenů. Tento často sjednocující faktor byl během voleb použit jako zbraň. Lidé si pamatují, ke kterému kmeni patří, jen kvůli volbám, po zbylých pět let to neřeší. Všichni jsme jedna země, ale během voleb se zdůrazňují rozdíly. A v roce 2007 to bylo nejhorší. Byly to mé první volby, bylo mi něco přes dvacet let. Během voleb jsem pomáhala, snažila jsem se přimět mladé lidi, aby šli volit. Když došlo k násilí, byl to šok. Ani ne tak to, že k němu došlo, ale to, jak rychle jsme se přes něj přenesli. Násilí se mě přímo nedotklo, žila jsem v části, která byla docela daleko od centra, ale moje země mi

připadala k nepoznání. Byly to asi dva týdny neustálého násilí a nešlo o to, že by nás napadala jiná země nebo jiní lidé, ale že se lidé navzájem zabíjeli. A poté nám vláda řekla: je po všem, vraťte se do práce, přijměte, co se stalo, a jděte dál. Pro mě to bylo nepříjemné. Lidé zemřeli. Ztratili jsme svou lidskost. Proto jsem o tom napsala knihu. Nechápala jsem, jak jsme mohli prostě přejít okamžik, který nás tak zásadně změnil.

Myslím, že když teď máme volby, mnoho Keňanů se bojí. Pro každou zemi, která se nazývá demokracií, ať už to znamená cokoli, by to měl být čas, kdy jste rádi, že můžete jít volit, protože je to šance vyjádřit názor. Ale my se bojíme. Protože jsme se nevyrovnali s tím, co se stalo v roce 2007. Není to kniha, kterou jsem chtěla napsat, je to kniha, již jsem napsat musela. Hluboce miluji svou zemi. Jsme jedni z nejvíce politicky angažovaných lidí, které znám. Chci, aby si lidé uvědomili, že pokud se nevyrovnáme s bolestí, ztrátou a utrpením z roku 2007, bude se to stále vracet. A budeme stále překvapení, stejně jako poprvé. Pro mě je to velmi osobní román. Myslím si, že jako země tím opravdu trpíme a nechceme se dotknout své bolesti. Touto knihou se snažím lidi přimět, aby to udělali.

Na druhou stranu lidé neradi vzpomínají na své temné chvíle. Nezapomínají špatné věci, aby se chránili před bolestí?

Myslím, že je v pořádku zapomenout, pokud se tak rozhodnete. Jenže si nemyslím, že jsme měli možnost to vůbec zpracovat. Asi 1 800 rodin přišlo o někoho blízkého a nemají kam jít, pokud se chtějí společně vyplatat. Neexistuje žádný památník, žádná budova, nic. Neříkám, že musíme truchlit po celá léta, jen říkám, že musí dojít k přijetí toho, co se stalo. Někdo se musí omluvit,

někdo musí říct, že jsme se mýlili. To se v Keni nestalo. Nechte mě zapomenout, protože vzpomínky jsou příliš bolestivé. Ale nechte mě, ať se tak rozhodnu sama. Nerozhodujte za mě. To je důvod, proč ta kniha pro mě tolik znamenala a stále znamená pro Keňany. Proto vychází stále dál, protože Keňané ji prostě nemohou přestat číst.

Setkala jste se při přípravě knihy a při výzkumu s nějakými obtížemi?

U prvních několika verzí jsem uvažovala o napsání non-fiction knihy. To znamenalo, že jsem musela opravdu důkladně provést výzkum. Z té doby existuje spousta reportáží, spousta očitých svědků. YouTube se právě stal populárním, takže jsem měla starší zprávy k dispozici. Trvalo mi asi rok, než jsem si opravdu detailně připomněla, co se stalo. A důvod, proč jsem se nakonec rozhodla napsat beletrii, je ten, že forma non-fiction mi neumožnila se vyjádřit. Musela bych se držet faktů a nemohla bych říci to, co jsem potřebovala, a ukázat to, co bylo třeba ukázat. Beletrie mi umožnila pracovat s velmi bolestivým příběhem.

Takto se z novinářky stala spisovatelka?

Myslím, že ano. Vždycky jsem věděla, že jsem spisovatelka. Ale nevěděla jsem způsob, jak si psaním knih vydělat peníze, tak jsem se původně věnovala žurnalistice. Svě novinářské dovednosti dál využívám i mimo psaní, dokonce i při získávání grantů. Ale vždycky jsem věděla, že chci vyprávět příběhy. Také miluji filmy. Ráda bych někdy napsala scénář k filmu. Momentálně mě však nejvíc baví psát dlouhé texty, tomu se teď věnuji.

Recyklace je náš způsob života

Slíbila jste, že za každou prodanou knihu zasadíte strom. Kolik stromů to už je?

Zatím zhruba 16 000 výtisků, ale stromy sázím průběžně, takže mi jich zbývá ještě asi 8 000. Doufám, že to stihneme do konce roku, jinak to nikdy nedoženu. To množství je nemožné zvládnout bez pomoci, takže budu spolupracovat s organizacemi, které mají programy výsadby stromů. Některé z nich zasadím sama.

Což nás přivádí k environmentálním aspektům. Je ve vaší zemi běžné, že lidé pečují o životní prostředí?

Myslím, že důvodem, proč jsem se rozhodla stát se klimatickou aktivistkou, je právě to, že jsem dcerou farmářů. Naučila jsem se respektovat a ctít zemi ve všem, co dělám, a vracet jí to, co mi dává. A snažím se to promítnout do celé své práce. Proměňujeme naše knihovny tak, aby mohly řešit co nejvíce problémů, a klima je skutečným problémem pro všechny,

Knihovna Eastlands v Nairobi je největší a nejvytíženější knihovnou projektu Book Bunk / Foto: archiv Book Bunk

**Budova knihovny
McMillan Memorial
Library, na jejíž provoz
v současnosti Wanjiru
Koinange s týmem Book
Bunk shání financování**

Foto: archiv Book Bunk

všude. Všechny naše ostatní programy jsou úspěšné, naše umělecké programy fungují dobře, naše programy pro dospělé v oblasti občanského vzdělávání fungují dobře, ale naše programy týkající se ochrany klimatu vždy selhávají. Přesto když se rozhlédnu kolem, vidím, že každý den všichni znovu používají, co se dá. Myslím si, že ochrana klimatu není v Keni populární, protože se jmenuje ochrana klimatu. Ale recyklace a snižování množství odpadu jsou náš způsob života. Teď to vím a jsem ráda, že to mohu vyjádřit slovy.

Takhle vznikla Climate Change Library?

Moje další kniha je o klimatické změně. Když něčemu nerozumím, napíšu o tom. To mě donutí provést výzkum, který potřebuji, abych problému porozuměla. A při výzkumu klimatických opatření v Keni jsem zjistila, že se toho děje opravdu hodně. Climate Change Library jsem vytvořila, protože jsem chtěla shromáždit vše na jednom místě. Trvalo mi asi šest měsíců, než jsem vytvořila tabulku se všemi informacemi týkajícími se recyklace, environmentálních informací nebo politik v oblasti životního prostředí.

Pomáháme způsobem, který je autenticky africký

Váš hlavní projekt, Book Bunk, je velmi působivý. Existují podobné aktivity, nebo jste byli první, kdo něco takového v Keni realizoval?

Naše partnerství s vládou bylo v té době první svého druhu. Nikdo předtím nic podobného neudělal. Lidé uzavírají

partnerství s vládou na velké projekty, jako jsou nemocnice, silnice, školy, ale nikdy na kulturní projekty. Když lidé slyší o Book Bunk, máme velký respekt, protože není snadné jako kulturní organizace spolupracovat s vládou. To se prostě nikdy nestává. Ale my to děláme!

Projekt na převzetí a obnovu knihoven jste založily s Angelou Wachuka. Jak jste přesvědčily vládu, aby se zapojila?

Upřímně věřím, že zastupitelé Nairobi prostě nevěděli, co s těmito prostory dělat, když jsme o ně požádaly. Přišly za nimi dvě ženy, které měly vizi, byly zapálené a neustále se vracely. Náš plán byl jednoduchý: dejte nám budovu a my vám ukážeme, co s ní dokážeme. Nežádaly jsme o peníze. Jen o to, aby pokračovali v tom, co dělali dosud – v podstatě udržovali provoz. Vše, co jsme přidaly navíc, jsme financovaly z darů. Pro ně to byla velmi výhodná dohoda. Přesto vyjednávání trvalo dva roky, protože pro tento druh spolupráce neexistoval žádný vzor. Tak jsme jeden vytvořily a teď si myslím, že jsme jim ukázaly, co naše knihovny dokážou.

A jak se daří vašemu projektu nyní?

Právě jsme v opravdu kritické fázi, kdy jsme s týmem obnovili dvě knihovny, sbíráme finanční prostředky na třetí, ale také si uvědomujeme, že musíme přemýšlet o dalším růstu. Book Bunk oslaví brzy osm let. Takže osm let, dvě knihovny, mnoho zaměstnanců, mnoho úspěchů, velká viditelnost. A lidem v Keni i mimo ni jsme dokázali, a proto jsem také tady v Česku, že existují důvody pro renesanci knihoven po celém světě. Na této planetě není země, která by nepotřebovala knihovnu, která by spolupracovala s komunitou, byla

udržitelně financována, prosperovala a nenesla sebou rizika, jimž knihovny aktuálně všude čelí. K tomu můžeme přispět způsobem, který je autenticky africký a který zakořeňuje komunitu všude, i mimo Afriku.

A vaše aktuální největší výzva?

Snažíme se vybrat peníze pro McMillan Memorial Library, budovu velmi podobnou té, ve které spolu dnes mluvíme (*Kafkův dům – pozn. red.*), která potřebuje stejnou péči, jakou dostává interiér tohoto domu. Je to náročné období, protože to také znamená, že musíme začít být upřímní ohledně toho, v čem pokračovat, a s čím přestat. Těším se na to, v čem se chystáme pokračovat. S hrdostí vidím v budoucnu organizaci, ve které už přímo nepůsobím. Vidím ty, kteří ji povedou v budoucnu. Vidím fázi, kdy budu psát na plný úvazek a knihovny budou všude pokračovat v růstu díky zkušenostem Book Bunk.

Co byly ty největší těžkosti a lekce na vaší cestě?

Peníze, peníze, peníze. Financování. Díky grantům můžeme dělat úžasnou práci, ale přála bych si, aby Book Bunk byl od počátku více komerčně zaměřený. Pak se nikdy nedostanete do situace, kdy nemáte žádné grantové financování. Druhou věcí, kterou jsem se naučila, je, že viditelnost je užitečná pouze tehdy, pokud ji využijete velmi, velmi brzy a velmi, velmi efektivně. Book Bunk je hodně vidět. Ale jedním z mých největších ponaučení a současně tím, na co jsem opravdu hrdá, je to, jak jednáme s lidmi. Pokud zajistíte peníze na to, abyste lidem slušně platili, je možné všechno ostatní. I když sháníme peníze na obnovu budovy, vím, že peníze, které na budovu potřebuji, jsou sice důležité, ale peníze, které potřebuji na to, abych zaplatila lidem, kteří budou budovu udržovat v chodu, jsou naprosto zásadní. Pokud peníze na budovu nevyberu, ale budu mít peníze pro lidi, pak bude vždy otevřená. Dokázali jsme toho hodně s velmi málo prostředky a to, co se nemění, je sdílené nadšení, které nás všechny pohání. Je to pro mě každodenní inspirací.

Nenese sebou komercializace riziko, že knihovna ztratí svou veřejnou funkci, že nebude otevřena veřejnosti?

Myslím, že toto riziko již existuje. Nemůžeme pořád žádat o dotace. Musíme dělat kompromisy. Musíme vyzkoušet jiné modely, nemůžeme se spoléhat na vládní financování. Knihovny jsou vytížené. Otázkou není hodnota z pohledu uživatele. Kdyby vláda tuto hodnotu podporovala, Book Bunk by neexistoval. Existujeme jen proto, že vláda tyto prostory nefinancovala (*systém knihoven je v Keni decentralizovaný, jsou v kompetenci jednotlivých krajských samospráv a zatím nespolupracují – pozn. red.*), ale lidé je přesto využívali, a dokonce stavěli nové. Mnoho knihoven v Keni je postaveno jednotlivci nebo společnostmi. Postaví je, ale nemohou je provozovat, protože si uvědomují, že to vyžaduje peníze a další

zdroje. Možná jedním z řešení je přimět vládu, jako jste to udělali vy, aby zakotvila veřejnou funkci knihoven do zákona. Pak by se snížilo financování z grantů a zvýšilo financování ze strany vlády. Protože pokud se spoléháte na to, že vám někdo dá nějaké peníze, existuje možnost, že to může být spojeno s politikou.

Pokud tomu správně rozumím, jednou z hodnot, které ve svých knihovnách podporujete, je jejich nezávislost na politické reprezentaci?

V našich programech nejsme straničtí. Nemáme například žádné náboženské programy, protože nechceme nic, co by bylo exkluzivní. Máme programy, které oslavují myšlenku toho, co je Keňa, ale ne, co je ta či ona politická strana. Pokud chce přijít prezident a uspořádat akci v knihovně, nemůžeme mu v tom bránit. Ale pokud Book Bunk ten program financuje, musí se řídit našimi pravidly. Je to tanec, který nám jde zatím velmi dobře. Během provozu Book Bunk nepovolujeme žádné politické ani náboženské shromáždění. Je to však budova, která patří místní samosprávě. Když tedy lidé vidí, že guvernér přijde pronést projev, velmi dobře vědí, že přijde jen proto, aby využil výhod tohoto prostoru. Ale jako organizace jsme v souladu s našimi hodnotami nezávislí. Jsme zcela inkluzivní. Lidé vidí, kde končí Book Bunk a kde začíná vláda, a díky tomu máme důvěru komunity.

Knihovna mých snů je prostorem pro všechny

Jedním z vašich cílů je posílit sebevědomí keňského lidu. McMillan, jehož knihovnu restaurujete, byl kolonista. Jak vyvažujete minulost a současnost?

Ano, byli jsme kolonií. Tato budova nebyla určena pro Keňany, byla to britská infrastruktura. I když je to už 64 let, co jsme získali nezávislost, stále nám mnoho věcí připomíná, že jsme byli v područí. Moje matka si to stále pamatuje. Knihovna se jmenuje McMillan Memorial Library a nachází se uprostřed Nairobi. Sběrka knih je stále stejná jako ve 30. letech. Zakladatelé netušili, že někdy nastane den, kdy budou mít Keňané k těmto knihám přístup... Umístili tam ty nejlepší skvosty. Jsou mezi nimi i některé rasistické knihy. Jediným způsobem, jak pochopit historii a s ní spojenou bolest, je pokusit se to vyvážit našimi vlastními pohledy. Zahájili jsme crowdsourcingový program s názvem The Missing Bits a začali vytvářet vyváženější verzi naší historie. Neříkám, že to znamená zapomenout na dědictví kolonialismu, to nemůžeme. Já nemůžu. Jsem produktem skutečnosti, že Keňa byla kolonizována. Nelze to vymazat. Existuje však mnoho drobných, nenápadných způsobů, jak můžeme lidem připomínat, kým jsou, a to pomocí knihoven a vyprávění, které je spojuje s jejich dědictvím. Byli jsme vedeni k přesvědčení,

že si zasloužíme jen zbytky, to je bolestná realita. Velká část mé práce obnáší lidem v Keni vysvětlovat, proč si zaslouží skvělé knihovny, že je to jejich právo. Mohou tam trávit čas a je to bezpečné místo. Nejlepší způsob, jak někoho přesvědčit, že si zaslouží něco lepšího, je ukázat mu to a dát mu to. A přesně to děláme.

Čtou lidé stále rádi knihy?

Myslím, že nikdy nepřestali. Když jsme se lidí ptali, co by si přáli, mnoho z nich odpovědělo, že knihy. Nejčastější odpověď však bylo wi-fi. Druhou nejčastější odpověď byly toalety, protože v té době nebyly k dispozici žádné veřejné toalety. Třetí nejčastější odpověď byla delší otevírací doba, protože mnoho lidí využívá knihovnu jako coworking. Čtvrtou nejčastější odpověď byla nabídka knih. Knihy v knihovně už sice byly, ale byly zastaralé. Jakmile jsme přidali nové knihy, nikdy dlouho nevydrží v regálech. Pokud se podíváte na naše data, vypadá to, že Keňané moc nečtou. Ale zeptal se jich někdo, jaké knihy by chtěli číst? Pokud půjdete do našich knihkupectví, zjistíte, že knihy jsou opravdu drahé. V Keni máme 16 % DPH na knihy, což je nejvyšší sazba na světě. Knihy jsou pro většinu Keňanů nedostupné. To znamená, že pokud chcete mít přístup ke knihám, musíte si buď koupit pirátské kopie, nebo jít do knihovny. Knihovna však nemá knihy afrických autorů, protože jsme jim v minulosti nedávali prioritu. Teď to ale děláme a lidé je čtou.

Je ale důležité zmínit, že v Keni máme historicky ústní tradici vyprávění příběhů. Naše kultura je orální, založená na sdílených příbězích. Je třeba je zaznamenat a nabídnout čtenářům. Ráda bych viděla scénář, ve kterém by naše rozpočty vypadaly tak, že utrácíme stejně za audioknihy jako za papírové tituly. Jsem spisovatelka. Chci strávit svůj život psaním knih. Ale také vím, že skupina lidí, kteří je budou číst, bude vždy malá. A nemyslím si, že správným řešením je snažit se tuto skupinu zvětšit. Je třeba se snažit oslovit více lidí se stejným obsahem. Už nemůžu psát jen knihy. Musím teď přemýšlet o psaní knih, ale také o produkci audioknih, divadelních her a filmů se stejným obsahem. A potřebuji také digitální dosah. Myslím, že to dohromady přesněji odráží způsob, jakým lidé konzumují informace.

Objevuje se nový problém digitálních závislostí. Uvažujete také o programech na omezení času stráveného před obrazovkami?

Rozhodně. Ale nejde jen o omezení času stráveného online, jde o aktivity, které vás od digitálního světa odvedou. Existuje tolik jiných věcí, které můžete dělat. Můžete hrát šachy, můžete se naučit správně dýchat, můžete číst knihu. Snažíme se lidi od obrazovek odlákat a čtení je jen jednou z těchto aktivit. Slovo „knihovna“ je odvozeno od slova „kniha“. Ale když se zamyslíte nad znalostmi jako takovými, otevírá se vám mnoho dalších dimenzí.

Když se vás někdo zeptá, jestli jste teď knihovnice, co odpovíte?

Kéž bych byla knihovnice! Nestudovala jsem knihovnickou školu a velmi si této profese vážím. Myslím, že spíše prostě pracuji v knihovně. Knihovníky miluji. Myslím, že jsou to nejvytrvalejší lidé na světě. Nejsem knihovnice – zatím. Jednou doufám, že se tak budu moct nazývat. Prozatím mě opravdu baví renovovat staré knihovny. V Book Bunks nestavíme nové knihovny, renovujeme ty stávající, hlavně proto, že jich je v Keni tolik. Knihovna mých snů by byla prostorem pro všechny, kde by se dalo modlit, psát, diskutovat i tančit. Prostorem, který by co nejvíce přinášel pocit svobody. Takový prostor je třeba vybudovat od základů. Ráda bych vytvořila prostor, který oslavuje svobodu a umožňuje lidem testovat hranice své kreativity a představitosti. ●

Foto: Paul Munene

WANJIRU KOINANGE je keňská spisovatelka, restaurátorka knihoven, ekologická aktivistka a nezdolná vizionářka, která se rozhodla bojovat proti koloniálnímu dědictví a sociální rezignaci svou největší silou: vyprávěním poutavých příběhů a neúnavnou obnovou veřejných prostor. Jejím stěžejním projektem je Book Bunk, nezisková organizace, která získává a obnovuje knihovny v Nairobi. Ve svém románu *Havoc of Choice* zpracovala tabuizované téma povolebního násilí v Keni z roku 2007.

Udržitelnost pro wellbeing

MICHAELA DOMBROVSKÁ / michaela.dombrovska@slu.cz

Udržitelnost a wellbeing jsou v knihovných témata propojená jako spojené nádoby, kdy kvalita obsahu jedné nevyhnutelně ovlivňuje druhou. Zatímco typicky je udržitelnost spojována především s provozem budov a ekologickým chováním organizací i jednotlivců v reálných prostředích, wellbeing odkazuje na podporu duševního zdraví, sociální komunikace a celkové resilience v online i offline světě.

Udržitelnost a wellbeing jsou společně součástí většího celku společenské a sociální odpovědnosti. Každá knihovna je živoucí organismus tvořený nejen knihovními dokumenty a s nimi spojenými informačními toky a službami, ale především lidmi, komunitami a společenstvími, které kolem sebe soutřeďí. Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj¹, globální plán přijatý OSN v roce 2015, má ve svém jádru 17 Cílů udržitelného rozvoje (SDGs), které pokrývají ekonomické, environmentální a sociální aspekty této široké problematiky. Pro knihovnictví a knihovny představují tyto cíle (zejména ty týkající se vzdělávání, rovnosti a partnerství) kontinuální výzvu, která se neustále promítá do jejich činnosti.

Čtyři dimenze udržitelnosti

Udržitelnost se opírá o čtyři vzájemně propojené dimenze: environmentální, ekonomickou, sociální a institucionální. Zatímco první dvě jsou často prioritizovány, klíč ke skutečně dlouhodobé udržitelnosti spočívá v rozvoji sociální udržitelnosti založené na silném institucionálním řízení. Všechny čtyři dimenze jsou však neoddelitelně spjaté a opravdový zájem o udržitelnost znamená nevynechat žádnou z nich. Péče o planetu je ve své podstatě péčí o sebe sama, protože (s mírnou nadsázkou) v tomto smyslu sedíme všichni na stejné větvi. Pokud si ji pod sebou společně podřezeme, nezáleží na tom, kdo se přitom bude dívat jinak. Udržitelnost byla společným komunikačním tématem veřejných knihoven v rámci Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030, a to zejména v letech 2021 až 2022, ale i nadále zůstává klíčovým tématem², které spojuje zájmy těch, kteří v knihovnách pracují, s těmi, kdo využívají jejich služeb.

- Environmentální (ekologická): zaměřuje se na snížení ekologické stopy provozu (energetická efektivita budov, snižování odpadu, udržitelné zadávání zakázek) a na osvětu veřejnosti o klimatické změně.
- Ekonomická: klade důraz na finanční stabilitu, efektivní alokaci zdrojů, diverzifikaci financování a dlouhodobou ekonomickou životaschopnost instituce. V dalším textu ji pomineme, přesto je třeba zmínit, že stabilní financování umožňuje mj. spravedlivé mzdové ohodnocení a poskytování benefitů, které wellbeing podporují.
- Sociální: tento klíčový prvek se primárně zaměřuje na wellbeing a rovnost v obou rovinách – jak u zaměstnanců, tak u uživatelů a komunit. Jedná se zejména o inkluzivní služby, snižování nerovností a podporu celkového zdraví (včetně prevence syndromu vyhoření a podpory mentální resilience).

- Institucionální (governance): zahrnuje efektivní a transparentní řízení, strategické plánování, etické standardy a především péči o lidi, kteří v knihovnách pracují; konkrétně mj. transparentní firemní kulturu a komunikaci, zapojení zaměstnanců do rozhodovacích procesů i udržitelné a spravedlivé HR politiky.

Environmentální udržitelnost je čím dál častěji vnímána jako nezbytná podmínka pro wellbeing a duševní zdraví lidí, protože ti jsou utvářeni, formováni a ovlivňováni prostředím, ve kterém žijí a pracují. Instituce, která aktivně podporuje wellbeing, zdraví a férové podmínky svých pracovníků, buduje vnitřní stabilitu; tato stabilita a péče je následně klíčovým předpokladem pro zajištění kvalitních a inkluzivních služeb, které podporují wellbeing uživatelů, komunit a celých společností.

Prostředí a pohoda: environmentální zdraví

Kromě ostatních důvodů, proč se nepřestat zabývat podporou ekologického chování a ochranou planety, je navíc třeba zmínit i to, že péče o životní prostředí se do zdraví lidí bezprostředně promítá a přímo ovlivňuje fyzickou a duševní pohodu. Například důraz na kvalitu ovzduší a vody vede k nižšímu výskytu respiračních a jiných souvisejících chorob. Zachování přírodních ekosystémů mimo jiné znamená prostor pro odpočinek a obnovu sil. Pobyt v přírodě prokazatelně snižuje stres, zlepšuje náladu a posiluje imunitu. Navíc udržitelné návyky a ekologické chování mohou napomáhat získat větší pocit kontroly a smysluplnosti těm, které trápí obavy z klimatické krize a environmentální problémy (takzvaná ekologická úzkost). Výzkumy naznačují, že lidé, kteří se chovají udržitelně (např. třídí, omezují spotřebu, nakupují lokálně), často pociťují vyšší životní spokojenost a nižší míru stresu.³ Je to dáno pocitem smyslu, etického jednání a propojení s komunitou. Konkrétně například udržitelné stravování, které se zaměřuje na lokální a rostlinné zdroje, nejen snižuje ekologickou stopu, ale přispívá také k lepšímu fyzickému zdraví a duševní kondici. Udržitelné principy často také vedou k redukci nadměrné spotřeby, preferenci kvality před kvantitou a zpomalení životního tempa.

Týmy a komunity: sociální impact

Na udržitelnost ve vztahu k wellbeingu lze nahlížet ve směru zevnitř ven, a naopak. Tento koncept (from the inside out) zdůrazňuje, že prosperita vychází z vnitřní stability a péče o potenciál a talenty lidí v organizacích, což se poté odráží v podobě a pohodě komunit, které je obklopují.⁴

Pokud jde o institucionální zázemí, tedy pohodu těch, kteří v knihovnách pracují, bude se jich z Cílů udržitelného

Aktuální publikace k tématu

**TERRA, Ana Lúcia
a Mariângela SPOTTI
LOPES FUJITA (eds.)**
**Integrating Information
Science for Sustainable
Development: Topics and
Trends.** (2025). Oficina
Universitária.

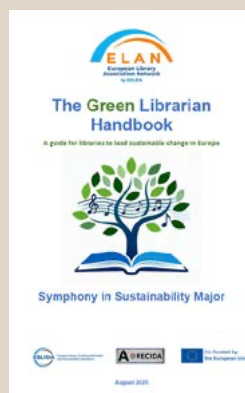
Publikace, kterou vydala Cul-
tura Acadêmica (Brazílie) v září
2025. mapuje nejrůznější po-

hledy na udržitelnost. Vznikla jako výstup z mezinárodní konference Bobcatsss a odráží pestré vrstvy problematiky v kontextu knihovnictví a informační vědy. Má sloužit jako praktický průvodce a komplexní analýza toho, jak lze LIS integrovat do udržitelných postupů, s přesahy zahrnujícími digitální transformaci, informační chování, organizaci znalostí a další.

publikace ke stažení

← zde

**GARCÍA RODRÍGUEZ, M. I.,
B. LAPARDINA,
D. MERCADAL, A. PENA
a R. TORIL**
**The Green Librarian
Handbook: Symphony
in Sustainability Major.**
(2025) EBLIDA. All ELAN
resources are licensed under
CC BY-NC-SA 4.0.

Publikaci *The Green Librarian
Handbook: Symphony in*

Sustainability Major vydala v srpnu 2025 EBLIDA (The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) ve spolupráci s RECIDA (Network of Environmental Information and Documentation Centres). Je zásadním metodickým příspěvkem k udržitelnosti v knihovnách.

publikace ke stažení

← zde

rozvoje týkat především SDG 3, 5, 8 a 10. SDG 3 / Zdraví a kvalitní život (v angličtině doslovně well-being) má přímou souvislost s dobrými podmínkami zaměstnanců. Knihovna by měla aktivně pečovat o duševní a fyzické zdraví svých pracovníků, jde přitom zejména o prevenci vyhoření, zdravé pracovní prostředí a podporu duševního zdraví. SDG 5 / Rovnost mužů a žen zahrnuje dosažení genderové rovnosti. SDG 8 / Důstojná práce a ekonomický růst v případě knihoven znamená spravedlivé pracovní podmínky, adekvátní mzdu, bezpečné pracovní prostředí a respektování práv zaměstnanců. SDG 10 / Méně nerovností souvisí s rovností a spravedlností v rámci organizace, tedy například snížení nerovností v přístupu k benefitům, vzdělávání a příležitostem pro všechny skupiny zaměstnanců bez jakékoliv diskriminace. Zmínit lze i SDG 12 / Odpovědná výroba a spotřeba, což nás vrací zpět k ekologickému chování a provozu. Někdy se jen postupně mění úhel pohledu, například to, že organizace spravuje své zdroje (materiální a nemateriální), řídí procesy a pečuje o rozvoj a spokojenost svých lidí (a ty se zdroji nesměšuje), což však znamená zásadní posun v uvažování.⁵ Někdy jsou třeba změny zásadní, hluboké a transformační.

V opačném směru, tedy pokud jde o sociální přesah směrem ven, uživatelů knihoven se dotknou z Cílů udržitelného rozvoje především SDG 4, 11 a opět 10. SDG 4 / Kvalitní vzdělání zahrnuje celou škálu vzdělávacích aktivit a ostatních akcí, které podporují celoživotní vzdělávání, informační hygienu a všechny typy gramotností a působí jako prevence informačního přetížení či informační manipulace. SDG 11 / Udržitelná města a obce (v angličtině communities) odkazují na resilienci prostřednictvím posilování komunitních, sociálních a společenských vazeb. Podle nejnovějších zjištění právě společenské vazby podporují životní pohodu⁶ a například také zdravou dlouhověkost či lokální soběstačnost významnou měrou. SDG 10 / Méně nerovností nakonec opět odkazuje k rovnému přístupu, tentokrát k veřejným knihovním službám, mj. prostřednictvím specializovaných, inkluzivních a bezplatných služeb v bezpečném a důvěryhodném prostoru, což za našimi hranicemi zdaleka není samozřejmostí.

Udržitelnost jako zásada (a klíčová přísada)

Udržitelnost je pro knihovnu mnohem víc než jen otázka ekologického provozu budovy. Jde o etický imperativ a komplexní strategii, kde se péče o planetu, ekonomickou stabilitu a sociální spravedlnost prolíná v jeden celek podepřený efektivním řízením.⁷ Klíčový posun je v úplném propojení institucionální a sociální dimenze: knihovna musí být nejprve udržitelným zaměstnavatelem, který pečuje o wellbeing svých lidí a rozvoj lidského potenciálu. Pouze stabilní, zdravá a eticky řízená instituce fungující na principu „zevnitř ven“ může efektivně plnit svou společenskou roli. Knihovna se tak stává garantem wellbeingu pro celou komunitu – od například podpory mediální

gramotnosti a digitální resilience až po posilování komunitních a společenských vazeb. Komplexní přístup k udržitelnosti v knihovnách, který spojuje interní péči s vnějším dopadem, nejen naplňuje cíle Agendy 2030, ale aktivně vytváří lepší, zdravější a odolnější společnost. ●

Poznámky:

- 1 Agenda 2030 (OSN, 2015) viz osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs.
- 2 Udržitelnost jako komunikační téma viz udrzelna.knihovna.cz, resp. koncepce.knihovna.cz.
- 3 Viz například avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/socialne-ekonomicke-vedy/Jak-ziji-lide-kteri-vyznavaji-ekologicke-a-environmentalni-hodnoty.
- 4 The Green Librarian Handbook: Symphony in Sustainability Major (EBLIDA/RECIDA, srpen 2025) viz eblida.org/cs/publication/the-green-librarian-handbook-symphony-in-sustainability-major. Dále The IFLA Guidelines for Green and Sustainable Libraries (IFLA, únor 2025, v přípravě/draft viz ifla.org/the-ifla-guidelines-for-green-and-sustainable-libraries), resp. Tools for Green Libraries viz ifla.org/the-green-library-website.
- 5 Tvoříme knihovnu. Národní Strategie rozvoje Národní knihovny České republiky na léta 2024–2027 viz nkp.cz/o-knihovne/vydane-publikace/tvorime-knihovnu-narodni-strategie-rozvoje-narodni-knihovny-ceske-republiky-na-leta-20242027.
- 6 Projekt Centra dlouhověkosti a dlouhodobé péče Univerzity Karlovy RECETAS viz cello-ilc.org/recetas.
- 7 Integrating Information Science for Sustainable Development: Topics and Trends (Cultura Académica, září 2025) viz doi.org/10.36311/2025.978-65-5954-624-4.

MICHAELA DOMBROVSKÁ je vedoucí oddělení knihovnictví na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě. Specializuje se na informační politiky, mediální gramotnost a digitální resilienci. Je mimo jiné autorkou knihy *Informační detox* a aktivně se věnuje odborným i popularizačním aktivitám v oblasti knihovnictví a informační vědy. Pro knihovny realizuje workshopy a semináře zejména v oblasti prevence informačního přetížení a podpory digitálního wellbeingu.

Deset důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel

Integrace digitální transformace, wellbeingu a udržitelnosti

ZUZANA ŠIDLICHOVSKÁ / zuzana.sidlichovska@savs.cz

Úvod

Abychom si lépe uvědomili pozici a kontext, ve kterém se knihovny nacházejí, začneme z druhého konce a zaměříme se netradičně nejdříve na to, co wellbeing narušuje. Stručně zrekapitulujeme, jakým externím a interním faktorům i osobním vlivům, které wellbeing ovlivňují, v dnešní době čelíme, a krátce si představíme aktuální HR trendy související s wellbeingem.

Přehled těchto faktorů nám pak umožní lépe pochopit, jakým způsobem mohou knihovny jako zaměstnavatelé tyto výzvy překonávat a čím mohou wellbeing svých zaměstnanců podpořit. Výstupy shrneme do deseti bodů, které zdůrazní, proč je v současné době knihovna dobrým zaměstnavatelem.

Klíčové faktory narušující wellbeing

V posledním období jsme svědky změn, které kladou výrazné nároky na naši flexibilitu, adaptabilitu a odolnost. Abychom se s intenzivními a častými změnami rychle vyrovnali a naučili se je efektivně využívat, nás přirozeně stojí značné úsilí a energii. Náročnost zvyšuje také fakt, že některým situacím čelíme i souběžně, když se setkají negativní celospolečenské události, interní faktory v zaměstnání i významné události, které provází naše osobní životy.

- **Externí celospolečenské události:** V posledním období ovlivnilo obyvatelstvo několik významných událostí a trendů. Pandemie covid-19 přinesla zdravotní i ekonomické výzvy, konflikt na Ukrajině zase zvýšil geopolitickou nejistotu a růst cen energií. Rostoucí inflace zasáhla rozpočty domácností a dekarbonizace zdůraznila význam obnovitelných zdrojů. Digitální transformace a rozvoj

umělé inteligence zrychlily přechod na nové technologie, ale nevyřešily problém současné úrovně digitální gramotnosti, ani přibývající psychické problémy ve společnosti.

- **Interní faktory organizací:** Faktory, které narušují wellbeing na pracovišti mohou být velmi různorodé a často zahrnují aspekty jako například přetížení objemem pracovní náplně, které vede k vyčerpání a stresu. Nedostatečné uznání a ocenění způsobují pocit nedocenění, zatímco omezování autonomie přináší frustraci. Nesoulad mezi osobním a pracovním životem zasahuje do osobní pohody. Chybějící příležitosti pro rozvoj zase vedou ke stagnaci a dlouhodobě špatná pracovní atmosféra a nejistoty v organizaci mohou zhoršovat psychické zdraví.
- **Osobní situace:** Zásadní vliv na wellbeing mohou mít také osobní události a situace, ve kterých se jednotlivci nachází a u každého se mohou projevit jiným způsobem nebo jejich kombinací. Například rodinné problémy, jako hádky nebo rozvody, mohou přinášet stres do práce. Finanční potíže zase vyvolat úzkost a snížit produktivitu. Zdravotní problémy, ať už vlastní, nebo blízkých, mohou vést k fyzickému nepohodlí a psychickému zatížení. Péče o blízké je náročná, často časově neslučitelná s výkonem zaměstnání a může způsobit celkové vyčerpání. Psychické potíže zase ovlivnit kvalitu, výkonnost a soustředění. Ztráta milovaného člověka a také potíže ve vztazích mohou snižovat pracovní koncentraci.

Při zvládání náročných osobních situací a schopnosti udržet si psychickou i fyzickou pohodu hraje velmi důležitou roli především podpora ze strany rodiny, přátel a profesionálů. K překonání náročných období ale může přispět i tolerantní přístup zaměstnavatele a podporující pracovní tým.

Aktuální HR trendy ovlivňující wellbeing zaměstnanců

Organizace AIHR – Academy to Innovate HR, zaměřující se na aktuálními oblastmi HR managementu, identifikovala pro rok 2025 tyto trendy:

- 1** Od přijetí umělé inteligence k jejímu skutečnému využívání
- 2** AI v HR: Přehnaný hype, nebo podceňovaný potenciál?
- 3** Bod zlomu v nedostatku dovedností
- 4** Rozkvět manuálních a nových límečkových profesí
- 5** Zlatá éra zkušených pracovníků
- 6** Efekt ženské rovnosti
- 7** Nastupující organizační nejistota
- 8** Klíčem k úspěchu je provedení v HR
- 9** HR profesionál začleněný v týmu
- 10** Odolný pracovník
- 11** Zapojení zaměstnanců 2.0

Kromě hlavního obecného zaměření na umělou inteligenci a digitální transformaci se v oblasti wellbeingu a udržitelnosti objevují následující klíčové oblasti:

- **Zlomový bod v nesouladu dovedností** – vyjadřuje stav, kdy je rozdíl mezi dovednostmi zaměstnanců a požadavky zaměstnavatelů tak významný, že si žádá zásadní změny ve vzdělávání a školení (např. v souvislosti s umělou inteligencí).
- **Angažovanost zaměstnanců 2.0** - znamená emocionální závazek zaměstnance vůči organizaci a jejím cílům. Pozornost se přesouvá k základním hodnotám, jako je kvalita spolupráce, spravedlivé odměňování, slušné pracovní podmínky, jasně definované role a transparentní komunikace.

- **Nastupující organizační nejistota** – označuje úzkost a stres, které pociťuje celá organizace, když je budoucnost obzvláště nejasná, např. ekonomická nejistota, propouštění nebo nízká důvěra spotřebitelů.
- **Odolní pracovníci** – představuje koncept rozvoje odolnosti pracovníků. Časté změny v posledním období vyvolaly krizi duševního zdraví, na což zaměstnavatelé reagují podporou pracovníků, aby byli schopni nejen úspěšně čelit stresu a neočekávaným situacím, ale dokonce se prostřednictvím výzev a neustálých změn zlepšovat. Dochází i k přehodnocování forem péče o wellbeing zaměstnanců (např. zajištění psychologického poradenství, podpora work-life balance, respektování osobního času a práva na odpojení).
- **Zlatá éra zkušených pracovníků** – reflektuje zapojování starší generace (nárůst osob nad 75 let) na pracovní trh, tyto pracovníci jsou oceňováni pro své zkušenosti, dovednosti a spokojenost.

Desatero důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel

Knihovny sice nepatří do skupiny zaměstnavatelů s nadstandardním finančním ohodnocením, což ale neznamená, že nenabízí svým zaměstnancům jiné formy motivace, které vedou k uspokojení jejich potřeb (více viz kapitola v monografii *Nefinanční motivace v knihovnách*, Šidlichovská, 2024). Co když lidé nechtějí neustále aktivně čelit tlaku a všem výzvám, které současný svět přináší? V dnešní dynamické době, kdy se pracovní trh rychle mění, je stále větší zájem o práci v prostředí, které nabízí stabilitu, smysluplnou činnost a možnosti postupného profesního růstu i osobního rozvoje bez nadměrného tlaku. A jedním druhem institucí, které toto nabízí, jsou knihovny.

Pro jednotlivé organizace jsou typické různé prvky a hodnoty interní kultury, které ovlivňují, jakým způsobem naplňují zaměstnavatelé potřeby svých zaměstnanců. Kultura organizace vytváří pracovní prostředí, které má vliv na motivaci, spokojenost a profesní rozvoj jednotlivců. Co je charakteristické pro knihovny? V čem jsou unikátními a atraktivními zaměstnavateli?

- 1. Stabilita a jistota:** Knihovny, jako veřejné instituce nabízejí na měnícím se pracovním trhu relativní stabilitu, což může být klíčové pro zájemce, kteří hledají jistotu a bezpečí v profesní kariéře.
- 2. Smysluplná činnost:** Role a práce knihoven je celospolečensky hodnotná a dlouhodobě smysluplná. K rozvoji společnosti přispívá tím, že zvyšuje informační gramotnost a podporuje vzdělání, komunity i kulturu.
- 3. Tolerantní a vstřícné pracovní prostředí:** Knihovny často charakterizuje tolerantní a podporující kultura organizace, která respektuje rozmanitost a individuální potřeby

zaměstnanců. Vedení knihovny má prostor vytvořit vstřícné prostředí, které pomůže zaměstnancům čelit náročným situacím. A také otevřít pomyslné dveře zájemcům z řad absolventů oboru, kteří sice zahájili svou profesní kariéru jinde, ale chtějí se po nějaké době vrátit zpět ke svému oboru.

- 4. Naplňující podpora komunity:** Transformace knihoven na poradenská a komunitní centra umožňuje pracovníkům knihovny přímo přispívat k rozvoji místní, odborné, nebo zájmové komunity, což může být profesně i sociálně velmi obohacující.
- 5. Postupný profesní růst a odborný rozvoj:** Podpora postupného manažerského růstu nebo odborné specializace jsou doménou knihoven. Na druhé straně knihovny ale také umožňují setrvávat zaměstnancům dlouhodobě na jedné pracovní pozici bez tlaku na nutnost změny, což může být pro značnou část z nich stejně důležité a není možné všude.
- 6. Vyvážená digitální transformace:** Knihovny modernizují své služby a digitalizují fondy, čímž umožňují zaměstnancům získávat nové dovednosti a adaptovat se na měnící se technologické požadavky. Zároveň ale tyto nároky vyvažují vytvářením pracovního prostředí, které respektuje digitální wellbeing (více v článku [Digitální wellbeing: Digitální resilience v knihovnách](#), Dombrovská, 2024).
- 7. Přirozené přispívání k wellbeingu:** Knihovny jsou typickým pracovním prostředím, které podporuje duševní a fyzické zdraví zaměstnanců. Přispívají k tomu výše i níže uvedené body a také bezpečné pracovní prostředí s minimálními riziky a dopady na zdraví zaměstnanců.
- 8. Udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem:** Flexibilní pracovní podmínky a respekt k soukromému času zaměstnanců mohou vést k lepšímu vyvážení pracovního a osobního života. Styl práce v knihovnách umožňuje vyvážený work-life balance nastavit. Ze strany zaměstnavatele k tomu může přispět např. flexibilní pracovní doba, zkrácené pracovní úvazky, sdílená pracovní místa, umožnění občasného výkonu práce z domova, dodržování práva na odpojení atp.
- 9. Podpora mezigenerační spolupráce:** Knihovny oceňují aktivní přístup a nové pohledy mladých pracovníků, stejně jako zkušenosti a stabilitu starších generací. Pro knihovny není tento trend žádnou novinkou. Věkovou diverzitu, pracovní prostředí a atmosféru vedoucí k mezigenerační spolupráci budují dlouhodobě. Proto mohou knihovny nabídnout zajímavé a různorodé pracovní uplatnění každé věkové skupině.
- 10. Posilování odolnosti v bezpečném prostředí:** Díky postupným technologickým inovacím a tolerantnímu prostředí pomáhá knihovna zaměstnancům překonávat externí, interní i osobní stresové situace a neočekávané výzvy v relativně bezpečném prostředí. Knihovny jako veřejné instituce zpravidla čelí menšímu tlaku na obchodní úspěšnost a finanční návratnost projektů, než je tomu běžné v soukromém sektoru. Hrozící organizační úzkost tudíž nedopadá na pracovníky tak intenzivně.

Tyto faktory činí z knihoven atraktivní zaměstnavatele pro lidi hledající nejen stabilní a zajímavou kariéru, ale také tolerantní a podporující prostředí ochotné investovat do jejich dlouhodobé spokojenosti a rozvoje.

Závěr

Knihovny jsou místem, kde se dlouhodobě prolínají vzdělávání, kultura a komunita. S adekvátní podporou vedení může být vizitkou knihoven otevřenost k inovacím, digitální transformaci, wellbeingu a dlouhodobé udržitelnosti. Jako zaměstnavatel nabízejí unikátní kombinaci rozvoje, stability a smysluplnosti. Pokud pro vás nejsou finance jediným významným kritériem a hledáte pracovní příležitost vhodnou pro stabilní specialisty, nebo pro klidný odborný či manažerský růst, může být knihovna tou správnou volbou, a to i v případě, že jste zahájili svou profesní kariéru jinde. Každý strategicky smýšlející zaměstnavatel rád uvítá i absolventy oboru, kteří nejprve vyzkoušeli praxi jinde, anebo naopak podporuje zájemce mimo obor v postupném doplnění potřebného vzdělání. Buďte, obdobně jako knihovny, otevření novým příležitostem a možná to budete právě vy, kdo najdete své ideální pracovní uplatnění právě zde. ●

Použité zdroje:

AIHR – Academy to Innovate HR. 11 HR Trends for 2025: Embracing Disruption. 2024. Viz youtube.com/watch?v=kUg2efmKIM4

DOMBROVSKÁ, Michaela. Digitální wellbeing : digitální resilience v knihovnách. Čtenář, 2024. casopisctenar.cz/2024/11/01/priloha-digitalni-wellbeing-digitalni-resilience-v-knihovnach

ŠIDLICHOVSKÁ, Zuzana. Nefinanční motivace v knihovnách. *Kompendum knihovnictví* 3, 2024. msvk.cz/data/filemanager/source/Kompendum%20knihovnictvi%C3%AD%203%20e-kniha.pdf

ZUZANA ŠIDLICHOVSKÁ je členkou vedení společnosti JAB-LOTIRON SECURITY, a. s., kde odpovídá za oblast personálního řízení a kvalitu služeb. Působí rovněž jako lektorka manažerských dovedností a vyučující na vysokých školách. Její dlouholetou specializací je HR management a v posledních letech se intenzivně věnuje digitální transformaci podnikových procesů. Věř v jednoduché a funkční systémy, které nám poskytují pevné základy a zároveň dostatek svobody i prostoru pro rozvoj. Své dlouhodobé záliby propojuje v projektu Jóga pro běžce, kterému se věnuje ve volném čase.

Začít, co nejdřív to jde

S Tomášem Štefkem nejen o participativní metodě architektonických soutěží

Ptal se KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ / cerovsky@stredoceskaknihovna.cz

Pane řediteli, v listopadu loňského roku byly známy výsledky architektonické soutěže na modernizaci prostor pro veřejnost v budovách na nároží ulic Kapucínská a Klariská, jejíž zadání jste tvořili participativní metodou. Proč jste se rozhodli jít touhle cestou?

Abych řekl pravdu, my jsme ani jinou cestu než participativní nevyhodnotili jako správnou, protože pokud chceme přizpůsobovat naše prostory konkrétním skupinám, tak je potřebujeme a chceme důkladně poznat; ať už to, co samy od prostoru očekávají, nebo kde vidíme nějakou příležitost – a třeba to i předčí jejich očekávání. Takže participace byla jasná volba. A když jsme se rozhodovali, jestli jít cestou soutěže, bylo to taky bez pochyb, protože maximum veřejných prostor a jejich zkvalitňování jde a má jít přes veřejné soutěže. Alespoň město Bratislava, tedy náš zřizovatel, to tak má nastavené. Navzdory tomu, že to samozřejmě něco stojí. Taky jde o to, že knihovna nebo jakákoliv jiná organizace může z té soutěže dostat daleko víc než jen vítězný návrh. Ať už perspektivy ostatních, nevítězných návrhů, nebo sladění týmu knihovny při spolupráci na tvorbě zadání soutěže a na dotváření návrhu s architekty.

Můžete přiblížit celý ten proces? Jakým způsobem jste na to šli a koho a proč jste zapojili?

Měli jsme relativně dost dat z výzkumů, pomocí kterých jsme před časem nastavovali naši organizační identitu.

A získaná data jsme rozšiřovali i s ohledem na nějaké, řekněme, naše strategické osoby, abychom si řekli, komu chceme, aby náš prostor sloužil primárně. Na tyto skupiny obyvatel jsme se zaměřili formou hloubkových rozhovorů s jejich konkrétními zástupci nebo se zástupci klíčových skupin našich současných či potenciálních uživatelů. Zároveň jsme uskutečnili i řadu rozhovorů se zaměstnanci knihovny a hodně nám pomohla naše už zmíněná existující organizační identita.

Příprava architektonické soutěže v tomto formátu rozhodně není jednoduchá. Pokud se navíc jednalo o první svého druhu, jistě vás v jejím samotném průběhu mohlo

Foto: archiv Městské knihovny v Bratislavě

TOMÁŠ ŠTEFEK sbíral zkušenosti dlouhou praxí v knihovnách jako metodik, lektor, při práci s mládeží, v marketingu a designu služeb. Jako vyučující a garant studijní profilace Design informačních služeb působil na Katedře informačních studií a knihovnictví MU, dále jako organizátor a facilitátor inkubačních a vzdělávacích programů pro knihovny. V současnosti pátým rokem vede Městskou knihovnu v Bratislavě.

napadnout, že šlo něco udělat jinak, lépe. Měl byste nějaké doporučení, na co při přípravě nezapomínat, na co je třeba si dát pozor?

Nebyla to naše úplně první soutěž, tu jsme před pěti lety připravovali společně s magistrátem, protože byla velmi náročná. Ale ano, svého druhu v podstatě první samostatná.

Rozhodně napodruhé bychom začali dřív, než bychom si mysleli, že je vhodné začít. Což souvisí s nějakými administrativními průtahy. Obzvláště pokud je potom samotná realizace navázaná na nějaké konkrétní termínované financování. Takže určitě se dá doporučit: začít, co nejdřív to jde.

Myslím, že data z výzkumu, z té vlastní participativní fáze, to je něco, co podle mě může mít knihovna připravené neustále

Vizualizace nádvoří po rekonstrukci budov v Kapucínské a Klariské / Vizualizace: archiv Městské knihovny v Bratislavě

v šuplíku a případně to aktualizovat pro případ soutěže nebo jiného využití. A pokud jde o to, co konkrétně nás zdrželo, tak to byla komunikace se Slovenskou komorou architektů. Ne že by nefungovala, byla vstřícná. Jen byla obsáhlejší, než jsme si mysleli, protože jsme chtěli, aby to byla z jejich strany ověřená soutěž, a tak bylo administrace v téhle souvislosti víc, než jsme čekali.

A na základě soutěže nás potom stála hodně času příprava následné veřejné zakázky. To je asi to hlavní, co mě napadá. Jinak nám soutěž vlastně probíhala velmi hladce a příjemně – ze strany účastníků i ze strany poroty. Takže v tom ohledu jsme to zvládli docela dobře, bez větších poučení.

Co rozhodně můžu jen doporučit, je dvoukolový koncept soutěže. Toho si u všech našich soutěží cenili všichni zúčastnění. I proto, že do zadání prvního kola nemusí investovat příliš svých zdrojů s nejistým výsledkem.

Kolik soutěží jste tímto způsobem připravovali a kolik jich ještě hodláte připravit?

V tomhle máme docela jasno. Máme za sebou jednu opravdu velkou mezinárodní architektonickou soutěž na rekonstrukci historických lázní Grössling, kde bude součástí objektu kromě lázeňského vybavení i 2 000 m² knihovních prostor a přilehlá kavárna. To byl velký projekt a příprava realizačního návrhu trvala v podstatě čtyři roky. Hlavní část spočívala v připomínkování a vývoji návrhu spolu s architekty.

Pak jsme ještě realizovali takovou menší soutěž, ne architektonickou, ale designérskou, na naši novou vizuální identitu. To bylo taky relativně úspěšné, čehož důkazem může být i to, že vítězný návrh byl nominovaný na slovenskou Národní cenu za design v kategorii identita. V komunitě grafických designérů ta soutěž velmi příjemně rezonovala vzhledem k její férovosti a transparentnosti. A taky k tomu, že v porotě zasedají a převažují renomovaní odborníci, nikoli úředníci. Stejně jako v ostatních našich soutěžích.

Aktuálně máme za sebou architektonickou soutěž, kterou jste zmiňoval a která má řešit, když to řeknu zjednodušeně, facelift našich interiérů. Ta už je tedy hotová a realizační projekt je též nakreslený. Co nás čeká v horizontu pěti až deseti let, je příprava soutěže na komplexní rekonstrukci již zmíněných budov v ulicích Kapucínská a Klariská. Při její přípravě budeme využívat z velké části data a poznatky z našeho aktuálního procesu nastavování dlouhodobé strategie rozvoje knihovny.

V tuto chvíli tedy interiéry obou budov procházejí faceliftem. Jak náročná je v tomto ohledu komunikace, ať už s veřejností/komunitou, která se podílela na přípravě soutěže, nebo s architekty, zkrátka se všemi zúčastněnými?

Hlavní těžiště komunikace prozatím bylo hlavně se zúčastněnými architekty, ze začátku samozřejmě hlavně s architekty v porotě. To spočívalo v několika setkáních, kdy jsme se probírali jedenácti návrhy. Je dobré nepodcenit komunikační cíl, protože přece jenom architekti nejsou jen členové aktuální poroty, ale jsou to prostě lidé, kteří mají nějaký dosah do svého oboru. Tím, že připravíme kvalitní, férovou a pro architekty jako pro obor zajímavou soutěž, také přispíváme k dobrému jménu naší organizace v architektonické komunitě.

A potom už hlavně následovala komunikace s konkrétními architekty, kteří byli autory návrhu. Šlo zhruba o půlroční proces připomínek a spoludotváření finálního projektu, kdy jsme si zkoušeli třeba i namodelovat konkrétní kusy mobiliáře fyzicky v prostoru nebo používat i různé způsoby, které nám pomohly představit si tu prostorovou budoucnost efektivněji než z pouhých výkresů.

Veřejnost informujeme především o tom, co chystáme, co se bude dít. V jejím případě si zatím dáváme pozor hlavně na to, abychom nevyvolávali nějaká neodpovídající očekávání, ať už jde o rozsah úprav, nebo hlavně o termíny. Zkrátka, aby se lidé netěšili, že za rok bude nová knihovna, když je to naplánované na roky dva až tři.

A jak u tohoto typu projektů funguje spolupráce se zřizovatelem?

V našem případě, a troufnu si říct, že i obecně v případě Bratislavy jako města, komunikace na úrovni projektů a projektové přípravy funguje velmi dobře. V projektové kanceláři magistrátu jsou profesionálové, kteří nám byli vždy připravení a ochotní s čímkoliv pomoci.

Budoucí koncepci knihovny hodláte připravit stejným způsobem. Jakou máte o koncepci představu, co by se mělo změnit, vylepšit a jak by v rámci této koncepce měla knihovna a všechny její budovy vypadat?

Konkrétní opatření, co změnit a vylepšit, vyplynou z práce na koncepci samotné, která je teď v procesu. V této chvíli máme představu o tom, že chceme být, řekněme, co nejužitečnější některým konkrétním návštěvnickým skupinám, jako jsou třeba lidé pracující na dálku, kteří knihovnu můžou využívat jako svou kancelář, anebo rodiče s dětmi. Na partnerské úrovni chceme být užiteční subjektům a tvůrcům v oblasti kultury, jež v knihovně také můžou najít místo pro své aktivity a pro svoji prezentaci. A ano, i při přípravě koncepce postupujeme stejným participativním způsobem.

Při přípravě strategie knihovny se o nás stará jedna společnost, která se vyloženě zabývá nastavováním strategií, takže jsme v jejích rukách a výzkumy v tomto ohledu realizují její zástupci, ať už jde opět o zaměření se na klíčové skupiny, nebo potom o ověřování získaných informací dotazníkovou formou. Představu o tom, jak by pak měla knihovna reálně vypadat, samozřejmě máme, ale pořád to je jen naše představa a teprve budeme zjišťovat, na kolik se bude prolínat s představami veřejnosti a partnerů.

Knihovny v Evropě jsou klíčovými institucemi při naplňování 17 Cílů udržitelného rozvoje. Když jsem nahlédl do historie aktivit vaší knihovny, viděl jsem tam třeba sbírku oblečení pro lidi bez domova, workshopy nakládání

s odpadem nebo swap rostlin. Jak se vám daří tyto cíle naplňovat a jaké způsoby (kromě enviromentálního) jste pro jejich uskutečnění zvolili?

Abych řekl pravdu, my nějak intenzivně nepracujeme s definovanými cíli udržitelného rozvoje nebo na jejich plnění. Ano, rádi se podíváme, který a nakolik splňujeme, jestli je to v nějaké rovnováze, ale není to tak, že by cíle udržitelného rozvoje byly naší prioritou.

Spíš než cíle udržitelného rozvoje se snažíme naplňovat některé strategické cíle města jako takového nebo toho, co město potřebuje. Prioritně chceme být součástí naplňování městských cílů. Pokud nám do toho zapadají i některé cíle udržitelného rozvoje, tím jenom lépe.

Ale abych nebyl jenom nekonkrétní. Jako organizace se chceme a už se i nějaký čas profilujeme výraznějším způsobem jako vzdělávací instituce. Což je pravděpodobně i vidět na našem programu nebo i na některých našich vyhodnoceních, kdy vzdělávací aktivity už dávno početně převyšují, řekněme, ty kulturní a společenské.

V jednom z našich strategických cílů, který vychází z naší identity a z hodnotového pilíře soudržnosti a sounáležitosti, se odráží zase třeba skupina aktivit, které se zaměřují na zranitelné skupiny obyvatelstva, na zviditelňování jejich problémů a také na zviditelňování organizací, které se jim věnují. To je příklad cíle nebo pilíře, který sledujeme jako knihovna v rámci města, ale zároveň se tam promítají i konkrétní cíle udržitelného rozvoje, ať už jde o cíl méně nerovností, či rovnost mužů a žen.

Skupinová pracovna

Vizualizace: archiv Městské knihovny v Bratislavě

Dovolím si otázku vycházející ze současné politické situace na Slovensku a vyjítí citátu Lady Bird Johnsonové, který uvozoval téma Knihovny a demokracie v letošním třetím čísle Čtenáře: „Snad žádné místo v obci není tak demokratické jako knihovna, jedinou podmínkou pro vstup do ní je zájem.“ Městská knižnica v Bratislave se otevřeně hlásí k podpoře menšin, LGBTQ+, svobody projevu a kultury, zkrátka ctí demokratické principy. Projevuje se současná politická situace ve vaší knihovně? Má vliv na její chod?

Projevuje se na čistě praktické rovině, kdy úplně stejně jako ostatní knihovny aktuálně přicházíme o některé státní dotační příležitosti, na které jsme byli zvyklí, a musíme si s tím všichni nějak poradit. V našem případě, naštěstí, ty dotační výpadky řešíme s chápajícím zřizovatelem (*Magistrátem hlavního mesta SR Bratislavy, pozn. red.*).

Pak se ta situace projevuje v rovině, řekněme, hodnotové, kdy chceme právě využít toho, že naše praktická nebo finanční situace není tak dramatická. Protože nespadáme pod Ministerstvo kultury SR, ale pod město, nemusíme se obávat nějakých přímých škrtů anebo nějakých sankcí, takže se chceme i otevřeně stavět na stranu organizací (a nejen v oblasti knihovnictví, ale kultury jako takové), které poškozené jsou, a poukazovat na to, že tady je v tom systému významný problém.

A nakonec mají ty projevy ještě rovinu týmovou, která se projevuje atmosférou mezi zaměstnanci knihovny. Spousta kolegyň a kolegů v knihovně jsou opravdu rádi a spokojeni, že jsme, řekněme, knihovna s názorem, jak si to někdy zjednodušíme formulačně, s nějakým hodnotovým profilem. A většina zaměstnanců je s touto naší pozicí v souladu a jsou vlastně velmi rádi za to, že se naše knihovna pořád a neochvějně hlásí k podpoře menšin, k podpoře svobodného projevu nebo k podpoře ostatních organizací, které mají smůlu a současná situace na ministerstvu kultury je jim ke škodě.

A máte představu, jaká je situace v regionálních knihovnách, které spadají pod Ministerstvo kultury SR? Jsou nějakým způsobem kontrolovány nebo omezovány?

Nemám ze své pozice mandát ani data k tomu, abych mluvil za slovenské knihovnictvo ani za konkrétní knihovny. Máme zprávy o tom, že v některých knihovnách, zřizovaných ministerstvem kultury, dochází k náhlým, tak významným rozpočtovým škrtům, že musejí propustit desítky zaměstnanců a zaměstnankyň a nějak si s tím poradit.

Nicméně na knihovny v regionech současná situace dopadá tak, jak už jsem zmiňoval. Knihovny přicházejí o své klíčové dotační zdroje, což je historicky Fond na podporu umenia. Ten během posledního roku prochází tak výraznou transformací, že z jeho programových schémat úplně vypadávají nejen knihovny, ale i celé jiné segmenty kultury. Pro některé menší a regionální knihovny to v podstatě znamená významně omezené financování akvizice dokumentů nebo programu pro veřejnost.

Nevím o tom, že by ze strany ministerstva kultury docházelo k přímým ideologickým pokynům nebo příkazům. Myslím, že ministerstvo spíš pracuje s nástrojem právě toho odřezávání zdrojů.

Městskou knižnici v Bratislave vedete od srpna 2020. Když si promítnete uplynulých pět let, jak byste je hodnotil? Co vše se podařilo?

Dlouhodobě se nám daří skládat tým velmi kvalitních, zapálených lidí, kteří mají na srdci rozvoj knihovny, její užitečnost, dobrou použitelnost, upřímnou péči o návštěvnictvo, o některé existující komunity. Daří se budovat obraz knihovny, který je podle všeho přitažlivý pro veřejnost i partnery. A také jsme hodnotově ukotvená organizace a snažíme se, aby to bylo poznat.

Těch pět let bylo za mě velmi rozvojových. Až si člověk někdy říká, jestli bychom si neměli dát nějaké období spokojené stagnace a sklizně. (úsměv) Jenže projekty jsou nastavené na další tři až čtyři roky a pořád se něco děje. A je to moc dobře, protože naše okolí se taky nezastavuje. A měli bychom se o něj dál zajímat. ●

Volný výběr / Vizualizace: archiv Městské knihovny v Bratislavě

Knihovní kartičky z celého světa

Průkazka do knihovny. Malá papírová či plastová kartička, která většinu času zůstává uložená, aby byla po ruce při další návštěvě knihovny, a jindy jí snad ani nevěnujeme pozornost. Přitom za naši pozornost jistě stojí, a to nejen díky své moci otevřít dveře k vědění – ke knihám, filmům, archivům a celé plejádě nejrůznějších aktivit, programů a dalších služeb, které knihovny nabízejí. Její důležitost si už takřka před 40 lety uvědomili ve Spojených státech a Americká knihovnická asociace vyhlásila září Měsícem přihlášek do knihovny.

Letošní téma této každoroční kampaně – *Jeden průkaz, nekonečné možnosti* – mimoděk vyšlo vstříc Kathryn Heaviside, která je knihovnicí a koordinátorkou/kurátorkou galerie v oddělení komunitních služeb Knihovny Northport-East Northport ve státě New York. „*Design a vizuální stránka věcí mě vždycky fascinovaly, a tak jsem jako knihovnice s kořeny v grafice hledala způsob, jak spojit obě své vášně. A uvědomila jsem si, že se k tomu nejlépe hodí právě knihovní průkaz,*“ prozrazuje naše

Foto: archiv Kathryn Heaviside

souputnice, která nejdříve vystudovala grafický design, následně knihovnictví a v amerických knihovnách působí přes 30 let. Rozhodla se tedy pro zvláštní projekt, který jí zabral zhruba dva roky: shromažďovala kartičky do knihovny z celého světa, ale jak sama uvedla, nikdy ji nenapadlo, že jich nakonec získá přes tisíce.

Začátek její unikátní mezinárodní sbírky byl vlastně experiment. Napsala do knihoven v Irsku a ve Skotsku a chtěla zjistit, jaká bude od ostrovních kolegů odezva. „*K mému velkému překvapení mi poslali krásné průkazky a dopisy, v nichž mi fandili. To mě povzbudilo a celý další rok a půl jsem oslovovala knihovny po celých Spojených státech i v dalších zemích světa,*“ usmívá se sympatická knihovnice. Odměnou jí bylo obrovské množství dopisů z kartičkami z knihoven

po celém světě, včetně České republiky.

Když se po necelých dvou letech její celosvětová sbírka, v níž lze mimo jiné nalézt knihovní kartičky z Austrálie, Belgie, Kanady, Grónska, Japonska, Libanu či Pákistánu, rozrostla na víc než tisícovku, přemýšlela nad tím, jak zářijovou výstavu realizovat, aby si sbírku mohli návštěvníci co nejlépe užít. „*Spousta kartiček byla vlastně malá umělecká díla, tak nám přišlo naprosto přirozené umístit je na plátna,*“ popisuje realizaci Kathryn. S kolegyní Lilian pak skoro dva měsíce připravovaly plátna s kartičkami, jejichž velikost se lišila podle počtu kartiček získaných z každé země. K tomu doplnily zajímavosti ze spolupracujících knihoven, které buď vyčetly z přišedších dopisů, nebo jejich webových stránek. „*Když bylo vše hotovo, galerie se doslova rozzářila a vznikla jedinečná expozice, která ukazuje, jaký význam mají knihovny pro lidi po celém světě,*“ doplňuje Heaviside a dodává: „*Děkujeme všem veřejným knihovnám, které přispěly k výstavě, a zároveň vyzýváme všechny, aby své knihovny využívali a podporovali.*“ ●

Americká podpora registrace do knihoven

Americká knihovnická asociace (ALA) v roce 1987 vyhlásila září Měsícem přihlášek do knihovny nebo, chcete-li, Měsícem registrace knihovních průkazů (Library Card Sign-up Month). Cílem každoročního společného úsilí asociace a knihoven napříč Spojenými státy je podnítit veřejnost k registraci do knihoven. Tématem roku 2025 je *Jeden průkaz, nekonečné možnosti* – zkrátka, jeden průkaz poskytuje přístup k široké nabídce zdrojů, programů a nástrojů pro všechny věkové kategorie a jejich zájmy.

S využitím textu KATHRYN HEAVISIDE připravil KRYŠTOF ČEŘOVSKÝ

Foto: archiv Kathryn Heaviside

Dikobraz – s úsměvem jde všechno líp

KATEŘINA SPURNÁ
katerina.spurna@nm.cz

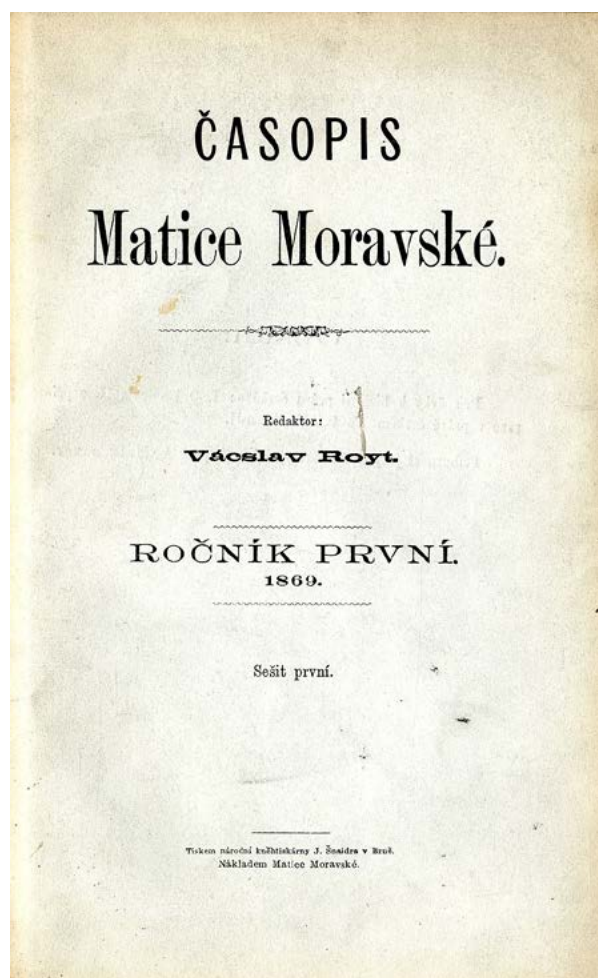
Vznik satirického časopisu *Dikobraz* je nutno chápat v kontextu doby po skončení druhé světové války. Prostor na trhu vzniklý po zastavení řady prvorepublikových titulů se rozhodlo částečně zaplnit nakladatelství Práce novým satirickým týdeníkem. Redakční radu vznikajícího periodika sestavil Jaroslav Vojtěch ve složení Zdeněk Ančák (1900–1972), od roku 1946 šéfredaktor, básník Václav

Lacina (1906–1993) a ilustrátor Ondřej Sekora (1899–1967). První číslo vyšlo 25. července 1945. Kromě četných satirických kreseb věnovaných tematice válkou zdevastovaného Německa v něm byl také uveřejněn příspěvek „Poučení dikobrazovi“ známého herce a spisovatele Jindřicha Plachty (1899–1951). Zásadním společenským tématem prvních poválečných let, které se odráželo i na stránkách *Dikobrazu*, bylo pochopitelně vyrovnávání se s minulostí, problematika kolaborace a odboje proti německým okupantům. Satirickými kresbami byl

tematizován i odsun německého obyvatelstva. Od počátku jasně proklamované levicové zaměření *Dikobrazu* pak směřovalo svůj satirický „osten“ proti vybraným politickým protivníkům, zvláště národním socialistům, což ilustruje dobře např. obálka č. 16 z roku 1945, a vůbec proti periodikům „nepřátelských“ politických stran (*Vývoj* nebo *Svobodné slovo*). Na druhé straně bylo pozitivně hodnoceno postupné znárodňování, přítomnost Rudé armády na území Československa či proklamovaná úzká spolupráce slovenských národů, představovaná např. kresbou Miloše Nesvadby (1925–2020) „Slovanská paterčata“. Po únoru 1948 nastalo v *Dikobrazu* tzv. budovatelské období a kresby a příspěvky kopírovaly společenský a politický vývoj nebo spíše

Dikobraz, roč. 1, 1945, č. 1, 25. července 1945. Knihovna NM, odd. časopisů, sign. Z 9 C 1 / Foto: archiv Knihovny Národního muzea

Obálka Časopisu Matice moravské, roč. 1, 1869, č. 1
Foto: Moravská galerie v Brně

představy o něm. Terčem posměchu se tak stal např. jeden z nejvýznamnějších prvorepublikových novinářů a poválečný šéfredaktor *Svobodných novin* a *Dneška* Ferdinand Peroutka (1895 až 1978), ale i další osobnosti kulturního a politického života, které byly donuceny k emigraci. Například bývalý šéfredaktor *Svobodného slova* Ivan Herben (1900 až 1968) dokonce vedl před únorovým převrácením s *Dikobrazem* soudní spor. V roce 1950 se šéfredaktorem časopisu stal angažovaný spisovatel Pavel Kohout (nar. 1928), který po skandálu s uveřejněním problematické ilustrace nahradil při nucené reorganizaci redakce výše zmíněného Zdeňka Ančíka. Kohout si s sebou přivedl i nové redaktory, např. spisovatele Zdeňka Jirotku (1911–2003). Ten však působil v redakci jenom krátce, třebaže se do *Dikobrazu* později vrátil a v letech 1966 až 1970 zde působil jako zástupce šéfredaktora. Jisté uvolnění obsahu a s tím související prohlubování tematické škály příspěvků nastalo v *Dikobrazu* opět v souladu se společenskou situací v 60. letech. Na významu

získaly cestopisné příspěvky a podstatný prostor zaujímaly původní prozaické texty. Také se objevovaly přetisky literárních klasiků, např. v roce 1967 byla přetištěna jedna z *Povědek pana Kočkodana* od Karla Poláčka. Významným příspěvatelem *Dikobrazu* byl téměř po celou dobu jeho existence i spisovatel Miloslav Švandrlík (1932–2009). V sedmdesátých o osmdesátých letech se na obsahu časopisu pochopitelně podepsala probíhající normalizace. V listopadu 1989 došlo v souvislosti se změnou režimu i k podstatné proměně obsahu časopisu. Nicméně tento obrat politického a společenského uspořádání *Dikobraz*, stejně jako mnoho jiných titulů, již nepřechal. Poslední číslo vyšlo 14. března 1990. ●

PERNES, Jiří. *Dějiny Československa očima Dikobrazu: 1945–1989*. Brno: Barrister & Principal – studio, s. r. o., 2003. / *Slovník české literatury po roce 1945* [online], heslo *Dikobraz* (autor Richar Svoboda), dostupné z: slovník-ceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=89

KATEŘINA SPURNÁ je vedoucí oddělení časopisů Národního muzea.

vycházel čtvrtletně a jeho vydání vzbudilo značný ohlas, díky kterému se rozšířila členská základna Matice moravské. Prvním redaktorem byl zvolen historik Václav Royt (1827–1907), profesor Slovanského gymnázia v Brně, jenž časopis redigoval až do roku 1875. Prosazoval vědeckou orientaci historického časopisu, o což se snažil i vlastními příspěvky. Ke kmenovým autorům dále patřili Vincenc Brandl, František Bartoš, Alois Vojtěch Šembera, Karel Šmídek, Beda Dudík a Antonín Vašek. V roce 1876 byl Václav Royt ve funkci redaktora vystřídán národopisec a sběratelem moravských národních písní Františkem Bartošem (1837–1906). Podle charakteru příspěvků z prvního období existence lze časopis považovat za odborné historické periodikum.

V roce 1883 bylo vydávání časopisu na osm let z blíže neurčených příčin zastaveno. K obnovení došlo v roce 1891 především díky mladé generaci členů Matice moravské, Františku Kameničkovi (1856–1930) a Františku Augustinu Slavíkovi (1846–1919). Podle jejich názoru se mělo jednat o vědecký časopis se srozumitelným výkladem dostupný i širší veřejnosti. Nový časopis v sobě zahrnoval problematiku historickou, přírodovědnou, národopisnou a nechyběly ani příspěvky z oblasti dějin umění. Celkově převažovala regionální vlastivědná tematika článků a oproti předchozímu období došlo ke zvýšení rozsahu až na dvojnásobek. Kromě moravských autorů přispívali do časopisu například August Sedláček, Hermenegild Jireček, Zdeněk V. Tobolka a Antonín Podlaha. Na přelomu 19. a 20. století se střídaly snahy profilovat časopis jako regionální vlastivědné periodikum a historický časopis. ●

JANÁK, Jan. Časopis Matice moravské od vlastivědy k historické revue 1869–1882. In: *Kulturní periodika na Moravě. XXIV. Mikulovské sympozium 1996*. Brno, 1997, s. 67–81. / CHOCHOLÁČ, Bronislav. Časopis Matice moravské – historické periodikum v proměnách doby. *Český lid*, 100, 2013, č. 1, s. 51–62.

JUDITA MATĚJOVÁ je vedoucí oddělení knihovny, kurátorka sbírky rukopisů a starých tisků, sbírky bibliofilů a umělecké knižní vazby v Moravské galerii v Brně.

Časopis Matice moravské

Počátky vydávání časopisu a odborného časopisectví v českém jazyce na Moravě

JUDITA MATĚJOVÁ

judita.matejova@moravska-galerie.cz

Časopis Matice moravské představuje jeden z prvních odborných českých periodik na Moravě a řadí se k historickým časopisům s dlouholetou tradicí. První jeho číslo vyšlo v roce 1869 a s výjimkou let 1883–1890 a posledních let nacistické okupace je vydáván nepřetržitě až do současnosti.

Jeho vydavatelem je Matice moravská, založená v roce 1849 jako Moravská národní jednota a přeměněná roku 1853 na Matici moravskou. K jejím úkolům patřilo mj. i vydávání českých knih. Časopis měl zaplnit chybějící prostor v kontextu odborných německých periodik

na Moravě a současně měl být platformou Matice moravské pro publikování vědeckých i populárních společenskovedních spisů. Do roku 1872 v něm byly otiskovány zprávy výboru o činnosti Matice moravské. Konceptu a program časopisu vypracoval tajemník Matice moravské, moravský historik a zemský archivář Vincenc Brandl (1834–1901). Obsah časopisu se vztahoval k Moravě a jeho vědecké i popularizační příspěvky se měly především zabývat moravskou vlastivědou, to znamená topografií, historií a místopisem. Kromě těchto stěžejích oblastí nechyběly články pojednávající o česko-moravských nářečích, moravském národopisu, všeobecných dějinách, filologii, přírodních vědách a dále články týkající se literatury a hudby. Časopis

Příběh jako systém

Udržitelnost se dá chápat různými způsoby. V souvislosti s příběhy nemá zakotvenou nikde v odborných dokumentech žádnou ustálenou definici, můžeme se nad ní však zamyslet z několika hledisek.

Příběhy se mohou stát nástrojem **kulturní udržitelnosti**. Díky příběhům si jednotlivé (nejen na sebe navazující) generace předávají porozumění světu okolo sebe, lidským vztahům, vzájemné toleranci a empatii – je to něco trvalejšího, co přetrvává navzdory (nebo právě díky) změnám technologií, médií či celospolečenských podmínek.

Příběhy se také mohou stát nástrojem **osobní a společenské udržitelnosti**. Je nasnadě, že příběhy pomáhají nejen dospělým, ale hlavně dětem a mladým, dospívajícím lidem chápat svět, nacházet sám sebe a nahlížet na životní zkušenosti z jiných úhlů pohledu, čímž je možné zaručovat udržitelnou společnost – nestane se dogmatickou, jednostranně zaměřenou, ale naopak je otevřená jinakosti, odlišným názorům, vyznáním, kulturním zvyklostem, bude to společnost, která nepodporuje stereotypy, neodsuzuje, ale naopak s otevřenými očima a srdcem zkoumá vše kolem.

V neposlední řadě je možné na příběhy nahlížet i skrze jejich **způsob vyprávění**. Jde tu pak zejména o to, komu dáváme prostor pro „hlas“, kdo může příběhy vyprávět, a o tom, které příběhy naopak necháváme zaniknout. Pro čtenáře je pak podnětné zamýšlet se nad tím, kdo v příběhu mluví a kdo mlčí, jestli jsou vnímány všechny hlasy a perspektivy, nebo je něco opomíjeno. Jak se mění příběh z pohledu jiných postav nebo jak sám příběh může ovlivnit chování lidí vůči sobě navzájem a vůči světu.

Udržitelnost ve vztahu k příběhům znamená uchovávat, sdílet a vytvářet příběhy tak, aby podporovaly lidskost, porozumění, kulturní rozmanitost a dlouhodobou schopnost společnosti učit se ze zkušeností. Příběhy jsou mostem mezi minulostí, přítomností a budoucností – pomáhají nám udržet to, co dává lidské existenci smysl.

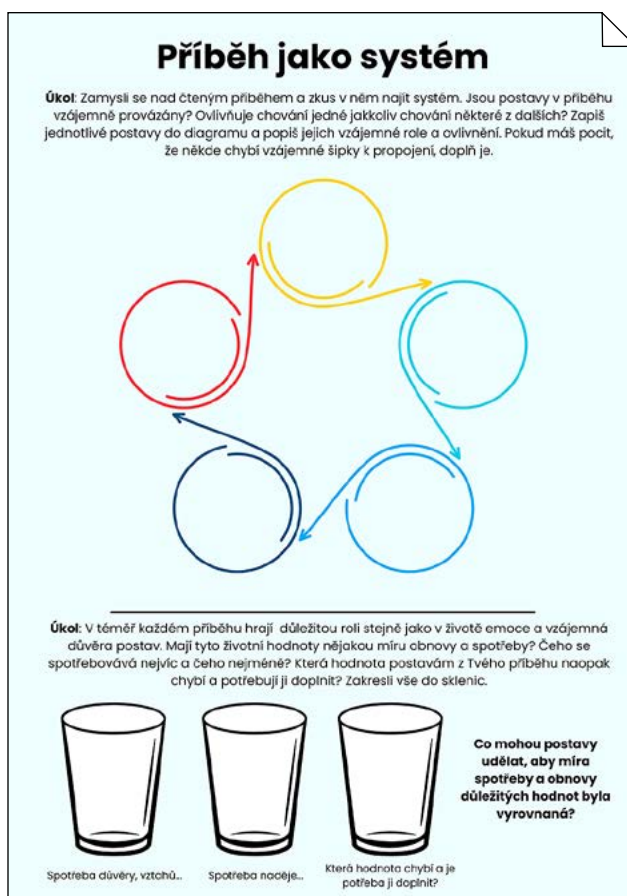
Pokud se podíváme na příběhy jako na systém (respektive udržitelný systém), pak musíme bezesporu vnímat zejména postavy a jejich vzájemné vztahové propojení (pozitivní i negativní), prostředí, jež je jimi ovlivněno a které ale zároveň také je ovlivňuje nazpět. Je třeba vnímat konflikty a v určitém úhlu i téma či myšlenku, základní energii, která proudí příběhem. Systém hodnot, jenž každý jednotlivý příběh nastavuje, je poměrně živelný, zasahuje vnímání čtenáře a motivuje ho k přemýšlení a porovnání vlastního hodnotového žebříčku

s tím příběhovým. Shodují se? Nebo jsem já či postava někde méně v rovnováze se světem a jeho názorem?

Příběh je otevřený systém, každý čtenář do něj vstupuje a přináší si své životní zkušenosti, prostřednictvím nichž na příběh nahlíží a s jejichž (ne)vědomím jej čte a proměňuje sebe i jeho interpretaci. Příběhy budou žít a jejich systémy ožít do té doby, dokud je někdo bude číst, interpretovat a sdílet.

Pracovní list, který se k nim tedy váže a je přílohou tohoto článku, je právě o tom, že se máme podívat, např. na dílně čtení či klasické knihovnické lekci, na některý z příběhů dle naší volby, pokusit se rozklíčovat jeho systém, definovat hodnoty příběhu a interpretovat je.

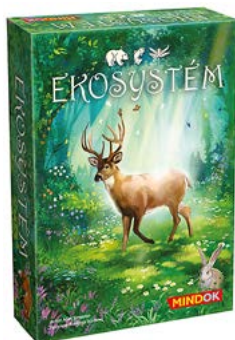
Oživíme tak systém vybraného příběhu, aby mohl dále „žít“, aby udržitelnost nebyla jen prázdné slovo. ●

Pracovní list Příběh jako systém naleznete na webu Čtenáře.

Připravila PAVLÍNA LIŠOVSKÁ / cdc@kjm.cz

Udržitelnost a příroda: Tipy na deskové hry

Ekosystém

Karetní, vzdělávací, draft (posílání karet dále), budování mřížky, strategická; 1–6 hráčů, 20 minut, 10+ let

Medvěd si rád pochutná na medu či pstruhu. Jeho karta tak přináší hráči 2 vítězné body, pokud s nimi sousedí. Liška raději před medvědy i vlky uteče, 3 body, když nemá tyto predátory vyložené vedle sebe. Karty hráči skládají do mřížky dle podmínek bodování, přičemž tyto odpovídají uspořádání v přírodě.

Ohrožení

Kombinace strategie a náhody (karty s vlastnostmi, házení kostkou), vzdělávací, kooperativní; 1–5 hráčů, 90 minut, 10+ let

Získejte vyslance pro záchranu ohrožených zvířecích druhů. Splněním podmínek alespoň čtyř vyslanců a zvítězíte. Jenže má to háček... vyjma hezkých událostí, třeba narození mláďat, přichází i karty s poškozením životního prostředí. Hráči spolupracují proti hře. Karty obsahují trvalé i jednorázové efekty, ty se aktivují hodem kostky. Větší množství komponent.

Řekni to květinou

Minihra, filler (výplňová hra), vzdělávací, sběr karet, draft (posouvání karet spoluhráčům); 2–4 hráči, 15–20 minut, 8+ let

Já říkám, ne! Bude to naše tajemství... Miluji tě. To vše lze vyjádřit pomocí květin. Tento způsob „kódování“ se nazývá květomluva, populární byla třeba v 19. století. Hráči tvoří kytici (sbírají karty), aby předali svůj vzkaz. Hráč na tahu dobírá dvě karty, jednu si nechává, druhou předává sousedu po levici (tzv. draftování). Toto se opakuje po tři kola.

Expedice příroda: 50 našich stromů

Karetní, vědomostní, vzdělávací, zajímavosti; 6+ let

Krásné ilustrované karty a mnoho informací s popisem stromu, listu, plodu. Na kartě daného stromu čeká i kvízová otázka. Hra seznámí průzkumníky s dřevinami, které mohou potkat i v našich lesích. Kromě stromů můžete vybrat téma Expedice např. psi, dinosauři, plody našich polí a zahrad, zvířecí mláďata a mnoho dalších.

Vegeto Mondo

Pro předškoláky, vědomostní, přiřazování, bez časového limitu; 5+ let

Kdypak dozrává mrkev? A třešně? Co takový grep? Ke čtyřem ročním obdobím (jež představuje karta stromu) přiřazujeme dozrávající plody. Jemné ilustrace dávají možnost si s mladšími hráči povídat, ukazovat a rozvíjet nejen povědomí o přírodě, ale i mluvený projev.

Bingo na výlety

Cestovní (k venkovní turistice), postřehová hra, úkoly, pro předškoláky; časově i počtem hráčů bez omezení, 4+ let

Tábor, škola v přírodě, venkovní lekce, rodinný výlet. Tato malá hra do kapsy je ideální společník na výlety s dětmi. Dává hráčům za úkol vypátrat 12 věcí z naší přírody. Nejpozornější oko vyhrává! Zároveň zpracování počítá s pohybem v terénu, plastové karty lze připnout na karabinu, třeba ke kapse.

Zázraky přírody Dino

Vědomostní, vzdělávací, party hra; 2–12 hráčů, 30 minut, 12+ let

Víte, jak se na Slovensku říká ma-cešce? Co tvoří kometu? Hra vychází z populárního stejnojmenného pořadu a přináší mnoho zajímavých otázek, a ještě více zajímavých odpovědí. Pokud nevíte, nevádí. Je to jedinečná příležitost, jak se něco nového dozvědět.

Zdroje obrázků a e-shop: planetaher.cz; kvido.cz

Vybrala a doporučuje TEREZA HŘIBOVÁ / hribova@kjm.cz

Česko: země na pobřeží

Čestné hostování na knižním veletrhu ve Frankfurtu 2026

JIŘÍ SEDLÁK / jiri.sedlak@mzk.cz

„Česko: země na pobřeží“ – pod tímto možná překvapivým mottem se příští rok v říjnu Česká republika představí jako čestný host Frankfurtského knižního veletrhu, největší a nejvýznamnější světové knižní události. Metafora odkazuje na Williama Shakespeara, který Bohemii – Česko ve své divadelní hře *Zimní pohádka* umístil na mořské pobřeží. Přirovnání ukazuje, že naše země je pevnou součástí světového oceánu literatury – omývána příbojem neviditelného moře inspirace, imaginace a tvořivosti.

Na závěr letošního ročníku veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem zástupci České republiky převzali symbolickou skleněnou roli s úryvkem z knihy Bohumila Hrabala *Příliš hlučná samota* od letošního čestného hosta Filipína. Tímto momentem zároveň také začal Rok české kultury v německojazyčných zemích, během kterého se do prosince 2026 ve spolupráci s mnoha institucemi v Německu, Rakousku a Švýcarsku na desítkách akcí představí české autorky a autoři, nakladatelství, překladatelky a překladatelé nejen z oblasti literatury, ale i umělci a umělkyně z dalších žánrů. Rok české kultury, jehož cílem je navázat komunikaci s veřejností v německojazyčných zemích prostřednictvím české literatury a kultury obecně, vyvrcholí právě v říjnu 2026 čestným hostováním na Frankfurtském knižním veletrhu.

„Čestné hostování má za cíl zvýšit počet autorů zastoupených na německojazyčných trzích, zviditelnit českou literaturu v anglicky, francouzsky a španělsky mluvících zemích a podpořit práci literárních překladatelů. V rámci bohatého doprovodného programu projekt zviditelní českou kulturu, nabídne příležitost pro český kreativní průmysl a podpoří celý knižní sektor,“ říká na úvod Tomáš Kubíček, generální ředitel Moravské zemské knihovny, již Ministerstvo kultury

ČR pověřilo přípravou tohoto hostování. A dále vysvětluje ústřední motto: „Navzdory suchému faktu, že země Koruny české ve své historii vždy byly a Česko dodnes stále je vnitrozemským státem, William Shakespeare je umístil na mořské pobřeží. Jedná se o nadčasovou metaforu: Shakespearův kanonický text naší zemi označil jako integrální součást světového oceánu literatury.“ Současní čeští autoři a autorky tak v rámci hostování mohou světu literatury nabídnout mnohé – typickou ironii a sebeironii, umění vyprávět silné příběhy a vyhledávat inspirativní témata.

Od konce letošního Frankfurtského knižního veletrhu až do konce roku 2026 v rámci Roku české kultury v německy mluvících zemích čeští tvůrci a tvůrkyně představí svá díla v němčině na desítkách akcí. V první části, od listopadu 2025 do února 2026, představí 20 děl přeložených do němčiny osmi literárními překladateli celkem 31 autorek a autorů na 27 akcích na šesti literárních festivalech a dalších místech. „Například návštěvníci Česko-německých kulturních dnů 2025 v Drážďanech se mohou v listopadu těšit na Doru Kaprálovou, Jaroslava Rudiše, Jana Šichu, Luboše Palatu a Radka Fridricha. Knižní veletrh Buch Wien zve mladé i dospělé na literární setkání s autorkami Petrou Soukupovou a Alenou Mornštajnovou,“

GastRolle – symbolická skleněná hostovská role, kterou ČR obdržela z rukou letošního čestného hosta, Filipína

Foto: archiv Frankfurt Book Fair

přibližuje Martin Krafl, programový ředitel projektu a ředitel Českého literárního centra. V listopadu do Frankfurtu nad Mohanem přijede autorka politických thrillerů Iva Procházková. V Lipsku proběhne počátkem listopadu literární večer autorů ze Saska a Česka, kteří byli účastníky literárních rezidencí: Claudie Rikl aka Liv Marie Bahrow (rezidence v Brně) a Pavla Brycze (rezidence v Lipsku). Do Roku české kultury se zapojí i zastupitelské úřady. Generální konzulát ČR v německém Düsseldorfu spolupracuje se slovenským honorárním konzulátem v Bad Homburgu a Památníkem Tereziín na projektu výstavy obrazů ze života v tereziínském ghettu v Československu, která proběhne od 20. do 29. ledna 2026 v Römerhallen

na frankfurtské radnici. Součástí Roku české kultury je také navýšená podpora výjezdů českých autorek a autorů, kteří se představí například ve Vídni, v Sársku, Brémách, Hamburku a v jihoněmeckých městech jako Mnichov či Augsburg. ●

← Aktuální dění v projektu Czechia 2026 můžete sledovat na czechia2026.com.

JIŘÍ SEDLÁK je PR koordinátorem projektu Czechia 2026 – čestného hostování Česka na knižním veletrhu Frankfurt 2026.

Knihovny jako hybatelé změny

Z Astany domů s vizí pro CARDS

PETRA KUBÁLKOVÁ / petra.kubalkova@techlib.cz

Město Astana v Kazachstánu letos hostilo 89. ročník IFLA World Library and Information Congress – poprvé ve střední Asii. Pod mottem „Uniting Knowledge, Building the Future“ se od 18. do 22. srpna setkalo přes 1 600 odborníků z více než 100 zemí, kteří diskutovali témata jako umělá inteligence, digitální inkluze, udržitelnost a role knihoven ve světě, jenž se rychle mění.

Z mého pohledu jako účastnice projektu CARDS NTK bylo velmi inspirativní sledovat, jak se tyto globální diskuse prolínaly s výzvami, které řešíme v českém prostředí. Níže shrnu hlavní poznatky, které mohou podpořit další rozvoj našeho projektu.

ESG a udržitelnost: více než „zelený štítek“

V programu kongresu se udržitelnost objevovala nejen jako environmentální téma, ale v širším smyslu pod značkou ESG (Environmental, Social, Governance).

E – Environmentální aspekt: Řešily se zejména otázky energeticky efektivních datových center, ekologické architektury nových budov knihoven a tlaku na snižování uhlíkové stopy v provozu knihoven a výpočetních infrastruktur. Zaujaly mě projekty knihoven, které, dalo by se říct, upcyklovaly nádraží, školy nebo nevyužitá veřejná prostranství.

S – Sociální aspekt: Velký důraz byl kladen na digitální inkluzi – zejména na to, jak knihovny mohou pomoci překlenout propast v přístupu ke vzdělání, technologiím a informacím pro znevýhodněné skupiny (ženy, chudých, náboženských etnik). Program také zahrnoval bloky o „Libraries & Post Offices closing the digital divide“ a širší společenské roli knihoven v komunitách.

G – Správa a řízení: Diskuse se dotýkaly transparentnosti rozhodování, partnerství veřejného a soukromého sektoru, odpovědnosti institucí a udržitelnosti modelů financování. Téma „good governance“ rezonovalo také ve vztahu k mechanismům sdílení zdrojů, platebním systémům a interoperabilním platformám.

Důležité bylo také upozornění, že udržitelnost nelze chápat odděleně od hodnot a dopadu – knihovny musí umět komunikovat o tom, jaký konkrétní efekt mají na komunitu, vzdělávání či vědu.

Konference IFLA 2025 v kazašské Astaně

Foto archiv Petry Kubáلكové

Klíčová témata relevantní pro CARDS NTK

Na konferenci jsem jela se svojí soukromou objednávkou – najít inspiraci pro projekt **CARDS** (**Czech Academic and Research Discovery Services**). A zde je pár postřehů, které jsem si odnesla:

- **Digitální inkluze a partnerství**

Panel spolupráce knihoven a pošt byla konkrétní ukázkou, jak využít existující infrastrukturu (poštovní pobočky) k poskytování digitálních služeb v regionech, které by jinak byly opomíjeny. Tato forma partnerství má potenciál i pro české prostředí, zejména v oblastech s omezeným připojením nebo nízkou technickou vybaveností. Věřte mi, i mě by se líbilo mít pobočku pošty v NTK, svůj elektronický podpis bych si zařídila cestou do kavárny Cafe Prostor. A to NTK nestojí v takovém opomíjeném regionu.

- **Sdílení zdrojů a platební systémy**

Mezinárodní výzvou zůstává efektivní sdílení informačních zdrojů, kterému je třeba pomoci technologicky i administrativně. Příspěvky na IFLA naznačovaly, že budoucnost patří interoperabilním platebním systémům a standardizaci, která snižuje náklady a bariéry pro malé i velké instituce. Toto téma rezonuje i v Česku, kde se téma platebních systémů objevilo i na konferenci **Digitální transformace univerzit (DTU 2025)**.

- **Umělá inteligence – rizika i příležitosti**

Umělá inteligence byla na kongresu doslova všudypřítomná. Diskutovalo se o její roli při vyhledávání informací, při katalogizaci, ale i o rizicích spojených s dezinformacemi a tzv. „digitálními spektakly“ – tedy přesvědčivými, ale nepravdivými výstupy generativních modelů. Bylo patrné, že téma AI se tak postupně přesouvá z oblasti experimentu do strategických plánů knihoven.

Zaujala mě zejména posterová prezentace Národní knihovny ČR (autorka: Michaela Mrázová), která shrnovala výsledky průzkumu mezi českými knihovníky. Více než polovina z nich AI nástroje již využívá, avšak chybí jim systematická

podpora a vzdělávání. Zároveň se mi potvrdilo, že výsledek průzkumu, který si interně udělal tým projektu CARDS ve vztahu k AI, není o nic horší ani lepší než výsledky průzkumů napříč knihovnickým světem, a to je vlastně pozitivní zpráva.

- **Knihovny jako komunitní centra & místní dopad**

Technologie a infrastruktura samy o sobě nestačí – diskuze často zdůrazňovaly, že knihovna musí být především „centrum dopadu“. To znamená, že služby musí reflektovat potřeby uživatelů, poskytovat vzdělávání, přispívat k místnímu rozvoji a být aktivní součástí komunit. V tomto smyslu bylo zdůrazňováno, že je důležitá schopnost komunikovat příběh (storytelling) – tedy ukázat konkrétní projekty, změny a přínos, které knihovna přináší.

Astana ukázala, že budoucnost knihoven neleží jen v digitálních technologiích, ale v tom, jak je propojíme s hodnotami, komunitami a vizí udržitelnosti. IFLA WLIC 2025 mi také potvrdila, že projekt CARDS má silné opodstatnění v globálním kontextu. Náš model budování infrastruktury pro VaV (věda a výzkum) knihovny a výzkumné instituce může být nejen technickým řešením, ale i prostředkem společenské odpovědnosti a inkluze. Stejně tak je důležité partnerství napříč sektory. Knihovny podle slov nové prezidentky IFLA, Te Paey Paringatai, musí být odvážné a aktivní – „Be Bold!“. V tom vidím i výzvu pro NTK a CARDS: nebát se inovací, hledat spojence a prosazovat smysluplné změny. ●

Použité odkazy:

Projekt CARDS, dostupné z techlib.cz/cs/84666-czech-academic-and-research-discovery-services-cards

Digitální transformace univerzit, dostupné z digitalni-transformace-univerzit.cz/program-2025

Tým českých účastnic Konference IFLA 2025: zleva Petra Vávrová, Michaela Mrázová (NK ČR), Petra Kubáلكová (NTK), Lenka Prucková (Knihovna města Olomouc), Lenka Dostálová (MZK) a Vladana Pillerová (SKIP, NK ČR) / Foto archiv Petry Kubáلكové

PETRA KUBÁLKOVÁ je vedoucí oddělení Řízení a strategie PNG v Národní technické knihovně, kde se zároveň podílí na projektu CARDS.

Malé knihovny, velké příběhy: ocenění Knihovna roku 2025

MICHAELA STAŇKOVÁ / stankova@kvkli.cz

Každý rok oceňuje Ministerstvo kultury ČR nejlepší veřejné knihovny v obcích do 7 500 obyvatel. Soutěž Knihovna roku je nejen uznáním obětavé práce knihovníků a podpory jejich zřizovatelů, ale i příležitostí objevit inspirativní příběhy knihoven, které jsou skutečným srdcem svých obcí.

Ocenění každoročně uděluje ministr kultury v kategoriích *Základní knihovna* a *Významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb*. Tento článek se zaměřuje na kategorii *Základní knihovna*, která oceňuje především knihovny v menších obcích, často vedené dobrovolnými knihovníky.

Na ocenění jsou každoročně nominovány knihovny ze všech krajů České republiky, většinou v návaznosti na soutěž Vesnice roku. První tři oceněné knihovny obdrží diplom, vítězná knihovna navíc peněžní ocenění ve výši 70 000 korun. Slavnostní předávání cen se uskutečnilo 4. listopadu 2025 v Zrcadlové kapli Národní knihovny ČR za účasti ministra kultury.

O pořadí rozhoduje pětičlenná komise jmenovaná ministrem kultury na tříleté období. V současnosti v ní působí Kamila Šeligová jako předsedkyně komise, Michaela Staňková, Alena Wachtlová, Lukáš Viktořík a Lenka Dostálová. Na cestě po celé republice komisi doprovází řidič z Národní knihovny Martin Němec, který se svým „zenovým“ klidem drží dlouhou trasu pevně v rukou.

Členové komise mají různé profesní zázemí – od krajských metodiků přes obecní knihovníky až po odborníky na knihovní výstavbu – ale spojuje je obdiv k práci knihoven v malých obcích. Jak říká předsedkyně Kamila Šeligová: „*Malé a střední knihovny jsou mou srdeční záležitostí a jsem ráda, že mohu putovat po všech krajích České republiky a potkávat tolik zajímavých osobností českého knihovnictví*.“ Společně navštěvují všechny nominované knihovny a poznávají jejich rozmanité přístupy, projekty i nápady, které často přesahují rámec obce.

Knihovny, které letos zaujaly nejvíce

Letošní ročník soutěže přinesl mnoho inspirativních příběhů a příkladů dobré praxe. Nejvíce komisi zaujala **Obecní**

knihovna Mokrá-Horákov z Jihomoravského kraje, vedená všestrannou knihovnicí Ivanou Brzobohatou, která je zároveň zastupitelkou, kronikářkou i členkou kulturní komise obce. Knihovna se aktivně hlásí k principům udržitelného rozvoje – na její budově je instalována fotovoltaika, podporuje fair-trade, charitativní i potravinové sbírky a poskytuje zázemí pro sociální a právní poradenství.

Z návštěvy komise Knihovny roku v Mokré-Horákově

Foto: archiv Obecní knihovny Mokrá-Horákov

Velmi silný dojem zanechala také **Obecní knihovna ve Vrbátkách** v Olomouckém kraji, kde knihovnice Zuzana Stolaríková zaměřila svou práci na rozvoj čtenářské gramotnosti dětí. Po rekonstrukci knihovny v roce 2023 vznikl čtenářský kroužek a nová spolupráce s Centrem volného času, Klubem seniorů a místní školou. Aktivní přístup knihovnice i její pravidelné vzdělávání jsou příkladem, jak může knihovna přirozeně propojovat generace.

Neméně působivý byl i příběh **Místní knihovny Senožaty** z Kraje Vysočina, kde knihovnice Eva Jurečková proměnila knihovnu v prostor, kam lidé rádi přicházejí. Modernizace z roku 2021 přinesla nový interiér i výrazný nárůst čtenářů.

Knihovna pořádá koncerty, divadelní zájezdy, kvízy a díky spolupráci s MAS Humpolecko podporuje historickou identitu obce. Svým promyšleným fondem i vlastním logomanuálem ukazuje, že i malá knihovna může mít velké ambice.

Poděkování knihovnám, které jsou srdcem obcí

Každá z navštívených knihoven byla něčím výjimečná – ať už svými aktivitami, komunitním přístupem, nebo nadšením lidí, kteří za nimi stojí. Knihovny v menších obcích jsou často

facilitátory kulturního života, místem setkávání a srdcem obce. Soutěž Knihovna roku je připomínkou toho, jak důležitou roli knihovny hrají v životech lidí – nejen jako místa pro půjčování knih, ale jako centra vzdělanosti, sdílení a sounáležitosti.

Poděkování patří všem, kdo tyto knihovny podporují – knihovníkům, starostům i metodikům. Díky nim zůstávají knihovny místem, kam lidé rádi přicházejí – pro knížku, radu i setkání. ●

MICHAELA STAŇKOVÁ je krajskou metodičkou Krajské vědecké knihovny v Liberci

V Zrcadlové kapli pražského Klementina byla udělena tato ocenění:

Knihovna roku 2025

ocenění udělované Ministerstvem kultury ČR

Základní knihovna

Vítěz kategorie:

Obecní knihovna Mokrá (Jihomoravský kraj)
vedená knihovnicí **Ivanou Brzobohatou**

Diplom v kategorii:

Obecní knihovna ve Vrbátkách (Olomoucký kraj)
vedená **Zuzanou Stolarikovou**

Diplom v kategorii:

Místní knihovna Senožaty (Kraj Vysočina)
vedená **Evou Jurečkovou**

Významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb

Vítěz kategorie:

Aleš Brožek a kol. za mimořádnou aktivitu na rozvoji *Slovníku českých knihovníků*

Diplom v kategorii:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně za koncepční proměnu odborného časopisu *Čtenář*

Městská knihovna roku 2025

ocenění, které vyhlašuje Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) ČR a zaštiťuje Svaz měst a obcí

1. místo:

Knihovna Matěje Josefa Sychry, Žďár nad Sázavou
(Kraj Vysočina), ředitelka knihovny **Martina Sedláková**

2. místo

Městská knihovna Josefa Čižmáře, Vizovice (Zlínský kraj),
vedoucí knihovny **Hana Pekárková**

3. místo

Městská knihovna Břilovce (Moravskoslezský kraj),
vedoucí knihovny **Jana Klazarová**

Zvláštní ocenění

Knihovna Karla Hynka Máchy v Litoměřicích (Ústecký
kraj), **Martina Vondráková**

Martina Sedláková

MARK 2025

ocenění pro inspirativní knihovnice a knihovníky, které
uděluje SKIP ČR

Lucie Čevelová
z **Knihovny Kroměřížska**

Cena českých knihovníků

ocenění, které uděluje výkonný výbor SKIP ČR za dlouho-
letou významnou činnost podporující české knihovnictví

Tereza Lišková, dlouhodobě spjatá s Nadací OSF
a její podporou knihoven

Více informací a medailonky nominovaných i oceněných
naleznete v publikaci *Knihovna roku 2025 a další
knihovnická ocenění*.

publikace ke stažení

← [zde](#)

Foto: archiv Národní knihovny ČR, Roman Muchka

Podpora zavádění perzistentních identifikátorů v ČR v rámci projektu CARDS

HANA HERINGOVÁ / hana.heringova@techlib.cz

Na začátku roku 2023 bylo v Národní technické knihovně založeno Národní centrum pro perzistentní identifikátory. Jeho cílem je poskytovat podporu při zavádění perzistentních identifikátorů kompatibilních s evropskými a mezinárodními standardy v prostředí vědy a výzkumu v České republice.

Národní centrum pro perzistentní identifikátory (dále Centrum) vzniklo jako součást projektu CARDS¹, který byl detailně představen ve druhém čísle časopisu *Čtenář* (2025, č. 2, s. 44–46), v rámci klíčové aktivity 3. Ta se kromě podpory zavádění perzistentních identifikátorů (dále PID) zaměřuje také na metodickou podporu práce s metadaty výzkumných dat v prostředí repozitářů.

Po založení Centra do něj bylo začleněno Národní centrum ISSN (dříve Národní středisko ISSN), které se v rámci NTK věnuje agendě přidělování identifikátoru pro seriálové publikace vydávané v ČR.

Po několika měsících příprav vznikla pod Centrem na začátku června 2023 dvě národní centra (konsorcia) zajišťující pro výzkumné instituce služby spojené s PID:

- ORCID (Open Researcher and Contributor ID) – otevřený identifikátor výzkumníků a přispěvatelů;
- DOI (Digital Object Identifier) – digitální identifikátor objektů.

Národní centrum ORCID zahájilo svou činnost v červnu 2023 s 18 členskými institucemi – 15 univerzitami, dále pak s Grantovou agenturou ČR, sdružením CESNET, a navíc se samotnou NTK, jež centrum jako vedoucí člen koordinuje, zajišťuje jeho administrativu, metodickou podporu jeho členům a v neposlední řadě také hradí veškeré poplatky

za služby ORCID pro české instituce. Tyto služby obsahují možnost integrovat ORCID do informačních systémů členských organizací prostřednictvím rozhraní API a pomocí toho mít možnost jednoznačně identifikovat své výzkumníky a zapisovat jim na jejich profily ORCID např. afiliaci či informace o publikační činnosti, případně také z jejich profilů data propisovat zpět do svých systémů (s tímto využitím svého identifikátoru, resp. profilu ORCID musí výzkumník vždy nejprve souhlasit). V současné chvíli má centrum celkem již 27 členských institucí včetně např. Knihovny Akademie věd ČR nebo střediska IKEM a do konce projektu CARDS v roce 2028 může dále přijmout a hradit poplatky za služby až 110 institucím.

Národní centrum DOI vzniklo se sedmi členskými institucemi – třemi univerzitami, s Knihovnou AV ČR a dvěma dalšími ústavy Akademie věd a také s NTK, která Centrum koordinuje a zároveň sama přiděluje DOI ve svém institucionálním repozitáři. Centrum pro členské instituce zajišťuje možnost registrovat DOI pro sady výzkumných dat v jejich repozitářích, ale také pro články jejich odborných časopisů, vzorky ve výzkumu a další entity. DOI jsou přidělována prostřednictvím registrační agentury DataCite, druhé nejvýznamnější agentury pro registraci DOI po agentuře Crossref, která se specializuje na přidělování DOI ve vydavatelských činnostech. V současnosti má centrum již 15 členů a stejně jako centrum ORCID se bude i nadále rozšiřovat.

Centrum podporuje kromě identifikátorů ORCID a DOI zavádění dalších PID v českém výzkumném prostředí. Jde například o identifikátor ROR (Research Organization Registry; rejstřík výzkumných organizací), který slouží k přesné identifikaci afiliací, nebo RAiD (Research Activity Identifier; identifikátor výzkumných aktivit), který má za cíl shromažďovat a pomáhat spravovat informace vztahující se k dlouhodobým výzkumným činnostem – jaké instituce a výzkumníci se na nich podílí či podíleli, jaké granty aktivitu podpořily, jaké výsledky vyprodukovala, jaké přístroje při ní byly použité apod.

V roce 2024 vznikla analýza nákladů a přínosů implementace PID v České republice, kterou pro NTK vytvořila britská společnost MoreBrains. Tato analýza vyčíslila, že existence národního centra poskytujícího metodickou podporu při zavádění PID snižuje čas a tím i náklady, jež musí instituce vynaložit na integraci PID do svých systémů. Samotné fungování center DOI a ORCID zatím českým institucím na poplatcích za služby při současném počtu členů šetří nejméně tři miliony korun ročně a tato částka se bude zvyšovat s přibývajícím počtem členů.

Hlavním cílem analýzy bylo vyhodnotit aktuální využití pěti vybraných prioritních PID (DOI pro výsledky výzkumu, DOI pro granty, ORCID pro výzkumníky, ROR pro instituce a RAiD pro výzkumné aktivity) a potenciál jejich implementace. Metodologie analýzy se zaměřila na úspory času nutného k opakování manuálního zadávání metadat do nejrozličnějších systémů v průběhu výzkumného cyklu, které může využití PID pomoci automatizovat a tím eliminovat. Jde například o zadávání dat o publikacích při vykazování výsledků výzkumu pomocí DOI či o vyplňování publikací výzkumníka v grantových žádostech za použití jeho ORCID iD.

Analýza došla k závěru, že pokud by bylo všech pět vybraných PID v ČR plně implementováno a využíváno, časová úspora plynoucí z omezení manuálního přepisování dat v českých institucích by ročně dosáhla přes 7 200 člověkodní. To odpovídá finanční úspoře téměř 33 milionů korun ročně. Pokud by tato částka byla ponížena o náklady na integraci PID do systémů institucí podílejících se na výzkumu, stále by bylo uspořeno 13 milionů korun ročně. Plný text analýzy je k dispozici v repozitáři NTK², stejně jako záznam webináře, kde společnost MoreBrains výsledky analýzy detailně představila.³

Centrum PID spolupracuje v rámci své činnosti s ostatními národními projekty, jako je systémový projekt EOSC CZ, nebo s projektem Národní repozitářové platformy pro výzkumná data (NRP). Zástupci Centra se ale aktivně zapojují i do mezinárodního dění ohledně PID – účastní se mj. aktivit určených pro výměnu zkušeností mezi organizacemi, které vedou zahraniční konsorcia ORCID a DataCite, schůzí poradní skupiny identifikátoru RAiD, jsou členy pracovní skupiny pro rozvoj identifikátoru pro výzkumné přístroje PIDINST a zájmové skupiny pro národní strategie PID pod mezinárodní Aliancí pro výzkumná data (Research Data Alliance).

Tyto zahraniční kontakty vyústily v červnu minulého roku do konání prvního ročníku konference PIDfest, již pořádala NTK spolu s australskou organizací Australian Research Data Commons (ARDC). Této třídní konference a jejích doprovodných akcí se zúčastnilo téměř 300 účastníků ze 34 zemí světa – fyzicky i online. V Praze se setkali jak zástupci uživatelů a implementátorů PID, tak reprezentanti významných poskytovatelů PID, mezi nimi například ředitelka Mezinárodního centra ISSN, ředitel organizace ORCID, zástupci vedení agentury DataCite nebo vedoucí DOI Foundation, která spravuje systém DOI. Hlavním cílem konference bylo přivést zahraniční

Perzistentní identifikátory

PID slouží k jednoznačné identifikaci osob, organizací a dalších objektů (např. článků, datových sad, software) v systému vědecké komunikace. Jsou to jedinečné odkazy spojené se sadou metadat, které se v průběhu času nemění a umožňují trvalé vyhledávání, přístup, citování, propojování a opakované použití výsledků výzkumu. Mohou identifikovat digitální objekty, entity abstraktní (výzkumné organizace, odborné konference atd.) nebo také hmotné (osoby zapojené do výzkumných procesů, výzkumné vzorky, přístroje atd.).

expertízu a dobrou praxi v oblasti PID do České republiky. Prezentace z konference jsou volně k dispozici v repozitáři NTK. Pro příští ročník konference, jenž se bude konat v roce 2026, předala NTK a ARDC pořádání nizozemské organizaci SURF.

V následujících letech bude Centrum PID i nadále pracovat na rozšíření PID v České republice a na jejich efektivním využití. Podpoří tím nejen redukci administrativní zátěže pracovníků ve vědě a výzkumu tak, jak to ukázala analýza MoreBrains, ale také viditelnost českých výzkumníků a jejich výsledků v celosvětovém měřítku díky jejich začlenění do globálních rejstříků PID.

Centrum PID je možné kontaktovat na e-mailu identifikatory@techlib.cz s dotazy, poptávkou konzultace či školení. Informace o PID a jejich podpoře v České republice jsou k dispozici na webu identifikatory.cz. ●

Spolufinancováno
Evropskou unií

Poznámky:

- 1 Projekt CARDS (Czech Academic and Research Discovery Services), registrační číslo projektu CZ.02.01.01/00/22_004/0004342, je financován MŠMT z Operačního programu Jan Amos Komenský.
- 2 Česká verze analýzy: doi.org/10.48813/zm93-wy56, anglická verze analýzy: doi.org/10.48813/x4vd-yj13.
- 3 Záznam webináře je dostupný z: doi.org/10.48813/qc5f-ya91.

HANA HERINGOVÁ je vedoucí Národního centra pro perzistentní identifikátory, Národní technická knihovna. Orcid identifikátor Hany Heringové je 0000-0002-2962-3936 (orcid.org).

Knihovny.digital

eGovernment jako další kapitola v digitálním příběhu knihoven

KAMILA PLISKOVÁ / kamila.pliskova@mlp.cz

Projekt Knihovny.digital se stal jednou z ústředních aktivit komunikačního tématu Digitální gramotnost v knihovnách, které v uplynulých dvou letech cílilo na knihovny všech typů a velikostí po celé České republice. Cílem projektu bylo zlepšit informovanost knihovníků o základních digitálních službách státu (eGovernment), jako jsou Identita občana, Portál občana, Datová schránka nebo eDoklady, a vytvořit lektorský tým, který bude schopn eGovernment a související témata školit i do budoucna.

Proč se tématu eGovernment v knihovnách věnovat?

Strategická priorita a společenský kontext: Téma reaguje na aktuální výzvy a probíhající digitální transformaci v souladu s prioritami [Koncepce rozvoje knihoven](#)¹ a [Evropské digitální dekády](#)² (cíle do roku 2030). Cílem je, aby knihovny byly vnímány jako relevantní instituce podporující rozvoj společnosti.

Digitální vyloučení: V České republice celkově zhruba 40 % populace nemá dostatečné digitální dovednosti. [Digitálně vyloučeno](#)³ je podle odhadu 1,5 milionu dospělých a dalších 1,4 milionu je digitálně ohroženo kvůli omezeným dovednostem v této oblasti. Knihovny přirozeně plní roli nízkoprahových, důvěryhodných veřejných institucí, které pomáhají překonávat digitální propast a odstraňovat nerovnosti.

Role knihoven: [Knihovní zákon](#)⁴ ukládá knihovnám zprostředkovávat informace ze státní správy a samosprávy. V digitální éře to znamená navigovat uživatele v digitálních službách státu.

Aktivity a nástroje

V rámci projektu Knihovny.digital se za finanční podpory Nadace OSF a Ministerstva kultury ČR (VISK 1) podařilo zrealizovat celkem 22 seminářů ve všech regionech. Zároveň vznikla webová stránka [Knihovny.digital](#)⁵, kde je možné najít řadu informací a komunikační balíček. Co je volně dostupné k využití?

- 1. Značka a logo:** název projektu Knihovny.digital je zároveň značkou, pro kterou bylo vytvořeno [logo](#). Značku i logo mohou knihovny volně použít k propagaci vlastních i celostátních akcí a aktivit zaměřených na digitální služby a kompetence.
- 2. Seznam lektorů:** chcete proškolit své zaměstnance nebo uspořádat seminář pro veřejnost? Na stránce [Lektoři – Koncepce.knihovna.cz](#) najdete medailony lektorů včetně školených témat a kontaktů.
- 3. Prezentace k seminářům:** kompletní obsah prezentace [Digitální služby státu v knihovnách](#) včetně řady odkazů a praktických tipů, jak agendu eGovernmentu implementovat do knihovní praxe.
- 4. Odpovědi na nejčastější otázky:** odpovědi na dotazy účastníků seminářů od tématu eGovernment pro knihovny přes bezpečnost digitálních služeb až po odkazy na další vzdělávací a informační materiály.
- 5. Modelové persony:** pro knihovny jako průvodkyně digitálními službami státu je klíčové, aby rozuměly svým uživatelům i zaměstnancům a jejich potřebám. K tomu byly vytvořeny v rámci projektu modelové [externí a interní persony](#) (profily typických uživatelů a zaměstnanců). Příkladem je persona paní Boženy, 65leté důchodkyně z vesnice, se kterou je možné si popovídat o jejich potřebách díky [AI chatbotu](#)⁶.
- 6. Plakáty Knihovny.digital:** na [projektovém webu](#) jsou ke stažení tematické plakáty k tisku s obecnou informací o digitálních službách knihoven a digitálních službách státu a také tematické plakáty, které slouží jako šablony k doplnění vlastních informací nebo akcí.

7. **Knihovnický kvíz:** projekt, díky kterému vychází [speciální edice tří knihovnických kvízů](#)⁷ s tematikou digitální gramotnosti a digitálních služeb. Jedná se o zábavnou hru (pro knihovny zdarma) – hraje se v týmech po 2–5 hráčích, má 60 všeobecných otázek rozdělených do tematických kol a trvá 90–120 minut (*o knihovnickém kvízu ve Vavřinci viz také Čtenář, roč. 77 (2025), č. 5, s. 63, pozn. red.*).

Digitální gramotnost: téma, které zůstává

S koncem dvouletého tematického cyklu se pozornost zaměří na novou oblast, ale digitální gramotnost zůstane v knihovnách i nadále v centru zájmu jako dlouhodobá priorita a klíč k relevantní budoucnosti.

Knihovny by se měly aktivně přihlásit k roli průvodců digitálním světem. Je žádoucí, aby knihovníci zůstali pro své návštěvníky a uživatele oporou a uměli je nasměrovat k relevantním zdrojům. Cílem není jen nemít strach z digitálních technologií, ale dosáhnout stavu, kdy knihovník řekne: „Vím o čem mluvíte a umím vám říct/ukázat, jak to funguje. A pokud se mě zeptáte, tak vím, co odpovědět. Ještě vám k tomu umím nabídnout něco dalšího – odkaz na veřejně dostupný kurz, službu, informační zdroj...“

Projekt Knihovny.digital vnesl do knihoven téma eGovernmentu. Nyní je naší společnou výzvou ve vzdělávání i v komunikaci pokračovat a digitální služby státu postupně zavádět do praxe. Je to další z cest, jak posílit digitální gramotnost – klíčový prvek, který tvoří základ pro otevřenou, informovanou a skutečně moderní knihovnu pro 21. století! ●

Poznámky:

- 1 MINISTERSTVO KULTURY ČR. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030. Online. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2021. Dostupné z: ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027. [cit. 2025-09-29].
- 2 EVROPSKÁ KOMISE. Digitální dekáda Evropy: digitální cíle do roku 2030. Online. Evropská komise. Dostupné z: [digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade](https://ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade). [cit. 2025-09-29].
- 3 ČESKO.DIGITAL. Digitální inkluze. Online. Dostupné z: cesko.digital/projekty/digitalni-inkluze/home. [cit. 2025-09-29].
- 4 ČESKO. Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Online. 2001. Dostupné z: ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb-a-navazne-provade-ci-prepisy/Zakon257.htm. [cit. 2025-09-29].
- 5 MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE. Knihovny.digital. Online. Praha: Městská knihovna v Praze. Dostupné z: koncepce.knihovna.cz/knihovny-digital. [cit. 2025-09-29].
- 6 KNIHOVNA AV ČR. Božena persona. Online. Na platformě ChatGPT. Praha: Knihovna AV ČR. Dostupné z: chatgpt.com/g/g-67c5885abb5081918e1102948af48703-bozena-persona. [cit. 2025-09-29].
- 7 HASILOVÁ, Lucie. Knihovnický kvíz: Knihovnické kvízy jsou zábava i do vaší knihovny. Online. Vodňany: Lucie Hasilová. Dostupné z: knihovnickykviz.cz. [cit. 2025-09-29].

KAMILA PLISKOVÁ působí jako koordinátorka digitálního vzdělávání v Městské knihovně v Praze.

Právní poradna

I kouzelná hůlka má svá pravidla: používání AI

LUCIE MALÁ / lucie.mala@legitas.cz

Máte v kapse kouzelnou hůlku? Pokud používáte ChatGPT, Gemini, Copilot nebo kterýkoliv jiný generativní nástroj umělé inteligence, pak vlastně ano. Kouzelné hůlky dokážou úžasné věci, například napíše text, vytvoří obrázek,

udělají rozsáhlou rešerši. Ale i ta nejlepší hůlka potřebuje někoho, kdo ví, jak s ní zacházet.

A tady začíná klíčový aspekt, který často přehlízíme. Nezáleží jen na tom, že máte hůlku, důležité je, jestli s ní sesíláte zakázanou kletbu, nebo kouzlíte šerifový keř. Umělá inteligence je nástroj, na nějž často dopadají právní předpisy podle toho, jak ho používáte. A odpovědnost? Ta zůstává na tom, kdo hůlku drží v ruce.

Řada pravidel, která při používání AI mohou být relevantní, tu máme už léta. GDPR, autorský zákon, trestní zákoník a spoustu dalších. Pojďme se podívat na oblast autorských práv.

Autorské právo

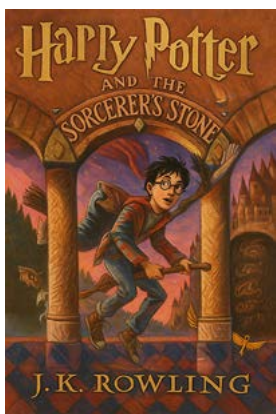
Kreativní a jedinečné dílo vytvořené člověkem je chráněné a nikdo ho nemůže zkopírovat nebo zveřejnit bez svolení autora. To je základní pravidlo. Když se tento několik století starý koncept potká s generativní umělou inteligencí, hrozí hned několik nepříjemných kolizí.

První problém: Neporušuji autorská práva někoho jiného?

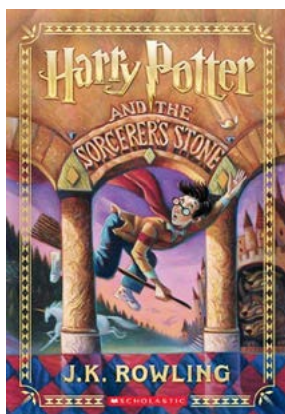
Modely, na nichž jsou generativní nástroje postaveny, se učily na obrovském množství dat. V těchto datech byla i chráněná autorská díla. Z toho plyne, že AI nástroj vám klidně může vygenerovat výsledek natolik připomínající původní tréninkové dílo, že porušíte autorská práva jeho tvůrce.

Přesně tohle se mi stalo. Prompt zněl: *Jak si představuješ obálku první knihy Harryho Pottera? Vytvoř mi obrázek.*

AI mi nabídla dvě odpovědi (zrovna na mě vyskočila ta funkce, kde si můžete vybrat, která varianta odpovědi se vám líbí víc). V první odpovědi mi AI zdvořile vysvětlila, že vytvořit obrázek první knihy Harryho Pottera by bylo porušení autorských práv. Ve druhé mi vygenerovala obrázek, který byl prakticky identický s oficiální obálkou knihy. Jeden a tentýž nástroj mi v jednu chvíli řekne „tohle by bylo nelegální“ a vzápětí to udělá.

Verze ChatGPT

Originál

Tím, že můj prompt přímo zmínil Harryho Pottera, se dal tento výsledek očekávat. K podobnosti a tedy porušení autorských práv však můžete dojít, i když vůbec původní dílo nezmíníte. Nezáleží na promptu, ale na výsledku.

Praktický příklad: Vytvoříte pomocí generativní AI grafiku na tašky, které pak prodáváte v knihovně jako promo předměty. Pokud je výsledek výrazně podobný existujícímu chráněnému dílu, může vás autor žalovat. Bude úplně jedno, že obrázek nevytvořil člověk, ale AI. Odpovědnost za porušení autorských práv je na vás.

Druhý problém: Vznikne vůbec dílo?

Ted' to otočme. Řekněme, že jste s pomocí AI vytvořili něco, co se vám líbí a chcete to mít chráněné proti ostatním. Třeba grafiku na propagační materiály nebo vizuály na sociální síte knihovny. Máte na to autorská práva? Můžete zabránit tomu, aby to použil někdo jiný?

Možná ne. Aby něco bylo chráněno autorským právem, musí to splňovat tři základní podmínky: musí to být jedinečné, vnímatelné a být výsledkem tvůrčí činnosti člověka. Autorské právo chrání lidskou kreativitu. Dílo musí odrážet svobodná a tvůrčí rozhodnutí autora.

A tady začíná nejistota. Co když zadáte jeden prompt a použijete první výsledek? Vznikne dílo, když AI za vás udělala všechna tvůrčí rozhodnutí? Ale co když naopak iterujete, vybíráte z více variant, kombinujete výsledky, upravujete je, dáváte dohromady složitější celky?

Co třeba tento obrázek?

Prompt: *Píšu článek o právních aspektech používání generativní AI knihovníky. Udělej mi ilustrační obrázek.*

V mém odborném výzkumu jsem dospěla k závěru, že pokud je proces komplexnější, k tvůrčí činnosti člověka dochází a chráněné dílo vzniká. Kouzelnou hůlkou pořád musí někdo švihnout a přiklepnout. Ale je to jen můj názor – soudní rozhodnutí zatím nejsou.

Praktický příklad: Vytvoříte pomocí AI sérii ilustrací pro knihovní kalendář. Prodáváte kalendáře v knihovně, a pak zjistíte, že konkurenční knihovna použila stejné obrázky na své propagační materiály. Možná s tím nemůžete nic dělat, protože obrázky nejsou chráněny autorským právem.

S nejistotou ohledně vzniku autorského díla se však dá pracovat. Právo zná i jiné způsoby, jak chránit duševní vlastnictví. V oblasti kreativity může jít například o registraci ochranné známky.

Na průsečíku autorských práv a umělé inteligence se objevují dva velké problémy. Můžete snadno porušit autorská práva někoho jiného. A zároveň to, co vytvoříte, možná nebude chráněné. Ale nejde jen o autorské právo. Podobně na vás mohou dopadat i další právní předpisy. O tom snad někdy příště. Do té doby aspoň základní pravidlo: hůlka sama o sobě není ani dobrá, ani zlá. Rozhodující je, kdo ji drží, jak ji používá a zda je připraven nést důsledky. ●

LUCIE MALÁ je právnička advokátní kanceláře Legitas se specializací na právo v AI a kyberbezpečnosti.

Tradice – generace – komunita

BLANKA KŘÍŽOVÁ / bkrizova@seznam.cz

Že dnes žijeme jinak, než žily naše babičky, je samozřejmé. Jak mizí některé zvyky, činnosti a aktivity, mizí i povědomí o nich, často už nejsou srozumitelné ani konkrétní pojmy či názvy. V naší knihovně jsme zkusili jednu takovou tradiční aktivitu, v níž se mísila práce a zábava, na chvíli oživit, připomenout a propojit při ní generaci babiček a dětí z obce. A věřte nebo nevěřte, skvěle se to povedlo.

Už na podzim před posvícením jsme si zajistili kachní peří a v únoru, jak velí tradice, jsme se pustili do draní. V knihovně se sešla hromada dětí i stařenek, které ještě „dračky“ zažily. Samozřejmě jsme je museli oslovit, ale nikoho nebylo třeba přesvědčovat, stačilo požádat – a ony samy a rády přišly. A stejně děti – něco takového jako draní peří? – to chci zkusit!

Před samotnou prací jsme si četli z knih (zejména regionálních) a promítali o historii i současnosti zpracování peří. V dnešní době už sice není peřina z peří tak ceněná, je spousta alergií a doma nemíváme chladno jako kdysi, ale například: z čeho se vyrábí nejvyšší spací pytle? Ano,

z peří. Navíc s dráním je spojeno také velké množství pověr a pořekadel, a tak byla tahle „teoretická příprava“ inspirativní a zajímavá.

A potom už jsme přistoupili k praxi. Děti si nejdřív vyzkoušely, jaké by to bylo mít polštář s nesedraným peřím – a pak už následovalo očekávané společné draní. Pro všechny děti byla tahle práce naprostá premiéra. Přítomné babičky ochotně vše ukázaly, vysvětlily, a hlavně vyprávěly a vyprávěly, jak se dříve dralo a co všechno u toho zažily; jak se chodilo drát k sousedům, že to sice byla činnost nekonečná, ale bylo veselo a lidé byli pospolu, vyprávěli, zpívali, povídali si. I naše draní bylo opravdu veselé a hodně jsme si procvičili vlastní trpělivost. Ne všichni vydrželi hodinu v klidu pracovat, a tak byl výsledkem naší společné práce jen malý polštářek do postýlky pro panenku. Pro děti bylo překvapením zjištění, kolik hodin by tedy asi trvalo draní peří na polštář a co teprve na peřinu... Při práci poslouchaly, ptaly se a vůbec se nenudily. Pro obě skupiny to bylo příjemné a sblížující setkání. Děti se navíc něco naučily, poznaly a (alespoň některé) si uvědomily, jak nelehký život jejich babičky žily, ale možná i to, že společná dobrá nálada může práci zpříjemnit. A protože každé správné draní končovalo „dodernou“, i naše babičky dostaly na závěr štamprličku a děti něco sladkého. ●

Foto: Markéta Kaštanová

BLANKA KŘÍŽOVÁ je knihovnicí Obecní knihovny v Borech v okrese Žďár nad Sázavou

Rovnost a spravedlnost do vězeňských knihoven

V pěti centrálních věznicích v Uttarpradéši v Indii se snaží zavádět pokyny IFLA pro knihovnické služby vězňům. Mnoho vězňů nemá přístup k internetu ani k počítači, i když to považují za nezbytné pro své vzdělávací aktivity. Velký průzkum mezi 105 vězni naznačil rozdíly mezi věznicemi. Vězeňské knihovny jsou přitom možností k rehabilitaci vězňů a minimální pravidla pro jejich fungování stanovila již OSN – UN Refugee Agency, 1955. Tato pravidla doporučují, aby každé nápravné zařízení mělo knihovnu s rekreačními i vzdělávacími zdroji přístupnými všem kategoriím vězňů. Účinnost rehabilitačních programů ve věznicích se výrazně zvyšuje, pokud jsou arestantům poskytovány různé knihy. Knihovny by měly pro zadržené osoby poskytovat klidný prostor s pohodlným nábytkem a dobrým osvětlením a mají sloužit jako centrum znalostí a učení. Tyto knihovny mají zohledňovat specifické podmínky věznice a upřednostňovat pohodlí vězňů, aby vznikalo bezpečné čtecí prostředí. Prostory knihoven lze navíc využít i k jiným účelům (učebny, televizní místnosti nebo zasedací místnosti pro zaměstnance). IFLA vypracovala kompletní pokyny pro knihovnické služby vězňům, ukazující na důležitost přístupu k informacím a vzdělávacím zdrojům v nápravných zařízeních, a zdůraznila, že mnoho vězňů postrádá odpovídající vzdělání a odborné dovednosti. Knihovny podporují samostatnost v učení a sebeurčení, což následně posiluje inkluzivní vzdělávací procesy. IFLA zdůrazňuje pojmy rovnost, spravedlnost, diverzita a inkluze v kontextu poskytování knihovních a informačních služeb. Tyto pojmy jsou zavedeny proto, aby se zajistilo, že všichni uživatelé knihoven mají možnost přístupu ke všem dostupným informačním zdrojům. Pojmy rovnost a spravedlnost jsou považovány

za podobné, ačkoliv mají odlišný význam. Rovnost znamená, že každý jednotlivec nebo skupina uživatelů knihovny má přístup ke stejným službám knihovny a může je využívat. Rovnost uznává, že každý jedinec má jiné charakteristiky, přání a potřeby. Poskytované služby a zdroje mají za cíl splnit jedinečné požadavky uživatelů, jako jsou i vězni. Prostřednictvím praktik rovnosti jsou respektovány individuální rozdíly, což zvyšuje diverzitu zlepšením podmínek pro znevýhodněné skupiny uživatelů knihoven.

IFLA Journal – Volume 51, Number 2, June, 2025, s. 217–226

Rakouské století na fotografii

Aktuální výstava v Rakouské národní knihovně ve Vídni nese název *Století v obrazech, Rakousko 1925–2025*. Na výstavě se její návštěvníci seznámí s určujícími historickými momenty, které představují snímky, jež se zapsaly do historie Rakouska. Mezi klíčové historické události posledních 100 let patří například požár Justičního paláce v roce 1927, politické otřesy ve 30. letech, anšlus v roce 1938, nový začátek Rakouska v roce 1945, státní smlouva, rozkvět Velké koalice v 60. letech, duch optimismu v 70. letech během Kreiskyho éry, zúčtování s minulostí v 80. a 90. letech 20. století, vznik environmentálního hnutí, politická změna v roce 2000, technologické změny a změny v sociálním, kulturním a politickém životě obyvatel, výzvy, jež představuje uprchlická krize, pandemie koronaviru a následné politické otřesy až do současnosti. To vše je zobrazeno na působivých fotografiích rakouských fotoreportérů. Obzvláště působivé je první vydání rakouských novin z roku 1945, volební plakáty k prvním volbám do Národní rady v roce 1945 a k následným volebním kampaním, stejně jako nejnovější reportážní fotografie z let 2015 až 2025. Největší výzvou bylo jistě

vytvořit reprezentativní výběr z nevyčerpatelné zásobárny zdrojů – ze sbírký více než dvou milionů fotografií a tisíců plakátů Rakouské národní knihovny. Presentované předměty pocházejí výhradně z vlastních fondů knihovny, a aby zachovali vázané originály tištěných médií, rozhodli se tvůrci výstavy pořídit některá první vydání rakouských novin a časopisů z antikvariátů. Název výstavy naznačuje snímky z oficiálního a politického Rakouska. Politické dějiny Rakouska tvoří rámec a strukturu této výstavy, ale expozice pokrývají celou rozmanitost posledních 100 let Rakouska – kulturu, každodenní život, sport, technologie a životní styl v průběhu dějin. A špetka nostalgie je také nutností. Fotografie jsou ústředním bodem výstavy, ale jsou zde také plakáty, noviny a časopisy, aby byla prezentována mediální historie Rakouska. Ve spolupráci s Rakouským rozhlasem a televizí jsou zde na dvou plátech prezentovány také dějiny rakouské televize od 60. let 20. století. Snahou bylo zachytit největší politické a společenské otřesy posledních 100 let Rakouska. Jednotlivá desetiletí se od sebe velmi odlišují, a přesto jsou některé paralely se současností ohromující, ba až děsivé, pokud jde o sociální a ekonomické zpochybňování demokratických hodnot. *Österreichischen Nationalbibliothek Magazin – Nr. 1, 2025, s. 8–9*

Návštěvou k inspiraci

Knihovny a jejich interiéry by měly v současnosti přinášet svým uživatelům nejen vhodné prostory ke studiu, ale také by měly nabízet prostory pro komunikaci, relaxaci, společnou práci a další činnosti. Při navrhování takového prostředí je potřeba se podívat na knihovnu očima uživatele a zvážit nejen technické a finanční otázky, ale také by se mělo přihlížet na možné psychické účinky daného prostředí. Současná architektonická řešení jsou

zaměřená hlavně na jednoduchý přístup uživatele k dokumentům a souvisí i s rozvojem moderních informačních technologií. Pokud se knihovna plánuje pustit do úprav interiéru, je vhodné požádat o rady kolegy, které jsou neocenitelné, a o nápady, doporučení nebo případnou podporu i z jiných knihoven. Důležitou součástí plánování jsou návštěvy jiných knihoven, které umožňují získat inspiraci a poučit se z úspěchů, neúspěchů a chyb. Při plánování je také velmi potřebné komunikovat s architektem činnosti, které se budou v jednotlivých prostorech vykonávat, čím se budou odlišovat a jaké typy uživatelů je budou využívat. V neposlední řadě by měl mít architekt informace, jak si interiér knihovny představují její zaměstnanci, jaký dojem by měly tyto prostory vyvolávat u široké veřejnosti, a především u uživatelů knihovny. Takovéto informace a analýza mnoha osvědčených příkladů z praxe by měly být pro architekta výchozím bodem. Na Slovensku koncem minulého roku probíhal průzkum s názvem Rekonstruované knihovny, které jsou dobrým příkladem z praxe, a to s cílem zmapovat výrazné rekonstrukce knihoven za poslední desetiletí a monitorovat stav rekonstruovaných prostor slovenských knihoven s postupným budováním databáze na webové stránce snk.sk. Průzkum realizovalo oddělení Knihovní institut odboru k-Služby Slovenské národní knihovny prostřednictvím webu ekonferencie.snk.sk v sekci Metodika a byl koncipovaný jako otevřený dotazník. Interiér knihovny by měl poskytovat vhodné prostory nejen pro půjčování a klidné studium co nejširšího spektra dokumentů, ale také pro společnou práci a skupinové projekty. Je důležité v knihovnách vytvořit vyhovující, funkční a pohodlné zázemí. Proto je potřebné myslet při plánování přestavby interiéru knihovny na požadavky uživatelů a prostorové potřeby. Potřeby prostoru se týkají hlavně definování knihovnicko-informačních služeb a rozsahu knihovního fondu, což souvisí s jeho velikostí. *Knížnica – ročník 26, číslo 2, 2025, s. 56–62*

Vzdělávání zrakově postižených v knihovnách

Univerzitní knihovna je považována za jednu z nejvýznamnějších kulturních institucí a hraje klíčovou roli ve výukovém procesu a také ve vědeckém výzkumu. Ve srovnání s rolí jiných vědeckých institucí v kontextu univerzity je její funkce považována za srovnatelně významnou a důležitou. Aby univerzitní knihovna poskytovala základní informace pro akademické aktivity a výzkum, je zodpovědná za organizaci, klasifikaci a indexaci znalostních fondů. Taková knihovna slouží specializované komunitě složené ze studentů, profesorů a výzkumných pracovníků. Na této složce vzdělávacího procesu se musí podílet i osoby se zrakovým postižením. Význam osob se zrakovým postižením ve společnosti, stejně jako rostoucí počet těchto osob, přiměl země po celém světě klást větší důraz na vzdělávání a snažit se ho těmto osobám zpřístupnit. To zahrnuje poskytování vzdělávání, poskytování zkušeností učitelům a služby knihoven, které jsou dobře vybavené a přizpůsobené potřebám a schopnostem studentů. Zda se univerzitní knihovny zavážou poskytovat pomoc osobám se zrakovým postižením, závisí na řadě faktorů, včetně povědomí komunity, významu této skupiny a pochopení knihoven pro překážky, kterým osoby se zrakovým postižením čelí při snaze o přístup k informacím. Vytváření vzdělávacích prostředí, jako jsou centra vzdělávacích zdrojů a plnohodnotné knihovny, je pro osoby se zrakovým postižením nanejvýš důležité. Mají právo využívat knihovní služby a mít přístup k informacím, které potřebují. Nicméně jednotlivci se při pokusu o využití těchto služeb setkávají s řadou překážek. Aplikace informačních technologií může pomoci při řešení těchto problémů tím, že poskytuje zařízení a řešení, která jsou přizpůsobena konkrétním potřebám zúčastněných osob. Univerzitní knihovna je instituce,

která je podporována univerzitou a slouží různým účelům, včetně vědeckých, kulturních, vzdělávacích a sociálních. K dosažení cíle získávání a rozšiřování informačních zdrojů se využívá řada různých strategií, jako je nákup, darování, obchodování, výměna, ukládání, organizace, indexování a kategorizace. Prostřednictvím efektivního vyhledávání a zobrazování jsou tyto zdroje snadno dostupné. Nevidomí nebo zrakově postižení jedinci musí být seznámeni se všemi nejnovějšími poznatky ve společnosti, bez ohledu na to, zda jsou tištěné, či nikoliv. Knihovny a informační centra mohou poskytovat technologie, které podporují zrakově postižené osoby při uspokojování jejich informačních potřeb. Kromě toho mohou tyto instituce také provádět výukové a školicí postupy pro osoby, které z těchto služeb profitují, stejně jako je tomu u většiny vzdělávacích a intelektuálních aktivit.

Access Services – Volume 2, Issue 3, 2025, s. 2–16

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR.

Připravil ROMAN GIEBISCH

Prosinec

Před 150 lety, 4. 12. 1875, se v Praze narodil básník **Rainer Maria Rilke** († 1926), jeden z největších německy píšících lyriků, autor *Písně o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka*, *Elegií z Duina*, *Sonetů Orfeovi* a mnoha dalších básnických sbírek a jediného románu *Zápisky Malta Lauridse Brigga*.

Před 100 lety, 5. 12. 1925, zemřel polský spisovatel **W. S. Reymont** (* 1867), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1924), autor románů *Zaslíbená země* či *Sedláci*.

Před 50 lety, 7. 12. 1975, zemřel americký spisovatel a dramatik **Thornton Wilder** (* 1897), trojnásobný nositel Pulitzerovy ceny za román *Most svatého Ludvíka krále* a za divadelní hry *Naše městečko* a *Jen o chlup*; z dalších děl jsou známé romány *Březnové ldy*, *Osmý den* a *Devět měst*.

Před 40 lety, 7. 12. 1985, zemřel britský spisovatel, básník, badatel a literární kritik **Robert Graves** (* 1895), autor slavného dvojdielného historického románu *Já, Claudius* a *Claudius bůh a jeho žena Messalina*, jednoho z nejpopulárnějších a nejlepších převyprávění řecké mytologie *Řecké mýty*, románů *Hrabě Belisarius* či *Zlaté rouno*, životopisů (např. T. E. Lawrence) a esejů či literárně-kritických děl (*Bílá bohyně*), autobiografie a básní (české výběry *Příznaky lásky* a *Kráska v nesnázích*).

Před 120 lety, 12. 12. 1905, se narodil ruský spisovatel a novinář **Vasilij Grossman** († 1964), autor posmrtně (a nejprve na Západě) vydané románové kroniky *Život a osud*.

Před 130 lety, 14. 12. 1895, se narodil francouzský surrealistický básník **Paul Éluard** († 1952), autor sbírek *Veřejná růže*, *Svobodné ruce*, *Otevřená kniha* aj.

Před 250 lety, 16. 12. 1775, se narodila anglická spisovatelka **Jane Austenová** († 1817), jejíž dílo se těší nehasnoucí popularitě (a to i díky úspěšným filmovým a televizním verzím jejích knih); romány o rozporu mezi rozumem a citem a o sňatcích z rozumu a z lásky vynikají jemnou ironií i lehce kritickým pohledem na život venkovské šlechty a středních vrstev počátku 19. století: *Pýcha a předstudek*, *Rozum a cit*, *Opatství Northanger*, *Mansfieldské panství*, *Emma*, *Anna Elliotová*; česky vyšla i některá její raná a nedokončená díla: *Sanditon*, *Lady Susan*, *Láska a přátelství*, *Úskalí lásky*.

Před 60 lety, 16. 12. 1965, zemřel britský spisovatel a dramatik **William Somerset Maugham** (* 1874), jehož nejslavnějším dílem je částečně autobiografický román *O údělu člověka*.

Před 100 lety, 19. 12. 1925, se narodil německý dramatik, prozaik a divadelní režisér **Tankred Dorst** († 2017), k jehož nejznámějším dílům patří dramata *Merlin aneb Pustá zem*, *Legenda o nebohém Jindřichovi*, *Fernando Krapp*

mi napsal tenhle dopis či *Velké lhaní před hradbami*. V češtině vyšly i povídky *Krásné místo*.

Před 470 lety, 23. 12. 1555, se narodil český šlechtic a spisovatel **Mikuláš Dačický z Heslova** († 1626), autor *Pamětí*; jeho bouřlivý život se stal mj. námětem pro oblíbený film Otakara Vávry *Cech panen kutnohorských*.

Před 440 lety, 27. 12. 1585, zemřel **Pierre de Ronsard** (* 1524; datum úmrtí není přesně známo, pohřben byl 27. 12. 1585), jeden z největších francouzských básníků, autor formálně dokonale milostné poezie, psal také ódy, hymny, elegie a epigramy (česky např. výběr *Tři lásky*).

Před 100 lety, 28. 12. 1925, zemřel ruský básník **Sergej Jesenin** (* 1895), z jehož díla vyšly česky např. *Anna Sněgina* nebo výběry *Modravá Rus* a *Oheň jeřabin*.

Před 80 lety, 28. 12. 1945, zemřel americký prozaik **Theodore Dreiser** (* 1871), představitel naturalismu, autor románů *Sestřička Carrie*, *Americká tragédie*, *Finančník*, *Titán* a *Stoik* (tzv. *Trilogie touhy*) nebo *Jennie Gerhardtová*.

Před 160 lety, 30. 12. 1865, se narodil britský spisovatel, básník a novinář **Rudyard Kipling** († 1936), první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu (1907; získal ji ve 42 letech a je tak stále jejím nejmladším laureátem); nejslavnější z jeho díla jsou *Knihy džunglí* nebo romány *Kim* a *Stopka & spol.*

Leden

Před 180 lety, 4. 1. 1846, se narodil **Jan Karafiát** († 31. 1. 1929), český reformovaný, po roce 1918 českobratrský evangelický farář, který proslul jako autor dodnes oblíbené a vydávané knížky *Broučci* z roku 1876; šlo o vůbec první českou původní autorskou pohádku pro děti.

Před 40 lety, 10. 1. 1986, zemřel básník, publicista a překladatel **Jaroslav Seifert** (* 1901), zatím jediný český nositel Nobelovy ceny za literaturu (1984), autor básnických sbírek *Město v slzách*, *Samá láska*, *Na vlnách TSF* (přepřelováno pod názvem *Svatební cesta*), *Slavík zpívá špatně*, *Poštovní holub*, *Jablko z klína*, *Ruce Venušiny*, *Jaro, sbohem*, *Zhasněte světla*, *Vějíř Boženy Němcové*, *Světlem oděná*, *Kamenný most*, *Přilba hlíny*, *Ruka a plamen*, *Šel malíř chudě do světa*, *Píseň o Viktorce*, *Maminka*, *Koncert na ostrově*, *Odlévání zvonů*, *Halleyova kometa*, *Morový sloup*, *Deštník z Picadilly*, *Býti básníkem* aj. a poetických vzpomínek *Všecky krásy světa*.

Před 150 lety, 12. 1. 1876, se narodil americký spisovatel **Jack London** († 1916), k jehož nejznámějším románům patří *Volání divočiny*, *Bílý tesák*, *Martin Eden* a *Tulák po hvězdách*.

Před 50 lety, 12. 1. 1976, zemřela britská spisovatelka **Agatha Christie** (* 1890), která proslula jako autorka desítek kriminálních a detektivních příběhů, především s hlavními postavami Herculem Poirotem a slečnou Marplovou. Je

považována za nejslavnější spisovatelku světa a v počtu prodaných knih ji předstihuje jen William Shakespeare. K nejznámějším dílům patří např. *Vražda Rógera Ackroyda*, *Vražda v Orient-expressu*, *Smrt na Nilu*, *Deset malých černoušků*, *Vraždy podle abecedy* aj. Díla Agathy Christie se staly námětem nesčetných filmových a televizních adaptací.

Před 130 lety, 14. 1. 1896, se narodil americký prozaik, dramatik, esejista a reportér **John Dos Passos** († 1970), z jehož rozsáhlého díla jsou nejznámější romány *Manhattanská přestupní stanice* a trilogie *U.S.A.* (*Dvačtyřicátá rovnoběžka*, *Devatenáct set devatenáct*, *Haldy peněz*).

Před 80 lety, 19. 1. 1946, se narodil britský spisovatel **Julian Barnes**, z jehož díla vyšly česky romány a prózy *Flaubertův papoušek*, *Pohlédnout do slunce*, *Historie světa v 10 a půl kapitolách*, *Jak to vlastně bylo?*, *Arthur & George*, *Vědomí konce* (Man Booker Prize 2011), *Roviny života*, *Hukot času* a *Elizabeth Finchová*, románový esej *Muž v červeném kabátě*, autobiografický esej *Žádný důvod k obavám* a povídkový soubor *Stolek s citróny*.

Před 80 lety, 26. 1. 1946, se narodil britský dramatik a scenárista **Christopher Hampton**, autor her *Bílý chameleon*, *Divoši*, *Povídky z Hollywoodu* či *Úplné zatmění* o vztahu básníků Rimbauda a Verlaina, které zfilmovala Agnieszka Holland; slavná je jeho dramatizace Laclosova románu *Nebezpečné známosti* (u nás se hraje pod názvem *Nebezpečné vztahy*) – za scénář k filmové adaptaci v režii Stephena Frearse dostal Hampton Oscara, na něhož byl nominován i za scénář k filmové adaptaci McEwanova *Pokání*.

Před 90 lety, 28. 1. 1936, se narodil albánský spisovatel **Ismail Kadare** († 2024);

v roce 1990 odešel do Francie, později žil střídavě ve Francii a v Albánii; česky vyšly jeho romány *Generál mrtvé armády*, *Krvavý duben*, *Kdo přivezl Doruntinu?* a *Palác snů*.

Před 30 lety, 28. 1. 1996, zemřel rusko-americký básník a esejista **Josif Brodskij** (*1940), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1987). Zatímco básně psal celý život rusky, eseje psal po svém nuceném odchodu do amerického exilu (1972) v angličtině. Česky vyšel výběr z básní *Konec krásné epochy*, výběr z esejů *Jeden a půl pokoje* (zahrnuje také divadelní hry *Mramor* a *Demokracie*), esej o Benátkách *Vodoznaky*, cykly básní *Římské elegie* a *Benátské strofy* a rozsáhlý soubor rozhovorů, které s Brodským pořídil a knižně vydal Solomon Volkov (*Rozhovory s Josifem Brodským*).

Před 160 lety, 29. 1. 1866, se narodil francouzský spisovatel, dramatik a esejista **Romain Rolland** († 1944), autor rozsáhlého románu *Jan Kryštof* (tzv. román-řeka), za který dostal v roce 1915 Nobelovu cenu za literaturu; k dalším známým dílům patří román *Dobrý člověk ještě žije*, novela *Petr a Lucie*, druhý velký román-řeka *Okouzlená duše* či pětidílná monografie *Beethoven – Velká tvůrčí období* i stručnější *Život Beethovenův*.

Sestavil MILAN VALDEN – publicista, editor a spisovatel, v letech 2021–2025 působil v Národní knihovně ČR, dlouhodobý spolupracovník časopisu *Čtenář*.

Foto: archiv autora

Jmenný rejstřík

BARTOŠEK, Miroslav:

Projekt CARDS a knihovnicko-informační Platforma nové generace, 2/44

BARTOŠOVÁ, Eliška:

Udržitelnost v knihovnách jako cesta k mezinárodní spolupráci, 6/10

BÄSSLER, Kristin: viz HARTMANN, Kristin, 3/22

BEŽOVÁ, Michaela: viz ŽABIČKA, Petr, 2/17

BJÖRKMAN, Peter: viz GOLTEN, Elin – KÖNICK, Martin Memet, 3/8

BLÁHOVÁ, Gabriela:

Týdeník z Českomoravské vysočiny, 2/39

BOUMOVÁ, Eliška:

Státní cena za literaturu a Cena Ministerstva kultury za překlad za rok 2024, 1/47

BROŽEK, Aleš:

Několik tipů pro práci s krameriovskými digitálními knihovnami, 2/15

CÍSAŘ, Jaroslav:

Jsmo jakými strážci a šířiteli odkazu Václava Havla 3/9 • O čtenářích a knihovnách ve výzkumech CVVM mnoho není, 3/34

ČERNECKÝ, Jan:

Svět máme přečtený, teď ho natáčíme, 5/38

ČERNOHORSKÁ, Barbora:

Jak hravě dostat téma demokracie do knihoven? Volte zvířata!, 3/43

ČEŘOVSKÝ, Kryštof:

Nečekejte zázraky a prostě dělejte, co má smysl, 4/30 • S vyloučením veřejnosti. Zatím, 5/39 • Knihovny současnosti po třiatřicáté, 5/48 • Začít, co nejdřív to jde, 6/35 • Knihovní kartičky z celého světa, 6/39

DOMBROVSKÁ, Michaela:

Knihovny renovujeme, abychom zemi vrátili její příběhy: rozhovor s Wanjiru Koinange, 6/22 • Udržitelnost pro wellbeing, 6/29

DOSTÁLOVÁ, Lenka:

Pojďme to propojit aneb Knihovny očima budoucích architektů, 4/54

DVOŘÁKOVÁ, Hana:

Městská knihovna, veřejný prostor pro všechny, 4/49

EHRlich, Klára:

Kreativní knihovna, 4/10

GIEBISH, Roman:

ZE SVĚTA: 1/62 • 2/61 • 3/61 • 4/61 • 5/65 • 6/56

GOLTEN, Elin – BJÖRKMAN, Peter – KÖNICK, Martin Memet:

Demokracie a veřejné knihovny v globální perspektivě, 3/8

GREČNEROVÁ, Barbora:

Norové hledají cesty, jak vrátit dětem i dospělým radost ze čtení, 3/35

HAGARA, Jakub:

ASARP – Automatizovaný systém analytického rozpisu periodik, 2/47

HÁJEK, Roman:

Evropský digitální sprint, 1/10 • Knihovny by měly přijmout roli průvodců digitálním světem, 1/11 • Co už dnes zvládnete se státem digitálně?, 1/16 • Povinná výbava pro život v digisvětě, 1/18 • Tipy do fondu z digi tematikou, 1/34 • Hledáme cesty, jak zažít knihovnu jinak, 1/36 • Knihovny se smy naučit, že je legitimní prosazovat své zájmy, 3/18 • Knihovny mají budoucnost jako platformy přispívající k řešení společenských výzev, 3/40 • Proč jsme to neudělali nově? Využití principu upcyclace při rekonstrukci Středočeské knihovny, 3/57 • Z popelky pilířem kultury a vzdělanosti, 4/35 • Letošní změny VISK budou kosmetické, 5/4 • Vnímat impulsy a udávat směr: rozhovor s Michaelou Mrázovou, 6/4 KNIHOVNY V POHYBU: U nás, 1/4 • 2/4 • 3/4 • 4/6 • 5/12 • 6/6 • Za humny, 1/6 • 2/5 • 3/6 • 4/8 • 5/14 • 6/8

HÁJEK, Roman – PLISKOVÁ Kamila:

Jak se vyznat v digi džungli, 1/25

HÁJKOVÁ, Olga:

Udržování vesnických tradic v Místní knihovně Veselice, 2/42

HÁJKOVÁ, Zuzana:

Deset let s e-výpůjčkami v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, 2/20

HANKOVÁ, Barbora:

Tyden pro Digitální Česko odstartuje již 8. září, 4/56

HANOUSEK, Pavel:

Cesta do budoucnosti hybridních knih: Příběh Publi, 3/49

HANZLÍKOVÁ, Lenka – PLISKOVÁ Kamila:

Digitální gramotnost jako komunikační téma, 1/8

HANZLÍKOVÁ, Lenka – SCHÜTZOVÁ Tereza:

Kde se mohou knihovníci vzdělávat, 1/28

HARTMANN, Kathrin – BÄSSLER Kristin:

Land.schafft.Demokratie: Jak knihovny posilují demokracii ve venkovských regionech, 3/22

HAŠKOVÁ, Lucie:

Knihovnice forever. Co život dal a vzal, 2/50

HERINGOVÁ, Hana:

Podpora perzistentních identifikátorů, 6/50

HLUŠIČKOVÁ, Anna: viz PRASLIČKA, Martin, 1/32

HNILICA, Jiří:

Veřejná knihovna ve Francii jako pilíř občanské společnosti, 3/24 • Česká knihovna a české knihy v Paříži, 3/54

HONZKOVÁ, Světlana:

Teenageři do knihoven, 1/60

HOŘAVA, Tomáš:

Knihy, lidé, králíkárna a orákulum, 5/59

HOUSKOVÁ, Zlata:

Nová rubrika představí inspirativní malé knihovny, 1/41 • Knihovny jsou tradičním místem poznání a setkávání, 4/57

HRIC, Jaroslav:

Mariánské listování je jen začátkem, 5/37

HŘIBOVÁ, Tereza:

Deskové hry s tematikou čtvera ročních období, 1/45 • Odras historických událostí v literatuře pro děti a mládež: Tipy na deskové hry, 2/32 • Obrázkové knihy pro děti: Tipy na deskové hry, 3/47 • [Kreativita:] Tipy na vzdělávací hry, 4/48 • Tipy na vzdělávací hry, 5/58 • Udržitelnost a příroda: Tipy na deskové hry, 6/43

HUDEČEK, Ondřej:

Udržitelný rozvoj (a knihovny) v roce 2025. Globální pohled, 6/13

HUMLOVÁ, Vendula:

Jak na tematický kufřík: tipy, zkušenosti a záladnosti, 2/51 • Město hrou, 4/21 • Učící knihovnici a knihovnice jako průvodci pro všechny generace, 5/30 • Cesta k sametu, 5/33

CHALOUPKA, Zdeněk:

Do černého: Konference o demokracii a její obraně, 3/14

JAŠKO, Adam:

Noviny vycházející v Plzni ve druhé polovině 19. století, 1/40

KÁDNEROVÁ, Jiřina – VLKOVÁ Pavla:

Poděkování Jaroslavu Čísařovi, 4/4

KAMENICKÝ, Jan:

Knihovní parky jako nástroj demokratizace aneb O sociálním urbanismu Medellínu, 3/27

KAŠPAROVÁ, Jana – ZIEGELHEIMOVÁ Jana:

Knihovna jako „makerspace“, 4/18

KAVÍKOVÁ, Kristýna:

Novinky a změny v dotačním řízení Knihovna 21. století, 5/10

KERSCH, Filip: viz LHOTÁK, Martin, 2/22

KLUSOŇ, Jiří:

Prodej dokumentů z knihovního fondu čtenářů, 1/52

KOČÍ, Robert:

Rozvoj finanční gramotnosti souvisí se schopností číst, 2/55

KODETOVÁ, Radomíra:

Možnosti poskytování služby Czech POINT v knihovnách, 1/30

KODÝMOVÁ, Milena:

Dejme knihám druhou šanci, 1/42

KOLOŠOVÁ, Markéta – MALÍŠ BÍLKOVÁ, Romana:

Oáza kultury v srdci Hukvald, 4/51

KÖNICK, Martin Memet: viz GOLTEN, Elin – BJÖRKMAN, Peter, 3/8**KOŠCIŇSKA, Natalia – SKRABKA Marcin:**

Kreativní jako polský knihovník, 4/25

KOŠANOVÁ, Martina:

Kosmas 900, 5/42

KOŠTÁLOVÁ, Karolína:

Ptejte se knihovny, 2/26

KOTRYOVÁ, Lujza – TKÁČOVÁ, Natálie:

Knihovny jako přístavy digitální inkluze, 1/22

KOVALČUKOVÁ, Kateřina:

Hlasatel svobody a lidu práva, 5/62

KOZIELOVÁ, Karolína – WIERZGOŃ, Marcela:

Otevřeno s novou tváří, 2/56

KRÁSNÁ, Denisa:

Politika zákazů knih v USA, 3/31

KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:

Dotační monitoring DotaceOnline 2.0, 5/56

KRČÁLOVÁ, Aneta:

Kroměřížské noviny, 4/46

KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:

Bibliotheca academica 2024, 1/46 • Knihovnické vzdělávání ve Slovinsku, 2/36 • Ohlédnutí za československým knihovnictvím, 5/46

KRUTIŠOVÁ, Marie: viz ZVĚŘINA TRUNKÁTOVÁ, Šárka, 3/38**KŘÍŽOVÁ, Blanka:**

Tradice – generace – komunita, 6/55

KUBÁLKOVÁ, Petra:

Knihovny jako hybatelé změny, 6/45

KUČEROVÁ, Andrea:

Blended learning: literature review, 5/26

KUPRIJAN, Olha:

Ukrajinské knihovny v Evropě aneb I to je domov, 2/33 • Knihy o lásce, nikoliv o válce, 4/42

KURFÜRSTOVÁ, Jana: viz ZADRAŽILOVÁ, Iva, 2/12**KUZMIČ, Michal:**

Inovace českých knihoven ve 21. století, 6/16

LENGHARTOVÁ, Pavlína:

Chci říct lidem vše, co o Hradci nevědí, 1/58 • Krásné útesy Terezy Večeřové do světa německé literatury, 2/40 • Představy měnící se v realitu, 3/55 • Seniorů si jako lidí velmi vážím, 5/64

LHOTÁK, Martin – KERSCH Filip:

Kramerius pro všechny, 2/22

LINC, Miloslav:

Aia – nová holka v partě, 2/48

LIŠOVSKÁ, Pavlína:

TOP knihy k tématu Čtvero ročních období, 1/43 • Čtvero ročních období [pracovní list], 1/44 • Odras historických událostí v literatuře pro děti a mládež: TOP knihy k tématu, 2/31 • Obrázkové knihy pro děti: TOP knihy k tématu, 3/46 • Ohlédnutí za Festivalem Krajinou příběhů, 3/48 • Top knihy k tématu kreativity z oblasti naučné literatury, 4/47 • „Co tím chtěl autor říct“ je již přežitek, 5/58 • Příběh jako systém, 6/42

LUKAVEC, Jan:

Největší islandská knihovna a další ostrovní nej aneb S Erasmem do Reykjavíku, 5/52

MACH, Ondřej:

Knihovnický kvíz ve Vavřinci, 5/63

MALÁ, Lucie:

I kouzelná hůlka má svá pravidla, 6/53

MALÍŠ BÍLKOVÁ, Romana: viz KOLOŠOVÁ, Markéta, 4/51**MATĚJOVÁ, Judita:**

Časopis Matice moravské, 6/41

MAZÁČOVÁ, Pavlína:

Příspěvek k aktuální praxi učících knihovnic a knihovníků, 5/18

MORYSKOVÁ, Michaela:

25 let Pracovní skupiny pro informační vzdělávání a informační gramotnost ve zkratce, 5/21 • viz SCHWARZOVÁ MATÝSOVÁ, Tereza, 5/25

Nahrávací studio: nástroj kreativity i edukace, 5/37

Viz též HRIC, Jaroslav, 5/37 • viz též ČERNECKÝ, Jan, 5/38 • viz též ČEŘOVSKÝ, Kryštof, 5/39 • viz též VELTRUSKÝ, Patrik, 5/41

OPRŠALOVÁ DAŠKOVÁ, Martina:

Osvěta lidu a její pestrá životní dráha, 3/52

OTAVOVÁ, Marie:

Profese učící knihovník, 5/16

PANNEKOUCKE, Renáta:

Dle zelených pravidel, 6/19

PETROUŠKOVÁ, Aneta:

Odpověď budoucnosti, už teď, 5/50

PETRÝDESOVÁ, Dana:

Liberecká knihovna na Ideathonu, 4/23

PILLEROVÁ, Vladana:

Hodnocení činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukce knihoven, 1/53

PLISKOVÁ, Kamila:

viz HANZLÍKOVÁ, Lenka, 1/8 • viz HÁJEK, Roman, 1/25 • eDoklady (nejen) v knihovnách, 1/31 • Ohlédnutí za tématem digitální gramotnosti, 6/52

PRASLIČKA, Martin – HLUŠIČKOVÁ Anna:

Digitální poradny v Městské knihovně v Praze, 1/32

PROCHÁZKOVÁ, Barbora:

Zajímavé knižní novinky, 2/59 • Zajímavé zahraniční novinky, 3/60 • Z knihovny knihovnické literatury, 4/59

Rejstřík Čtenář 2025 ročník 77, 6/60**RICHTER, Vít:**

Nabídněte uživatelům online přístup k české literatuře, 2/8 • Jak zapojit knihovny do online služby DNNT?, 2/11

RICHTEROVÁ SMÍLKOVÁ, Kateřina:

Kreativní knihovník: Jak podporovat a rozvíjet čtenářství u dětí a mládeže, 4/13

SEDLÁK, Jiří:

Česko: země na pobřeží, 6/44

SEDLÁKOVÁ, Martina:

Knihovna Matěje J. Sychry otevřela modernizované prostory, 1/56

SCHÜTZOVÁ, Tereza: viz HANZLÍKOVÁ, Lenka, 1/28 • Hrajeme

Dreamlike, 4/28

SCHWARZOVÁ MATÝSOVÁ, Tereza – MORYSKOVÁ Michaela:

Postřehy z Konference LILAC, 5/25

SKRABKA, Marcin: viz KOŠCIŇSKA, Natalia, 4/25**SPURNÁ, Kateřina:**

Národ: neúspěšný konkurent Národních listů, 1/39 • *Naše doba* – revue pro vědu, umění a život sociální, 2/38 • *Tvorba* – list pro literaturu a kritiku, 3/51 • *Volné směry* – měsíčník umělecký, 4/45 • *Mateřídouška* – časopis pro malé čtenáře, 5/61 • *Dikobraz* – s úsměvem jde všechno líp, 6/40

STAŇKOVÁ, Michaela:

Malé knihovny, velké příběhy: ocenění Knihovna roku 2025, 6/47

ŠANDOVÁ, Hana:

Centrum technického vzdělávání Půda v Městské knihovně v Poličce, 4/15

ŠIDLICHOVSKÁ, Zuzana:

Deset důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel, 6/32

ŠMILAUEROVÁ, Tereza:

IVIG 25 let mezi studenty, 5/23

ŠTASTNÁ, Irena:

Kultivujeme demokratické kultivary, 3/12

ŠTĚCH, Václav:

Rok s audioVýpůjčkami v knihovnách, 2/29

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Knihovníkem na zkoušku, 5/36

TKÁČOVÁ, Anna: viz KOTRYOVÁ, Lujza, 1/22 •

Na překladu záleží aneb Poznejte svého překladatele, 1/50

TROJÁNEK, Hynek:

Právo na offline si klestí cestu Evropou, 1/20

VACEK, Vojtěch:

Cesta e-knih Městské knihovny v Praze, 2/24

VALDEN, Milan:

LITERÁRNÍ VÝROČÍ: 1/64 • 2/63 • 3/63 • 4/63 • 5/67 • 6/58

VEČEREC, Roman:

Knihnice ako ostrovy demokracie, 3/15

VELTRUSKÝ, Patrik:

Jak na to? Malá rukověť pro tvůrce nahrávacího podcastového studia, 5/41

VIZVÁRY, Pavla:

Otevřené vzdělávání a knihovny, 5/28

VLKOVÁ, Pavla: viz KÁDNEROVÁ, Jiřina, 4/4**VONTOROVÁ, Libuše:**

Jak lidi zaujmout?, 3/53

WIERZGOŃ, Marcela:

viz KOZIELOVÁ, Karolína, 2/56

WOLNA, Martina:

Osobnosti, které inspirují: Medaile Z. V. Tobolky, 5/49

ZADRAŽILOVÁ, Iva – KURFÜRSTOVÁ, Jana:

Výhody zapojení do portálu Knihovny.cz, 2/13

ZIEGELHEIMOVÁ, Jana:

viz KAŠPAROVÁ, Jana, 4/18

ZVĚŘINA TRUNKÁTOVÁ, Šárka – KRUTIŠOVÁ, Marie:

Mizející regionální média a role radničních periodik, 3/38

ŽABIČKA, Petr – BEŽOVÁ, Michaela:

Česká digitální knihovna, 2/17

Rejstřík rubrik

Děckaři děckařům**HŘIBOVÁ, Tereza:**

Deskové hry s tematikou čtvera ročních období, 1/45 • Odras historických událostí v literatuře pro děti a mládež: Typy na deskové hry, 2/32 • Obrázkové knihy pro děti: Typy na deskové hry, 3/47 • [Kreativita:] Typy na vzdělávací hry, 4/48 • Typy na vzdělávací hry, 5/58 • Udržitelnost a příroda: Typy na deskové hry, 6/43

LIŠOVSKÁ, Pavlína:

TOP knihy k tématu Čtvero ročních období, 1/43 • Čtvero ročních období [pracovní list], 1/44 • Odras historických událostí v literatuře pro děti a mládež: TOP knihy k tématu, 2/31 • Obrázkové knihy pro děti: TOP knihy k tématu, 3/46 • TOP knihy k tématu kreativity z oblasti naučné literatury, 4/47 • „Co tím chtěl autor říct“ je již přežitek, 5/58 • Příběh jako systém, 6/42

Historická periodika**BLÁHOVÁ, Gabriela:**

Týdeník z Českomoravské vysočiny, 2/39

JAŠKO, Adam:

Noviny vycházející v Plzni ve druhé polovině 19. století, 1/40

KOVALČUKOVÁ, Kateřina:

Hlasatel svobody a lidu práva, 5/62

KRČÁLOVÁ, Aneta:

Kroměřížské noviny, 4/46

MATĚJOVÁ, Judita:

Časopis Matice moravské, 6/41

OPRŠALOVÁ DAŠKOVÁ, Martina:

Osvěta lidu a její pestrá životní dráha, 3/52

SPURNÁ, Kateřina:

Národ: neúspěšný konkurent *Národních listů*, 1/39 • *Naše doba* – revue pro vědu, umění a život sociální, 2/38 • *Tvorba* – list pro literaturu a kritiku, 3/51 • *Volné směry* – měsíčník umělecký, 4/45 • *Mateřídouška* – časopis pro malé čtenáře, 5/61 • *Dikobraz* – s úsměvem jde všechno líp, 6/40

Inspirace**HONZKOVÁ, Světlana:**

Teenageři do knihoven, 1/60

HUMLOVÁ, Vendula:

Jak na tematický kufřík: tipy, zkušenosti a záludnosti, 2/51

KRÍČÍ, Robert:

Rozvoj finanční gramotnosti souvisí se schopností číst, 2/55

Knihovny a finance**KRATOCHVÍLOVÁ, Monika:**

Dotační monitoring DotaceOnline 2.0, 5/56

Knihovny v novém**DOSTÁLOVÁ, Lenka:**

Pojďme to propojit aneb Knihovny očima budoucích architektů, 4/54

HÁJEK, Roman:

Proč jsme to neudělali nově? Využití principu upcyklace při rekonstrukci Středočeské knihovny, 3/57

HORÁVA, Tomáš:

Knihy, lidé, králíkárna a orákulum, 5/59

KOLOŠOVÁ, Markéta – MALÍŠ BÍLKOVÁ, Romana:

Oáza kultury v srdci Hukvald, 4/51

KOZIELOVÁ, Karolína – WIERZGOŃ, Marcela:

Otevřeno s novou tváří, 2/56

PILLEROVÁ, Vladana:

Hodnocení činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukce knihoven, 1/53

SEDLÁKOVÁ, Martina:

Knihovna Matěje J. Sychry otevřela modernizované prostory, 1/56

Knihovny v pohybu**HÁJEK, Roman:**

U nás, 1/4 • 2/4 • 3/4 • 4/6 • 5/12 • 6/6
Za humny, 1/6 • 2/6 • 3/6 • 4/8 • 5/14 • 6/8

Literární výročí**VALDEN, Milan:**

1/64 • 2/63 • 3/63 • 4/63 • 5/67 • 6/58

Malé malým**HÁJKOVÁ, Olga:**

Udržování vesnických tradic v Místní knihovně Veselice, 2/42

HOUSKOVÁ, Zlata:

Nová rubrika představí inspirativní malé knihovny, 1/41

KODÝMOVÁ, Milena:

Dejme knihám druhou šanci, 1/42

KŘÍŽOVÁ, Blanka:

Tradice – generace – komunita, 6/55

MACH, Ondřej:

Knihovnický kvíz ve Vavřinci, 5/63

VONTOROVÁ, Libuše:

Jak lidi zaujmout?, 3/53

Medailonky nadějných**HOUŠKOVÁ, Zlata:**

Knihovny jsou tradičním místem poznání a setkávání, 4/57

LENGHARTOVÁ, Pavlína:

Chci říct lidem vše, co o Hradci nevědí, 1/58 • Krásné útesy Terezy Večeřové do světa německé literatury, 2/40 • Představy měnící se v realitu, 3/55 • Seniorů si jako lidí velmi vážím, 5/64

Právní poradna**KLUSOŇ, Jiří:**

Prodej dokumentů z knihovního fondu čtenáři, 1/52

MALÁ, Lucie:

I kouzelná hůlka má svá pravidla, 6/53

Rozhovor**HÁJEK, Roman:**

Hledáme cesty, jak zažít knihovnu jinak, 1/36

Téma: knihovna.digital**HÁJEK, Roman:**

Evropský digitální sprint, 1/10 • Knihovny by měly přijmout roli průvodců digitálním světem, 1/11 • Co už dnes zvládnete se státem digitálně?, 1/16 • Povinná výbava pro život v digisvětě, 1/18 • Typy do fondu s digi tematikou, 1/34

HÁJEK, Roman – PLISKOVÁ, Kamila:

Jak se vyznat v digi džungli, 1/25

HANZLÍKOVÁ, Lenka – PLISKOVÁ, Kamila:

Digitální gramotnost jako komunikační téma, 1/8

HANZLÍKOVÁ, Lenka – SCHÜTZOVÁ, Tereza:

Kde se mohou knihovníci vzdělávat, 1/28

KODETOVÁ, Radomíra:

Možnosti poskytování služby Czech POINT v knihovnách, 1/30

KOTRYOVÁ, Lujza – TKÁČOVÁ, Natálie:

Knihovny jako přístavy digitální inkluze, 1/22

PLISKOVÁ, Kamila:

eDoklady (nejen) v knihovnách, 1/31

PRASLIČKA, Martin – HLUŠIČKOVÁ, Anna:

Digitální poradny v Městské knihovně v Praze, 1/32

TROJÁNEK, Hynek:

Právo na offline si kleslí cestu Evropou, 1/20

Téma: Digitální služby knihoven**BROŽEK, Aleš:**

Několik tipů pro práci s krameriovskými digitálními knihovnami, 2/15

HÁJKOVÁ, Zuzana:

Deset let s e-výpůjčkami v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, 2/20

KOŠTÁLOVÁ, Karolína:

Ptejte se knihovny, 2/26

LHOTÁK, Martin – KERSCH, Filip:

Kramerius pro všechny, 2/22

RICHTER, Vít:

Nabídněte uživatelům online přístup k české literatuře, 2/8 • Jak zapojit knihovny do online služby DNNT?, 2/11

ŠTĚCH, Václav:

Rok s audioVýpůjčkami v knihovnách, 2/29

VACEK, Vojtěch:

Cesta e-knih Městské knihovny v Praze, 2/24

ZADRAŽILOVÁ, Iva – KURFÜRSTOVÁ, Jana:

Výhody zapojení do portálu Knihovny.cz, 2/13

ŽABIČKA, Petr – BEŽOVÁ, Michaela:

Česká digitální knihovna, 2/17

Téma: Knihovny a demokracie**CÍSAŘ, Jaroslav:**

Jsme jakými strážci a šířiteli odkazu Václava Havla, 3/9 • O čtenářích a knihovnách ve výzkumech CVVM mnoho není, 3/34

ČERNOHORSKÁ, Barbora:

Jak hravě dostat téma demokracie do knihoven? Volte zvířata!, 3/43

GOLTEN, Elin – BJÖRKMAN, Peter – KÖNICK, Martin Memet:

Demokracie a veřejné knihovny v globální perspektivě, 3/8

GREČNEROVÁ, Barbora:

Norové hledají cesty, jak vrátit dětem i dospělým radost ze čtení, 3/35

HÁJEK, Roman:

Knihovny se musí naučit, že je legitimní prosazovat své zájmy, 3/18 • Knihovny mají budoucnost jako platformy přispívající k řešení společenských výzev, 3/40

HARTMANN, Kathrin – BÄSSLER, Kristin:

Land.schafft.Demokratie: Jak knihovny posilují demokracii ve venkovských regionech, 3/22

HNILICA, Jiří:

Veřejná knihovna ve Francii jako pilíř občanské společnosti, 3/24

CHALOUPKA, Zdeněk:

Do černého: Konference o demokracii a její obraně, 3/14

KAMENICKÝ, Jan:

Knihovní parky jako nástroj demokratizace aneb O sociálním urbanismu Medellínu, 3/27

KRÁSNÁ, Denisa:

Politika zakázek knih v USA, 3/31

ŠTASTNÁ, Irena:

Kultivujeme demokratické kultivary, 3/12

VEČEREC, Roman:

Knížnice ako ostrovy demokracie, 3/15

ZVĚŘINA TRUNKÁTOVÁ, Šárka – KRUTIŠOVÁ, Marie:

Mizející regionální média a role radničních periodik, 3/38

Téma: Knihovny a kreativita**ČEŘOVSKÝ, Kryštof:**

Nečekejte zázraky a prostě dělejte, co má smysl, 4/30

EHRlich, Klára:

Kreativní knihovna, 4/10

HUMLOVÁ, Vendula:

Město hrou, 4/21

KAŠPAROVÁ, Jana – ZIEGELHEIMOVÁ, Jana:

Knihovna jako „makerspace“, 4/18

KOŠCIŇSKA, Natalia – SKRABKA, Marcin:

Kreativní jako polský knihovník, 4/25

PETRÝDESOVÁ, Dana:

Liberecká knihovna na Ideathonu, 4/23

RICHTEROVÁ SMÍLKOVÁ, Kateřina:

Kreativní knihovník: Jak podporovat a rozvíjet čtenářství u dětí a mládeže, 4/13

SCHÜTZOVÁ, Tereza:

Hrajeme Dreamlike, 4/28

ŠANDOVÁ, Hana:

Centrum technického vzdělávání Půda v Městské knihovně v Poličce, 4/15

Téma: Učící knihovník**ČERNECKÝ, Jan:**

Svět máme přečtený, teď ho natáčíme, 5/38

ČEŘOVSKÝ, Kryštof:

S vyloučením veřejnosti. Zatím, 5/39

HRIC, Jaroslav:

Mariánské listování je jen začátkem, 5/37

HUMLOVÁ, Vendula:

Učící knihovnici a knihovnice jako průvodci pro všechny generace, 5/30 • Cesta k sametu, 5/33

KUČEROVÁ, Andrea:

Blended learning: literature review, 5/26

MAZÁČOVÁ, Pavlína:

Příspěvek k aktuální praxi učících knihovnic a knihovníků, 5/18

MORYSKOVÁ, Michaela:

25 let Pracovní skupiny pro informační vzdělávání a informační gramotnost ve zkratce, 5/21

OTAVOVÁ, Marie:

Profese učící knihovník, 5/16

SCHWARZOVÁ MATÝSOVÁ, Tereza – MORYSKOVÁ, Michaela:

Postřehy z Konference LILAC, 5/25

ŠMILAUEROVÁ, Tereza:

IVIG 25 let mezi studenty, 5/23

ŠUDOMOVÁ, Miroslava:

Knihovníkem na zkoušku, 5/36

VELTRUSKÝ, Patrik:

Jak na to? Malá rukověť pro tvůrce nahrávacího podcastového studia, 5/41

VIZVÁRY, Pavla:

Otevřené vzdělávání a knihovny, 5/28

Téma: Udržitelnost a knihovny**BARTOŠOVÁ, Eliška:**

Udržitelnost v knihovnách jako cesta k mezinárodní spolupráci, 6/10

ČEŘOVSKÝ, Kryštof:

Začít, co nejdřív to jde, 6/35

DOMBROVSKÁ, Michaela:

Knihovny renovujeme, abychom zemi vrátili její příběhy: rozhovor s Wanjiru Koinange, 6/22 • Udržitelnost pro wellbeing, 6/29

HUDEČEK, Ondřej:

Udržitelný rozvoj (a knihovny) v roce 2025. Globální pohled, 6/13

KUZMIČ, Michal:

Inovace českých knihoven ve 21. století, 6/16

PANNEKOUCKE, Renáta:

Dle zelených pravidel, 6/19

ŠIDLICHOVSKÁ, Zuzana:

Deset důvodů, proč je knihovna dobrý zaměstnavatel, 6/32

Události**BOUMOVÁ, Eliška:**

Státní cena za literaturu a Cena Ministerstva kultury za překlad za rok 2024, 1/47

ČEŘOVSKÝ, Kryštof:

Knihovny současnosti po třiatřicáté, 5/48

HANKOVÁ, Barbora:

Týden pro Digitální Česko odstartuje již 8. září, 4/56

KOŠANOVÁ, Martina:

Kosmas 900, 5/42

KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:

Bibliotheca academica 2024, 1/46 • Ohlédnutí za československým knihovnictvím, 5/46

KUBÁLKOVÁ, Petra:

Knihovny jako hybatelé změny, 6/45

LIŠOVSKÁ, Pavlína:

Ohlédnutí za Festivalem Krajinou příběhů, 3/48

PETROUŠKOVÁ, Aneta:

Odpověď budoucnosti, už teď, 5/50

SEDLÁK, Jiří:

Česko: země na pobřeží, 6/44

STAŇKOVÁ, Michaela:

Malé knihovny, velké příběhy: ocenění Knihovna roku 2025, 6/47

TKÁČOVÁ, Anna:

Na překladu záleží aneb Poznejte svého překladatele, 1/50

WOLNA, Martina:

Osobnosti, které inspirují: Medaile Z. V. Tobolky, 5/49

Výročí**DVOŘÁKOVÁ, Hana:**

Městská knihovna, veřejný prostor pro všechny, 4/49

Využití nových technologií**BARTOŠEK, Miroslav:**

Projekt CARDS a knihovnicko-informační Platforma nové generace, 2/44

HAGARA, Jakub:

ASARP – Automatizovaný systém analytického rozpisu periodik, 2/47

HANOUSEK, Pavel:

Cesta do budoucnosti hybridních knih: Příběh Publi, 3/49

HERINGOVÁ, Hana:

Podpora perzistentních identifikátorů, 6/50

LINC, Miloslav:

Aia – nová holka v partě, 2/48

Vzdělávání**KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta:**

Knihovnické vzdělávání ve Slovinsku, 2/36

PLISKOVÁ, Kamila:

Ohlédnutí za tématem digitální gramotnosti, 6/52

Z Knihovny knihovnické literatury**PROCHÁZKOVÁ, Barbora:**

Zajímavé knižní novinky, 2/59 • Zajímavé zahraniční novinky, 3/60
• Z Knihovny knihovnické literatury, 4/59

Ze světa**GIEBISCH, Roman:**

1/62 • 2/61 • 3/61 • 4/61 • 5/65 • 6/56

Ze zahraničí**ČEŘOVSKÝ, Kryštof:**

Knihovni kartičky z celého světa, 6/39

HÁJEK, Roman:

Z popelky pilířem kultury a vzdělanosti, 4/35

HNILICA, Jiří:

Česká knihovna a české knihy v Paříži, 3/54

KUPRIJAN, Olha:

Ukrajinské knihovny v Evropě aneb I to je domov, 2/33 • Knihy o lásce, nikoliv o válce, 4/42

LUKAVEC, Jan:

Největší islandská knihovna a další ostrovní nej aneb S Erasmem do Reykjavíku, 5/52

Ceiba[®]

...největší výběr knihovních vozíků

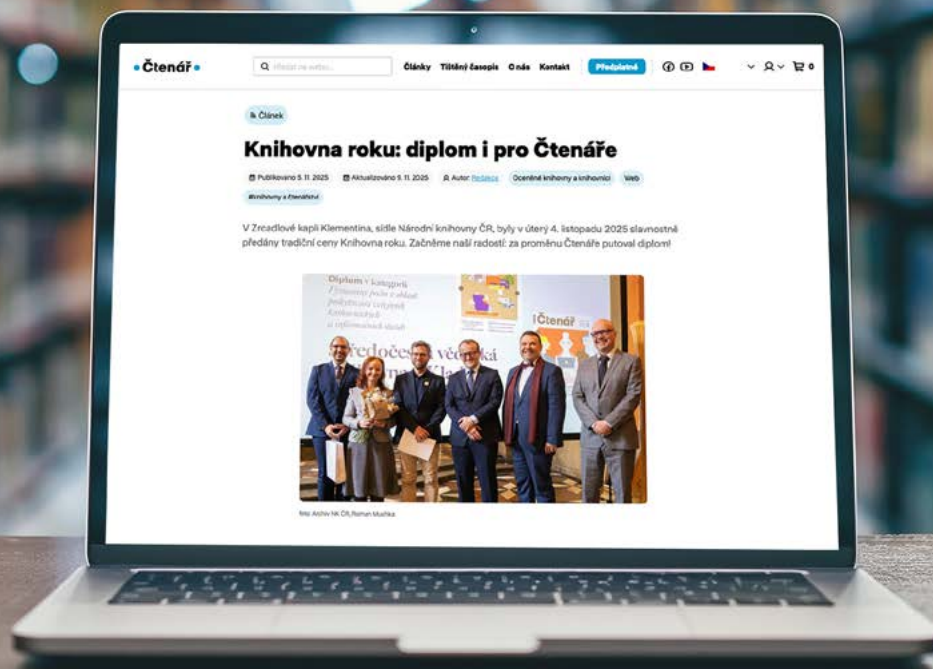
Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
Brandýs nad Labem- St.Boleslav
tel.: 777 345 002
email: info@ceiba.cz

www.ceiba.cz

Sledujte nás
na Facebooku

Nový web Čtenáře

s ještě více informacemi ze světa knihoven

- **kompletní obsah tištěných čísel**
- **bonusové materiály**
- **řada dalších článků o aktuálním dění v knihovnách**

Sledujte

www.casopisctenar.cz

casopis.ctenar

casopis_ctenar